
İçindekiler

ŞUBAT 2014 • SAYI: 46

- 1. Bu Sayı..... 3**
Yayın Kurulu
- 2. Dünyada Siyasal Durum 7**
La Vérité/Gerçek
- 3. Türkiye'ye Sadece Türkiye'den
Bakmanın Açmazları 17**
Şadi OZANSÜ
- 4. Haziran Ayaklanmasında
İşçiler ve İşçi Örgütleri 37**
Fulya AYATA
- 5. Otuz Yıl Sonra Uluslararası İşçi Birliği'nin (LIT)
Politikasının Gerçek İçeriği Nedir?..... 51**
Edison CARDONI
- 6. Neden ölümünden 130 yıl sonra
fikirleri böyle ısrarla çarpıtılıyor?
Marx ve Üretici Güçler..... 69**
Daniel GLUCKSTEIN

Patronsuz, Generalsiz, Bürokratsiz Sosyalizm • Sayı: 46 • Şubat 2014
İşçi Kardeşliği Özel Teorik Politik Sayı • Yurtdışı Fiyatı: \$ 7 • 6 € • £ 5 • SFr. 6.5
Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: İKP adına Engin Bodur
Yönetim Yeri: İKP Genel Merkezi Öncebeci Mh. İncesu Cd. Doğan Apt 7/B Çankaya/
Ankara • PTT Posta Çeki Hesap No: 1051319
Baskı: Ofis Matbaa Yayın Kağıt Sanayi Ltd. • (212) 576 47 15
Davutpaşa Kışla Cd. Güven Sanayi Sitesi No: 388 Topkapı/İst.
iletisim@pgbsosyalizm.org • <http://www.pgbsosyalizm.org>

Bu Sayı

Yayın Kurulu

Elinizdeki sayımız Haziran Ayaklanması'nın şekillendiği bir dönemin ürünü. Türkiye tarihindeki belki en önemli gelişme diyebileceğimiz bu büyük olayı doğru değerlendirmek için bağlamını iyi anlamak gerekiyor. Şüphesiz Haziran Ayaklanması'nın nedenlerini sadece Erdoğan hükümetinin yaşam tarzına müdahaleleri ya da Gezi Parkı'nı yıkmaya çalışmasıyla, hatta bir bütün olarak sadece bu hükümetin her tür hak ve kazanıma saldırısıyla açıklamak yetersiz kalıyor. Haziran Ayaklanması emperyalizmin 2008'den beri süren krizinin oluşturduğu savaşlar, devrimler ve karşı-devrimler dönemi bağlamında bir vaka olarak görmemiz gerekiyor.

Bu anlayıştan hareketle sayımızı bir dünya durumu değerlendirmesiyle açıyoruz. IV. Enternasyonal'in teorik yayın organı La Vérité/ Gerçek'in editörlerinin kaleme aldığı metinde ABD emperyalizminin Suriye savaşından geri adım atması ve İran'la ilişkilerini yumuşatmaya çalışmasının yanı sıra Çin-Japonya geriliminde aldığı tutuma da değiniliyor ve bu tavır değişikliği ABD içerisinde süren sınıf mücadelesi koşullarına bağlanıyor. Marksizm'in temel ilkelerinden biri politikaya ülkeler değil sınıflar temelinde bakmak olmasına rağmen ABD'yi bir bütün olarak ele alma eğilimi yaygın olduğundan bu tahlil önem taşıyor. Brezilya ve Avrupa'nın yanı sıra Azanya'daki duruma detaylı olarak değinen metin ayrıca emperyalizmin temel direklerinden Almanya'daki seçimleri analiz ediyor.

Böyle bir buhran döneminin klasik görüngülerinden biri olarak iktidar odakları arasındaki ilişkilerin sürekli değiştiğini görüyoruz. 17 Aralık yolsuzluk operasyonu ile ayyuka çıkan Erdoğan-Cemaat çatışması bunun son örneği ve tabii ki sadece Türkiye içindeki güçlerle açıklanabilecek değil, ABD emperyalizminin doğrudan dahil olduğu bir çatışma olarak görmemiz gerekiyor. Şadi Ozansü makalesinde bu değişen güç ilişkileri ortamında geçici çatışmaları kalıcı, temel çatışmalardan ayırabilmek için bizi meseleye daha geniş bir kapsamda bakmaya davet edip değişik ülkeler ve tarihsel dönemlerden örnekler veriyor. Yarı-sömürge bir ülkedeki politikanın emperyalist bir ülkedekine göre nasıl farklılaşması gerektiğini açıklıyor ve yazısını bir kurucu meclis toplanması için barajsız, yasaksız seçim çağrısıyla sonlandırıyor.

Fulya Ayata, Haziran Ayaklanmasına katılanların çoğunluğunun işçi sınıfına mensup olmasına rağmen işçi örgütlerinin neden katılmadığı sorununu inceliyor. Haziran'ı bir orta sınıf hareketi olarak göstermenin maddi olarak yanlışlığını ve politik olarak hükümete hizmet eden yanını gösteren Ayata, işçi örgütlerinin tarihsel rolünü Türkiye'deki geçmiş örneklerin ve diğer ülkelerdeki güncel örneklerin ışığında açıklıyor. Yazar aynı zamanda işçi örgütlerinin Tunus'ta olduğu gibi canlandırılıp hareketin önder gücü haline getirilmesi için yapılan pratik çalışmalarındaki deneyimi de aktarıyor ve işçi örgütlerinin yaşadığı bunalımı aşmak için kitlesel işçi partisi çağrısını yeniliyor.

Türkiye'de Moreno'nun kuruculuğunu yaptığı LIT akımından gelen çeşitli gruplar mevcut. Bunlardan İşçi Cephesi'ne Haziran Ayaklanmasının hemen arifesinde, Mayıs ayında "Gerici Ortayolculuktan Vazgeçin!" başlıklı dostça bir uyarıda bulunarak Suriye konusunda Pabloca (Stalinist bürokrasinin yüzyıllarca hakim kalacağını savunup onların partilerine gizli antrizm yapmayı savunanlar) ve Cliff'çilerle (Sovyetler Birliği'nin devlet kapitalizmi olduğunu ve yıkılması gerektiğini savunanlar) beraber, emperyalizmle aynı çizgide durmamaları gerektiğini belirtmiştik. Edison Cardoni'nin bu sayımızda yer verdiğimiz değerli yazısı LIT'in 30 yıllık tarihinde "Ortodoks Troçkizm'in taşıyıcısı" iddiasına rağmen Troçkizm'le çelişen politikalarına dikkat çekiyor. Bu tespitler Türkiye'deki LIT akımının devamı siyasetlerin tavırlarını açıklamada da yardımcı olacaktır kuşkusuz.

Bu sayımızdaki son metinde Daniel Gluckstein, Fransız Komünist Partisi'nden (FKP) Paul Boccara ile Marx'ın iktisadi teorisi üzerine bir polemik yürütüyor. Marx'ın Kapital'inin demode olduğunu iddia eden Boccara'nın FKP önderliğinde ve Ekonomik Komitesi'nde uzun yıllar görev yapmış olması Stalinizm'in Marksizm'den ne kadar uzaklaştığına dair çarpıcı bir işaret. Gluckstein Boccara ile Marx'ın döneminde

varolmayan bilgi teknolojileri gibi görüngüler üzerine tartışırken bir yandan da Boccara'nın önerdiği sosyal güvenlik sisteminin yıkımı, sınıf işbirliği politikalarını da sert bir şekilde eleştiriyor.

Emperyalizmin krizini devrimlere çevirmek umuduyla, bu yolda kitlelere devrimci Marksizm'in birikimiyle yardımcı olmak için:

Bu daha başlangıç, mücadeleye devam!

Yaşasın Dünya Devrimi!

Dünyada Siyasal Durum

La Vérité/Gerçek¹

La Vérité'nin yeni seri 80. sayısını baskıya girdiğimiz şu saatlerde İran'la emperyalist güçler arasında 24 Kasım tarihinde nükleer silahlar meselesine ilişkin imzalanan anlaşma, emperyalist hâkimiyet sisteminin bütününün ve özellikle de o sistemin içinde en güçlü emperyalizmin, yani Amerikan emperyalizminin derin krizini bütün çıplaklığıyla gözler önüne serdi.

Bu anlaşma hiç tartışmasız, bir kez daha, emperyalizmin egemen bir ülkenin içişlerine müdahale ederek kendi yasasını dayatması anlaşmasıdır. Nükleer silah bulundurma hakkını (ki bugüne kadar bu silahı insanlara karşı kullanmış tek ülkedir) sadece kendinde ve başta İsrail olmak üzere uydularında gören ABD emperyalizmi, bu hakkı başkalarına yasaklama derindedir. Bununla birlikte İran'a karşı askeri müdahale de dahil olmak üzere sözlü ve fiili tehditleri tırmandırmasının ve daha bundan birkaç ay öncesine kadar silahlı müdahale tehdidinde bulunmasının ardından Amerikan emperyalizminin bu ülkeyle anlaşma ve müzakerelere başlama yolunu seçmesinin kuşkusuz bir anlamı vardır. Obama bu anlaşmayı yorumlarken *“Dünya sorunlarının çözümünde barışçıl yolları devre dışı bırakamayız”* diyerek şu eklemede bulunuyordu: *“Sert yapıp tahrik etmek politik düzlemde kolay olabilir, ama güvenliğimiz için böyle davranmamalıyız.”*

¹ La Vérité/Gerçek'in 80. sayısından çevrilmiştir.

Son ana kadar emperyalizmin çeşitli fraksiyonları birçok farklı tercih arasında gidip geldiler. “Sosyalist” bir hükümetle temsil edilen Fransız emperyalizmi, Dışişleri Bakanı Laurent Fabius’un ağzından sürekli olarak hep daha saldırgan ve militarist ses verdi. Gene ABD’de bile, Kongrenin bir kesimi yapılan anlaşmanın devreye girmesinden duyduğu büyük memnuniyetsizliği dile getirdi. Tabii İsrail hükümeti de, İran’ın yeniden devletlerarası diplomatik ilişkiler sahnesine dahil olmasını getirecek olan bu anlaşmayı şiddetle protesto etti.

Kuşkusuz buradan çıkartılması gereken sonuç, emperyalizmin bundan böyle artık savaşa başvurmaktan vazgeçeceği olamaz. Lenin bundan yüz yıl önce, emperyalizmi “savaşlar ve devrimler çağı” olarak nitelerken, savaşın aynı zamanda emperyalizmin temel ve sürekli eğilimi olduğunu belirtiyordu. Üstelik bu eğilim yıllar içinde giderek daha da güç kazanıyordu. Nitekim, daha İran’la yapılan anlaşmanın henüz mürekkebi bile kurumadan, emperyalistler Fransız hükümeti eliyle Orta Afrika Cumhuriyeti’ne askeri bir müdahalenin hazırlıklarını ilân ederlerken, Irak, Afganistan ve Mali giderek daha da büyük bir kaosun içine sürükleniyorlar ve Cezayir’e bir müdahale tehditleri de hep sürüyor. Emperyalizmin bu tehditleri IV. Enternasyonal’in VIII. Dünya Kongresi sırasında şöyle dillendirilmişti:

ABD emperyalizmi (...) ‘demokrasi’ ve ‘kaosa’ karşı mücadele adı altında acil askeri müdahalelerini ‘haklı’ gösterebilmek için her türlü parçayı biraraya getirerek bir senaryo kurmaya çalışıyor. Cezayir’e müdahale senaryosunun ardındaki esas neden, bu ülkenin Fransız emperyalizminin Mali’ye açtığı savaşta ulusal ordusunu katmayı reddederek bu savaşı finanse etmek istememesi değil mi? Gene esas neden, Cezayir hükümetinin ülkenin doğal gaz ve petrolü üzerindeki meşru haklarını koruyarak çokulusluların taleplerine boyun eğmemesi değil mi? Esas neden, Cezayir devletinin kendi iç politikasına karışılmasını reddettiği gibi Cezayir’in de başka ülkelerin iç politikalarına karışmama kararlılığı olduğu değil mi?

VIII. Dünya Kongresi’nde söylediklerimizi hatırlayalım:

Savaş; topyekûn bir çözülme krizi içindeki kapitalist sömürü sisteminin almakta olduğu bir sürekli biçimdir. Bu sistem varlığını sürdürebilme imkânını tek bir koşula bağlamıştır ve o koşul da üretici güçlerin yoğun yıkımıdır ki burada da baş sırayı, emperyalist hâkimiyet sisteminin genelinin tümüyle sarsılmasına bağlı olarak iş gücünün yıkımı işgal ediyor.

Amerikan emperyalizminin İran’a karşı tutumunda kendini gösteren ve belki de kısa süreli olacak olan bu açmazın ortaya çıkmasının nedeni emperyalizmin krizinin birkaç aydır giderek keskinleştiği bir döneme denk düşmesidir. Bilindiği gibi İngiliz emperyalizminin olaylara müdahale etmeme kararı ve Putin hükümetinin bu durumu fırsat bilmesi sonucu (dergimizin bir önceki sayısına bakın) Amerikan emperyalizminin yalıtılmış kalışı Suriye’ye askeri bir müdahalede bulunacak bir koalisyon girişiminin başarısızlığını getirdi.

Bu kriz, en güçlü emperyalizmin yaşamakta olduğu ekonomik, mali ve parasal krizin şiddetlenmesi ve devamlılık göstermesiyle beslendi. ABD Merkez Bankası'nın doğrudan kendi sorumlularının öngörü ve uyarılarına rağmen faiz oranlarını gülünç derecede düşük tutma ve bununla eşanlı olarak piyasaya her ay 85 milyar dolar kâğıt para pompalamaları kararı... Bu politikanın sonucu, bizzat ABD'deki yandaşları tarafından bile, patladığında 2007-2008'dekinden çok daha büyük zararlara sebebiyet verecek benzersiz bir spekülâtif balonun şişmesi olarak gösteriliyor. ABD'nin parasal politikalarının sorumluları faizlerin olası bir indiriminden söz ettiklerinde dünya mali piyasalarında öyle bir paniğe neden oldular ki, yaptıkları işin bir duvara doğru zaten hızla giden bir arabanın gaz pedalına daha da basmak olduğunun farkında olduklarından, hemen geri adım atıldılar.

Bunu, Çin'in üzerindeki boyunduruğu daha da sıkılaştırarak, onun daha fazla 'serbest' piyasaya açılması ve Amerikan ekonomisinin mali yükünü daha fazla üstlenmesi gizli umuduyla yaptılar. Çin Denizindeki Çin hava savunma alanına Amerikan B-52 bombardıman uçaklarının girişi meydan okumasının başka bir anlamı yoktur. Ve bu meydan okumayı öyle bir anda yaptılar ki, tam da o sırada Çin Komünist Partisi yönetiminin son plenumunda Pekin'deki yönetici zümrenin içinde bulunduğu açmaz dile getiriliyordu.

Bu boyunduruk sıkma işlemini Avrupalı emperyalistlere ve özellikle de Alman emperyalizmine karşı da yaptılar. Buradaki gizli umutları da, zaten kendi ticaret fazlasını işlemeye çalışmakla alenen suçladıkları Almanya'yı, bundan vazgeçirerek, daha çok Avrupa'nın parasal ve ekonomik durumu konularında daha kararlı davranmaya ve tabii çok yüksek bir borçlanmanın sonuçlarını yaşayan başta Yunanistan olmak üzere çeşitli Avrupa Birliği ülkelerinin karşı karşıya kaldıkları ekonomik zorlukları aşmalarına katkıda bulunmaya sevk etmekte.

Amerikan emperyalizmi kendi işçi sınıfıyla karşı karşıya

Amerikan emperyalizminin yukarıda tanımladığımız yönelimlere girmesinin altında, yaşamakta olduğu ve varlığını dinamitleyen çok yönlü kriz (politik, kurumsal, ekonomik, parasal) yatıyor. Bu krizin temelinde de kuşkusuz çözülme evresindeki mali sermayeye has çelişkiler var, şöyle ki: İşgücünün değerini sert bir saldırıyla düşürmekten başka kâr marjları elde etme imkânına sahip olamaması, fakat buna karşılık da "işgücünün" direnişine, yani kendi işçi sınıfının direnişine toslaması.

Amerikan işçi sınıfı bu saldırıya bir anlamda izin vermemiş bulunuyor. Nitekim ABD emperyalizminin en gerici kanadı, Tea Party'nin başını çektiği özellikle 'shutdown' ve borç tavanı konusunda 'sonuna

kadarcı' saldırı arzusu gemlenmiş durumda. Bu konuda ekim ayında Paris'te gerçekleştirilen bir Marksist Araştırmalar toplantısında konuşan IV. Enternasyonal'in ABD seksiyonunun üyesi Alan Benjamin yoldaş şunları söylemişti:

“Obama yeniden “Grand Bargain” (büyük uzlaşma) meselesini gündeme getirdi. Buna göre, sendikalar, borcun ödenmesi adına, herkesle birlikte, yani demokratlar ve cumhuriyetçilerle birlikte işçi ücretlerinden kesinti yapılmasını kabul etmeliydiler. Zaten yıllardır ABD kapitalistleri gözlerini Sosyal Güvenlik'in emeklilik fonlarına dikmiş bulunuyorlar. Bu fonlar bilindiği gibi Medicare (65 yaşın üstündekiler için hastalık yardımı paylaşırımı) ve Medicaid (en yoksullara başta ilaç olmak üzere sağlık yardımı) fonlarıdır. Ama işte sınıf mücadelesi nedeniyle bu fonlara el koyamadılar. Burjuvazinin ve büyük sermayenin el koymak istediği milyarlar ve milyarlarca dolar. 2011'de Obama Cumhuriyetçi Parti'nin Temsilciler Meclisi'ndeki lideri John Boehner ile bu el koymayı gerçekleştirmek üzere anlaştı. Bugüne kadar hiçbir demokrat bu işe soyunmaya cesaret edememişti. New York Times'ın belirttiği gibi

Çin pazarına açılmak için bir cumhuriyetçiye, Otomobil sendikası UAW'yi çöktürmek için bir demokrate ve “Grand Bargain” konusunu gündeme getirmek için de Obama'ya ihtiyaç vardı. Cumhuriyetçi Parti içinde, başlangıçta bu “anlaşma” konusunda en çekinceli olan hizip Tea Party'di. Neden? Çünkü bunun karşılığında en zenginlerin vergilerinin arttırılacağını biliyorlardı. Ancak Temmuz ayı sonunda, ilk kez, Wall Street Journal'da bir makalede, üyesi olmamakla birlikte Tea Party'ye yakın bir politik şahsiyet olan Paul Ryan şöyle diyordu: “*Vergiler konusunda ısrarlı olmayacağız, çünkü bugün yaptığımız anlaşmayla nihayet fonlara el koyma imkânını elde edebileceğiz.*”

Amerikan emperyalizminin, kendi işçi sınıfına onun imkân verdiği ölçüsünde saldırıp, bir an için bile olsa yeni kâr marjlarını ancak böyle yakalayabilme fırsatı elde edebilmesi kuşkusuz kendi rejiminin kapasitesizliklerini göstermesi açısından da önemlidir.

Chicago'daki öğretmenler grevinden – ki başkanlık seçimleri kampanyasının tam ortasında patlak vermişti- sonra işçi sınıfına indirilen darbelere (özellikle United Auto Workers (Birleşik Otomobil İşçileri), UAW sendikasının yöneticilerinin yıllardır burjuvaziye verdikleri tavizlerle hazırlanan Detroit iflâsı) rağmen, şimdilerde Boeing'de ortaya çıkan gelişmeler, Birleşik Devletler proletaryasının vurucu gücünü ve yıkım politikasının hizmetine sunmaya çalıştıkları kendi sınıf örgütlerini nasıl da yeniden ele geçirme kapasitesine sahip olduğunu göstermesi bakımından anlamlıdır.

13 Kasım'da, Washington ve Oregon Eyaletlerinde, Boeing uçak sanayiinin büyük fabrikalarının işçileri yönetim tarafından şöyle bir oylamada kararlarını topluca ifade etmeye çağırıldılar: Mevcut

sözleşme sekiz yıllığına uzatılacak ve bu arada da mevcut sözleşme-deki bazı kazanımlar da ortadan kaldırılacaktı. Bu öneri işletmedeki en güçlü sendikanın (IAM, International Association of Machinists and Aerospace Workers, Makinistler ve Uzay Çalışmaları İşçileri Uluslararası Sendikası) yönetiminin de onayını almıştı.

Boeing yöneticileri, Seattle ve kuzeybatıdaki diğer fabrikalardaki Boeing işçileri bu öneriyi reddederlerse, şirketin mevcut fabrikaları boşaltarak yeni uçağın yapımı için Güney Carolina’da bir fabrika yeri seçeceği ve orada da yasalar gereği hiçbir sendikal faaliyetin yapılamayacağı tehdidini savurdular. Eğer bu anlaşma kabul edilmiş olsaydı, mevcut sözleşme 2024 yılına kadar uzatılmış olacak, firma tarafından ödenen emeklilik sistemi tasfiye edilmiş olacak ve Medicare kısırlık işçilerin sağlık harcamalarına ödedikleri pay önemli ölçüde artacaktı. Ücretler de fiilen dondurulmuş olacaktı. Dahası yeni işe alınan işçiler kendi kategorilerindeki azami ücrete ulaşabilmek için eski duruma göre on altı yıl daha fazla çalışacaklardı. Bütün bu rezaletleri taçlandırmak üzere de, IAM sendikasının ulusal yönetimi işçilerden, 2024 yılına kadar grev yapmayacaklarını taahhüt etmelerini talep ediyordu. Detroit’te UAW sendikasının yönetiminin verdiği tavizlerin bir benzeri ki, zaten orada da bütün bunlar şehrin iflâsını engellememişti. İşte bu koşullar altında, anlaşmayı reddettikleri taktirde işçilerin kendilerini bir kaosa atacaklarını ileri süren bir medya kampanyasına, her iki partiden, yani hem cumhuriyetçilerden hem demokratlardan politikacıların büyük seferberliklerine ve IAM yöneticilerinin olağanüstü çabalarına rağmen işçiler öneriyi büyük bir çoğunlukla reddettiler: 31 bin işçinin yüzde 70’i öneriyi “Hayır” dediler.

Üstelik, konfederasyon yönetiminin “ehven-i şer” olarak gösterilen bu anlaşmanın beklenmedik reddinin öncesi de vardı: Yaz sonunda gerçekleşen AFL-CIO’nun kongresinde özellikle sağlık (ama sadece o da değil) konusunda, yönetimin karşı çıkmasına rağmen, delegeler 2009 yılı kongresindeki tutumlarında bir kez daha ısrarcı oldular. Bilindiği gibi o kongrede bir *single payer* sistemine (bütün ücretliler arasında bir dayanışma üzerine temellenmiş bir sosyal güvenlik sistemi) geçilmesi tavsiyesi kararı alınmış ve Obama’nın sağlık “reform”u projesi üzerinde de bazı esastan değişiklikler formüle edilmişti. Tabii bu değişikliklerin hemen hepsi o sıralar Obama tarafından derhal geri çevrilmiş olmasına rağmen bir kez daha dillendiriliyordu.

Direnış kendini bütün kıtalarda gösteriyor

Emperyalizm tarafından kendisine her düzeyde darbeler indirilmesine rağmen, işçi sınıfının bu direniş eğilimi (işçi hareketinin önderliklerinin; işçi örgütlerini tâbi kılma, entegre etme ve yıkma politikalarına

karşı çıkararak) kendini farklı biçimler altında bütün kıtalarda gösterdiği gibi, aynı zamanda mevcut durumun tayin edici ögesi oluyor.

Bu durumu; IV. Enternasyonal'in seksiyonu olan ve Brezilya'da PT içinde yer alan **O Trabalho** akımından yoldaşların bu ülkedeki gelişmeler üzerine kaleme aldıkları ve *La Vérité*'nin bu sayısında yayınlanan makalede gözlemliyoruz.

Aynı durumu A. Ganesh yoldaşın altını çizdiği ve bu sayıda yayınladığımız Hindistan üzerine makalesinde de görüyoruz, şöyle ki: Daha birkaç ay önce Hindistan'da patlak veren muazzam grev ülkedeki bütün işçi örgütlerini bir araya getiriverdi.

Gene aynı durumu bir başka biçim altında Güney Afrika'da yaşanan gelişmelerde bütün çıplaklığıyla izliyoruz: 2013 yılının son ayının ortasında toplanan merkezi sendika COSATU'nun olağanüstü kongresinde gündemin ana maddesini 2012 yazındaki Marikana işçi ayaklanması ve onun sonuçlarının değerlendirilmesi oluşturdu. Tartışılan mesele şuydu: Apartheid rejiminin yıkıldığı tarihten bu yana Güney Afrika'da ANC (Afrika Ulusal Kongresi) ve Komünist Parti'yle birlikte COSATU'nun da içinde yer aldığı bir üçlü koalisyon hükümeti iktidarda. Mevcut gelişmelerden sonra bu koalisyon hükümeti içinde kalınmaya devam mı edilecek yoksa çıkılacak mı? Nitekim önemli sayıda sendika COSATU'nun ANC ve KP'ye bağımlılık ilişkisinin son bulması önerisinde bulundular. Bu öneri bir şok etkisi yarattı ve kongre ikiye bölündü. Bir tarafta, siyah maden işçilerinin kanını akıtmış olan hükümetin itibarını korumak için tam bir ikiyüzlülükle Marikana "trajedisi"nden söz edenler, diğer taraftaysa bu hadiseyi ısrarla bir "katliam" olarak niteleyenler. 26 Kasım tarihli Financial Times bu gelişmeden duyduğu kaygıyı şöyle dile getiriyor:

ANC'nin yönetimindeki koalisyon hükümeti bir taraftan kırılğan bir ekonominin basıncı altında yaşarken, diğer taraftan da ülkenin en büyük sendikal federasyonununun bağrında oluşan çatlaklar da hükümetin sırtındaki küfenin yükünü biraz daha ağırlaştırıyor.

Kempton Park anlaşmalarının² ürünü olan bu hükümetten kopma süreçleri kuşkusuz politik planda da sonuçlara yol açıyor. Nitekim, iktidar partisi ANC'nin Gençlik Birliğinin eski Genel Sekreteri Julius Malema, bir tarım reformu ve madenlerin millileştirilmesi yönünde tutum takındığı için birkaç ay önce örgütünden ihraç edilmişti. Malema, Economic Freedom Fighters (Ekonomik Özgürlük Savaşçıları) (EFF) adlı yeni bir parti kurdu. Bu yeni partinin yönetimine açık bir mektup yollayan Azanya Sosyalist Partisi (SOPA: içinde IV. Enternasyonal'in

---

² Bu anlaşmalar 1994 yılında apartheid rejimin varisleriyle apartheid'a karşı mücadeleyi temsil ettiğini iddia eden ana örgütlerin (ANC, Güney Afrika Komünist Partisi vs.) önderleri arasında imzalandı ve Siyah halkın iktidar talebini engelleyen kurumları oluşturdu.

Azanya seksiyonunun militanlarının faaliyet gösterdiği ve ILC'nin kampanyalarına katılan parti) şöyle diyor:

SOPA ile EFF arasında politik farklılıklar olduğunu biliyoruz. Bu farklılıklar örgütlerimizin tarihlerinde yer etmiş farklılıklardır.(...) Biz SOPA olarak hâlâ 'siyah çoğunluklu bir hükümet' eski şiarının arkasında durmaya devam ediyoruz." SOPA'nın mektubu şöyle devam ediyor: "EFF tarafından ileri sürülen madenlerin millileştirilmesi ve topraklara tazminatsız olarak el konulması taleplerine tam desteğimizi sunuyoruz.(...) Bugün, yani Kempton Park anlaşmalarından yirmi yıl sonra, siyah çoğunluğun ülkenin zenginliklerinden ve topraklarından uzak tutulmaya devam ettiğini düşünüyoruz. Dolayısıyla aşağıdaki noktalardan hareketle bir ortak cephe oluşturmayı öneriyoruz: 1. Toprakların tazminatsız olarak istimlakı. 2. Madenlerin, bankaların ve ekonominin stratejik sektörlerinin tazminatsız olarak millileştirilmesi.

Avrupa "yaşlı kıta"sı üzerindeki mücadelelerin olgunlaşma süreçleri; kendini, işçi sınıfının genel grevlerinde, direniş hareketlerinde, Avrupa Birliği'ne en bağlı olanları dahil istisnasız bütün Avrupa ülkelerinde yüz binlerin hatta milyonların birbirini peş peşe izleyen kitlesel eylemlerinde gösteriyor. Nitekim, Slovenya gibi iki milyon nüfuslu küçük bir ülkede bile yüz binlerce emekçi AB'nin dayattığı planlara karşı sokaklara döküldüler, Bulgaristan'daysa protesto gösterileri altı aydır sürüyor.

Fransa'da devrimci bir krizin yolunun açılmasına doğru yürüyen süreçler hızla ilerliyor. "Sosyalist" Parti'nin hâkimiyeti altındaki Hollande hükümeti, bundan henüz bir buçuk yıl önce kurulmuş olmasına rağmen, toplumun bütün tabakaları nezdindeki itibarını yitirmiş bulunuyor ve hâlâ ayakta kalıyor oluşunu, bir taraftan FKP yöneticilerinin, diğer bir taraftan da farklı biçimler altında bazı sendikal örgüt yönetimlerinin kendisine sundukları desteğe borçlu.

Öte yandan, bu çerçevede, Eylül ayında gerçekleşen Alman seçimlerinin yan etkileri – ki sadece Merkel'in kişisel zaferi olarak gösterilmekle yetinilmeyip aynı zamanda bütün Avrupa'nın izlemesi gereken bir başarılı hat olarak sunulmuştu- gerçek sonuçlarını vermeye başlamakta gecikmedi.

IV. Enternasyonal Uluslararası Sekretaryası'nın 30 Ağustos 2013 toplantısında kabul edilen kararında şunun altı çiziliyordu:

Önümüzde muazzam gedikler açılıyor; kriz içindeki burjuva devletlerinin bağrında, bütün sınıfların siyasal temsilcileri olan partilerin bağrında (bunlara işçi sınıfı ve demokrasi adına hareket ettiklerini söyleyen partilerin yönetimleri de dahildir).

Bu satırları kaleme aldığımız sırada, bir büyük koalisyon hükümetinin oluşturulması için SPD ile CDU-CSU arasında haftalardır sürdürülmekte olan müzakerelerden 'olumlu' sonuç çıktıği ve bir "hükümet

sözleşmesi”ne varıldığı ilân edilmiş bulunuyor. Aralık ayı başında bu sözleşme bir iç referandumla SPD üyelerinin onayına sunulacak.³

Yeniden 22 Eylül Alman seçimleri üzerine

(...) SPD Genel Başkanı Sigmar Gabriel, istifa dahil her yolu deneyerek parti militanlarının ‘kerhen’ de olsa koalisyonu onaylamasını sağladı. Burada şimdi anlatılması uzun sürecek, başta parti kongresinin bu konuda karar almasını engellemeden tutun da kararı bir ‘plebisit’e çevirmeye kadar uzanan bir dizi önlemi kullandı.

(...) Ancak bir nokta çok kesin. Eğer Almanya’da nihayetinde bir büyük koalisyon hükümeti kurulacaksa, bu, Alman burjuvazisi ve onun sendikal yardakçılarının hâyâlini kurduğu bir hükümet olamayacak. Bu hükümetin elinde Alman işçi sınıfını disipline sokma imkânları olmayacak. Ve bu durumun mantıkî sonucu olarak da, bu koalisyon, uluslararası finans kapital yönetici çevrelerinin Merkel ve Almanya’dan istedikleri ‘Avrupa için bir istikrar kutbu’ oluşturmaları talebini yerine getiremeyecek.

Özellikle herkes şu noktada hemfikir ki, SPD içinde patlak veren çatırtılar buzdağının sadece görünen kısmının görüntüleri, oysa altta sınıf mücadelesinin olgunlaşmakta olan seyrinde bundan böyle çok daha önemli gelişmelere gebeyiz. Avrupa Birliği’nin himayesi altında Almanya ve onun kemer sıkma politikalarıyla beslenen bir “ulusüstü yönetim”in sağlamlştırılması için mücadele eden Fransız gazetesi *Le Monde*, 26 Kasım tarihli sayısında IG Metall sendikasının (2 milyon 200 bin üyeli) kongresinin verdiği olumsuz işâretlerden duyduğu rahatsızlığı dile getirirken şöyle diyordu:

Üstelik bu sendikacıların çoğunun da SPD üyesi olmalarına rağmen, Sigmar Gabriel Frankfurt’taki kongrede hiç de coşkulu bir biçimde karşılanmadı. Kuşkusuz bunun bir nedeni de, SPD’nin Angela Merkel’le yaptığı 2007’deki ilk büyük koalisyon döneminde emeklilik yaşının 67’ye yükseltilmesinin tabanda hiç de hoş karşılanmadığı ve unutulmadığıydı.

İşte bundan dolayı IV. Enternasyonal’in Almanya seksiyonu ISA, 22 Eylül seçimlerinin hemen ertesinde yaptığı açıklamada şu başlığı atıyordu: “*Bir Umut Doğuyor!*”

30 Ağustos 2013’te, “*Önümüzde muazzam gedikler açılıyor*” diyor ve ekliyorduk: “*IV. Enternasyonal, bütün kıtalarda, kitlelerin bu gedikleri genişletip kendi iktidarları sorununu gündeme getirmelerine yardımcı olacak politik sermayeye sahiptir.*”

Uç soldan uç sağa bütün bir Avrupa uzlaşmasının çerçevesi olan sözde Avrupa “parlamentosu” seçimlerine birkaç hafta kala, Avrupa kıtasındaki sınıf mücadelelerinin bu tayin edici anında bir işçi militanla-

---

³ ÇN. Bu plebisit yapıldı ve Gabriel istediği sonucu alavare dalavereyle de olsa aldı.

rı Avrupa Konferansının (Almanya'dan, Belçika'dan, Danimarka'dan, İspanya'dan, Fransa'dan, İngiltere'den, Yunanistan'dan, İrlanda'dan, İtalya'dan, Portekiz'den, Romanya'dan ve Slovenya'dan her çeşit eğilimden militanlardan oluşturulmuş geniş bir hazırlık komitesinin inisiyatifiyle) hazırlığına katkıda bulunmak, IV. Enternasyonal militanlarının bu girişime sunmaya karar verdikleri koşulsuz yardımın bir ifâdesidir. Bu girişim aynı zamanda, IV. Enternasyonal'in Avrupa seksiyonlarının militanlarının Avrupa Birleşik Sosyalist Devletleri için mücadelelerine de bütün anlamını yüklüyor.

Aralık 2013

Türkiye'ye Sadece Türkiye'den Bakmanın Açmazları

Şadi OZANSÜ

Türkiye'de “burjuvazinin farklı kampları arasında bir iç savaş yaşanıyor”, “burjuvazinin Batıcı-laik kanadıyla İslâmcı kanadı arasında ölümüne bir savaş sürüyor”, “şimdi burjuvazinin İslâmcı kanatları arasında patlak vermiş olan çatışma geri dönülemez bir iç savaşa dönüşmüş durumda”, “burjuvazinin İslâmcı kanatları arasındaki bu kanlı hesaplaşmada Batıcı-laik burjuvazi de taraflardan birinin yanında saf tutarak kavgasını sürdürüyor”, “Fethullahçılarla Tayyipçiler birbirlerine girdiler”, “bu savaşta Gül de Gülen'in yanında”...

Bu minvalde “tespitler” yapmayı yıllar içinde dilediğimiz kadar sürdürebiliriz. Her yeni durumda yeni “ittifaklar” yaratıp, bunları “tahlillerimize” kolaylıkla monte edebileceğimiz gibi, sürekli olarak görüntülerle uğraştığımızdan hep “haklı” da gözükebiliriz. Hatta kimbilir belki yarın MHP'nin oyları biraz yükseldiğinde “burjuvazinin iç savaşı”nın saflarına bir yerden “milliyetçi burjuvazi”yi de dahil edebi-

liriz. Bu durumda “tahillerimiz” hiç açık vermemiş olacağından “tespitlerimiz” ile gurur da duyabiliriz. Bütün bunlardan çıkartacağımız sonuç da bizi daha da “haklı” çıkaracak olan bir “3. Cephe” önerisi olur kuşkusuz. Vebayla kolera arasında bir tercih yapamayacağımıza göre... Ama acaba kazın ayağı öyle mi, şu meseleye bir başka zaviyeden de bakamaz mıyız?

Önce bütünü görmek zorundayız

Çürümüş kapitalizm -yani emperyalizm- yüz yılı biraz aşan kısa hayatının en genel ve belki de nihai kriziyle karşı karşıya. Emperyalizm canavarının başı olan ABD emperyalizmiyse krizin merkezinde. Muazzam askeri gücüyle dünya sisteminin jandarmalığını sürdüren bu güç, esas olarak kendi işçi sınıfının direnci yüzünden (*La Vérité*'nin dergimizin bu sayısında yer alan Dünyada Siyasal Durum metnine bkz.) gelişmelere geçmişte olduğu gibi müdahale edemez durumda. Libya'ya kendi müdahale edemeyip Fransız emperyalizminin müdahalesini desteklemek zorunda kaldı. Tunus'ta desteklediği Bin Ali rejiminin yıkılmasına ses edemediği gibi, Mısır'da da Enver Sedat'ın ölümünden bu yana baş hizmetkârı olan Mübarek'in devrilmesini engelleyemedi. Bu da yetmezmiş gibi daha sonra ehven-i şer olarak gördüğü Mursi rejiminin muazzam bir kitle hareketiyle yıkılmasına da göz yummak zorunda kaldı. Her ne kadar Sisi'nin darbesiyle karşı dengeyi oluştursa da, bu gelişmeler belli bir plan dahilinde yürümedi. Dahası işgâl ettiği Irak'taki rejim can düşmanı İran'la yakınlaştı. Afganistan'da “kukla” Karzai bile kem küm etmeye başladı. Suriye'de Esad'ı deviremeyip uzlaşmak zorunda kaldı. Sürekli desteklemek zorunda olduğu İsrail hükümetiyle bile anlaşmazlıklara düşüyor. Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) eşbaşkanlığına getirirken çok güvendiği Tayyip'in, Haziran isyanı sonucu büyüsunün bozulmasıyla birlikte BOP 'projesinin' kendisi de değişikliğe uğradı. Emperyalizmin krizi her yerde “merkezkaç” kuvvetlerin ortaya çıkmasına vesile oluyor. 12 Eylül 1980'den bu yana, neredeyse Muz Cumhuriyetlerinden sonra borusunun en fazla öttüğü ülkelerden biri olan Türkiye'de de denetimi elinden kaçırmamak için ciddi bir çaba içinde. İşte bu genel tablo altında, Türkiye'deki gelişmeleri nasıl olur da emperyalizmin –tabii başta ABD emperyalizminin- iç politikalarından ayrı olarak ele alabiliriz? Türkiye politikası açısından bakıldığında, ABD emperyalizminin elinin Türkiye'de uzandığı “yer”ler nasıl onun etkisini gösteriyorsa, krizi nedeniyle uzanmakta zorlandığı “yer”lerin varlığı da –gene tersinden- onun etkisinin bir sonucu olsa gerek. Çünkü sorun, başından beri uzanamadığı değil, eskiden uzanıp da şu durumda uzanamadıklarıdır. Yani geçmişte yüzde yüz denetimi altında olan AKP'nin Tayyip Erdoğan hizbinin bu mutlak

denetimden kurtulmaya başlaması veya buna itilmesi gibi. Buysa ege-men sınıf açısından öyle bir politik “boşluk” bırakıyor ki, zaten onun doldurulması da Türkiye’deki “burjuvazi içi” çatışma görüntülerinin ortaya çıkmasına neden oluyor. Ve tabii esas çelişkiyi, yani Türkiye işçi sınıfı ve halklarıyla emperyalizm ve onun uzantısı “yerli” burjuvazi arasındaki çelişkiyi kamufle ederek.

Haziran ayaklanmasının önemi

Dünya devriminin Ortadoğu ayağının harekete geçmesine imkân sağlayan kuşkusuz Tunus devrimi oldu. Ama bölgedeki ikinci devrim dalgasına (hem Tunus hem Mısır) zemin hazırlayan da Türkiye’deki Haziran ayaklanmasıdır. Her ne kadar Türkiye’deki ayaklanma ya da isyan, Mursi’yi deviren ikinci Mısır devriminin yanında sönük kaldıysa da, Ortadoğu’daki devrimci süreci tetiklemesi ve emperyalizmin bölgesel hâkimiyetine darbe indirmesi açısından tâyin edici oldu. Çünkü bu ayaklanma, Tunus ve Mısır devrimlerini yeniden harekete geçirmenin yanı sıra emperyalizmin Suriye’deki saldırgan tutumuna da geçici bir süre için dahi olsa ara verdirdiği gibi İran’ı da rahatlattı. Hepsinden önemlisi; emperyalizmin BOP’unu değişikliğe uğratmanın yanı sıra on bir yıllık AKP iktidarını da temellerinden sarstı.

Küçük burjuva milliyetçi önderliklerin yeniden ortaya çıkması

Bununla birlikte Haziran ayaklanması olsun, Mısır ve Tunus devrimleri olsun hepsi de kitlelerin mevcut emperyalizm uydusu rejimlere (Mübarek, Mursi, Bin Ali, Gannuşi, Erdoğan) isyanı biçiminde şekillendiğinden, her ne kadar sadece “özgürlük” ve “demokrasi” talepleriyle ortaya çıkmış olsalar da özünde anti-emperyalist bir karakter taşıyorlar. Bir diğer ortak noktaları da, hemen hepsinin **küçük burjuva milliyetçi** önderlikler tarafından yürütülüyor olması. Mevcut devrimler ve isyanlar, tarihsel olarak silinmiş bulunan küçük burjuva milliyetçiliklerinin yeniden dirilmesine neden oldu. Nitekim, gerçek bir proleter devrimi olarak patlak veren Tunus devrimine bu karakterini UGTT (Genel İşçi Sendikaları Konfederasyonu) vermiş olsa da, daha sonraki gelişmeler UGTT üzerindeki hâkimiyetin de ağırlıklı olarak, peş peşe birer siyasi suikaste kurban giden Muhammed İbrahimi ve Şükrü Belayid’in **Halk Hareketi Partisi** olduğunu göstermiştir. Aynı şekilde, Mısır’daki devrimci dalganın başında da siyasal özne olarak Nâsırcı Hamdin Sabahi’nin başını çektiği **Ulusal Kurtuluş Cephesi**’nin bulunduğu biliniyor. Türkiye’ye gelince: 12 Eylül 1980 askeri diktatörlüğünün kendini “Atatürkçü” olarak lanse etmesiyle Cumhuriyet

tarihinin en prestijsiz dönemine giren Kemalizm, gene ABD tarafından iktidara getirilen AKP sayesinde, Haziran isyanında en kitlesel gençlik örgütlenmesi olarak ortaya çıkan **TGB** dolayısıyla neredeyse yeniden küllerinden doğmuştur. Kaldı ki sadece Ortadoğu’da (Suriye, İran, Cezayir, vb.) değil, Venezuela örneğinde görüldüğü gibi, küçük burjuva milliyetçi damar başka Latin Amerika ülkelerinde de (Meksika, Bolivya, Ekvador, Peru, vb.) yeniden boy vermeye başladı. SSCB’nin iktidar partisi SBKP’nin bürokrat yöneticilerinin hem emperyalizmden hem de olası proletarya iktidarlarından duydukları korku nedeniyle emperyalizme bağımlı bir dizi ülkede proletarya yönetimlerinden küçük burjuva milliyetçi iktidarları tercih etmeleri sayesinde olması gerekenden daha fazla güç kazanan bu tür ülke yönetimleri, Sovyetler Birliği’nin 1991’de çökmesi sonrasında emperyalizme iyice teslim olduklarından ya “ulusalci” reflekslerini yitirmişler ya da açık emperyalist müdahaleler karşısında Saddam, Miloşeviç ya da Kaddafi gibi tarih sahnesinden silinmişlerdi. Günümüzde bu tür küçük burjuva milliyetçiliklerinin yeniden canlanmasının arkasında hiç şüphesiz emperyalizmin içine girmiş olduğu derin kriz yatıyor. Yani önümüzdeki dönemde, hele de örgütlü işçi hareketinin cılız kaldığı emperyalizme bağımlı ülkelerde bu tür akımların yeniden sahne almasına hiç şaşmamalı. Dahası, emperyalizmle zaman zaman ihtilâfa giren bu küçük burjuva akımlara, Honduras’taki Zelaya örneğinde görüldüğü gibi doğrudan burjuva milliyetçilikleri bile eklenilebilir. Emperyalist kapitalizmin 1929 krizi, o yıllarda, bu tür akımların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştı (Kemalizm, Cardenascılık ve daha sonra Peronizm, Nâsircılık ve Nehruculuk ve tabii Baasçılık gibi). Bugün aynı sistemin daha da genelleşmiş krizi, benzer akımların günümüzde fazlasıyla boy vermesine imkân verecektir. Emperyalizme bağımlı ülkelerdeki devrimci Marksist işçi sınıfı örgütleri, bu akımlarla nasıl ilişki içine girecekleri ve geniş halk yığınlarını onların elinden nasıl alacakları konusunda fazlasıyla malzemeye sahiptirler. Gerek Komintern’in ilk kongreleri, gerekse IV. Enternasyonal’in 1938 Geçiş Programı’nda sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde izlenmesi gereken politikalarla, doğrudan Troçki’nin Meksika’daki Cardenas rejimi deneyiminden kalkarak formüle ettiği yaklaşımlar bu donanımı onlara sağlamaktadır.

İçinde bulunduğumuz sarsıntılı devrim/karşı-devrim ortamında devrimci Marksist hareketin bu tür akımlarla ilişkisinin nasıl olması gerektiğine az sonra değineceğim, ancak şimdilik şu kadarını belirtmekle yetineyim: Emperyalizme bağımlı bir ülkede “ulusal egemenlik” meselesini burjuva bir yaklaşım olduğu gerekçesiyle küçük burjuva milliyetçiliğine terk etmek, bu tip ülkelerde proleter devriminin yolunu sonuna kadar kapatan bir “solculuk”tur ve emperyalist bir ülkede,

özellikle Almanya'da “sosyal demokrasi faşizmin ikiz kardeşidir” deyip birleşik işçi cephesi politikasını reddederek Nazizmin iktidarına davetiye çıkaran sekter üçüncü dönem politikaları ihanetinden hiç de farklı değildir.

“Emperyalist ülke/ emperyalizme bağımlı ülke” farkının önemi

Elinizdeki IV. Enternasyonal referanslı dergide olsun, İşçi Kardeşliği Partisi'nin merkezi yayın organı olan İşçi Kardeşliği gazetesi ve internet sitesinde olsun “emperyalist ülke/emperyalist olmayan ülke” ayrımının, bir Marksist hareketin yapacağı politik tahliller yanı sıra sınıf mücadelesindeki ittifaklarını tespit etme konusunda da nasıl yakıcı bir öneme sahip olduğunu yıllardır yazıp çiziyoruz. Marksizmin alfabesine denk düşen bu konuda, bu kadar ısrarcı olmamızın arkasında maalesef Türkiye sosyalist hareketinde olduğu kadar devrimci Marksist hareketindeki kafa karışıklığının da azımsanmayacak bir payı var. Bu kafa karışıklıkları içinde Türkiye'yi de bir nevi emperyalist ülke olarak görme gafleti¹ hem emperyalizme karşı mücadele konusunun hafife alınmasını hem de ulusal sorunun, bir “halklar hapishanesi” olan Çarlık Rusyası örneği dışında bir çözümünün mümkün olamayacağı kavranışını kanıksatmıştır. Bu kafa karışıklığı elmalarla armutların sürekli olarak hep aynı sepete konması sonucunu veriyor, şöyle ki: Emperyalist ülkede milliyetçilik neredeyse faşizmle ya da şovenizmle ve ırkçılıkla eş anlama gelebilecekken, emperyalizme bağımlı bir yarı-sömürge ülkede çok daha farklı bir anlam kazanabilir (nedense radikal Türkiye sosyalist hareketi bunu Türk-Kürt ilişkilerinde gözlemleyebiliyor da, iş Türkiye ulusu ile emperyalizm ilişkisine gelince üç maymunu oynamayı tercih ediyor). Gene Saddam'ın Halepçe'ye kadar uzanan katliamının, ezen Arap “ulus”unun ezilen Kürt “ulus”una karşı bir saldırısı olduğunu haklı olarak tespit edip ona uygun tepkisini ortaya koyarken, ABD emperyalizminin Irak'ı işgâlinin, ezen ABD ulusunun ezilen Arap “ulus”una bir saldırısı olduğunu görmeyip bu konuda “çekimser” kalmayı tercih edebiliyor. Emperyalizm karşısında Arap “ulus”unun da ezilen ulus konumuna gelebileceğini göremeyerek “Ne Sam Ne Saddam!” diyebiliyor. Dahası, az önce ifade ettiğim gibi, Çarlık Rusyası örneğinin mümkün tek durum olduğu yanılısamasına bağlı

¹ Türkiye sosyalist hareketinin ve onun bir bileşeni olan devrimci Marksist hareketin referans kaynakları Rus Devrimi olduğu için gerek sınıf mücadeleleri konusunda gerekse ulusal sorun konusundaki çıkarsamaları hep Rusya örneğinden esinlenmiştir, oysa ki Çarlık Rusyası kapitalist anlamda emperyalist bir ülkedir, üstelik toprak meselesini ya da ulusal sorunu eşitsiz ve bileşik gelişme yasasının işleyişine bağlı olarak çözememiş bir emperyalist ülkedir.

kalarak bir ezilen ulus statüsünün olabilmesi için, ezilen ulus konumunun ancak “devletsizlik” ya da bağımsız devlet kuramamış olmakla eş anlamlı olduğu zehabına kapılıyor. Bir başka ifadeyle, Baskılar, Katalanlar, İrlandalılar ve tabii Filistinliler birer ezilen ulusturlar, ancak Iraklılar, Afganlar, Haitililer değil! Kaldı ki, doğrudan işgâl de gerekmez, artık günümüzde, özellikle SSCB’nin de yıkılmasıyla birlikte, dünyanın bütün yarı-sömürge ya da emperyalizme bağımlı ülkelerinin halkları emperyalist uluslar karşısında “ezilen” konumundadır. Kapitalizmin çürümesinin had safhaya vardığı günümüz emperyalizmi koşullarında “ulusal ezilmişlikler” azalmayıp tam tersine geçmişe göre daha da yaygınlaşmışlardır. Dolayısıyla “ulusal sorun”un alanı geçmişe göre giderek daha da genişlemektedir.

Bağımlı ülkelerde proletaryanın küçük burjuva milliyetçiliklerine yaklaşımı

Emperyalist ülkelerde küçük burjuva milliyetçiliğinin faşizmin kitle tabanını oluşturduğunu, buna karşılık emperyalizme bağımlı ülkelerdeki küçük burjuva milliyetçiliğininse “ilerici” bir işlevi olabileceğini söylemiştik. Bunu söylerken de, bağımlı ülkelerdeki küçük burjuva milliyetçiliğinin ve ezilen ulusların küçük burjuva milliyetçiliklerinin her birinin ayrı ayrı tahlil edilmesi gerektiği gibi, emperyalizmle doğrudan karşı karşıya kaldıkları durumları da (ki bu durumlarla artık çok daha sık karşılaşacağız) iyi saptamak gerekir.

Genel olarak bakıldıklarında, küçük burjuva milliyetçilikleri son derece kaypak önderliklere sahiptirler. Ülkelerinin veya hareketlerinin bağımsızlıklarına düşkünlüdürler, ama bu “bağımsızlık”larını koruyabilmek için her türden pragmatik davranış içine girebilirler. Konjonktürel değişikliklere göre yalpalarlar, genellikle “güçlü”den ya da “kazanacak” gibi gözükenden yana durmayı politikalarının düsturu edinmişlerdir. Kapitalist sistemin kriz dönemlerinde daha “dik” ve “özerk” dururlar, sistemin egemenliğini pekiştirdiği dönemlerde ise emperyalizme bağımlılıkları daha da artar. Kuşkusuz aralarından bazıları, diğerlerine göre daha “onurlu” bir tutum içinde olurlar. Bazıları teslim bayrağını hemen çeker, bazılarıysa tabiri caizse “kanının son damlasına” kadar mücadele ederler. Bütün “ezilmişlerin” komplekslerini taşırlar, kendilerini ezenlere “benzemek”, hatta “haset”leri nedeniyle onları “aşmak” isterler. Bazıları halklarının gözünde bir “kahraman” gibi hayatlarını tamamlarlar, bazılarıysa birer “korkak tavşan” gibi. Ama korkaklık da kahramanlık da aslında birer pamuk ipliğine bağlıdır. Yani *Kuvayı Milliye Destanı*’nda tam da Nâzım’ın dediği gibidirler: “*Korkak, cahil, cesur ve çocuk!*” Ve tabii ekseriyet itibarıyla de zorbadırlar. En dürüstleri bile kapitalist sistemden kolay kolay kopamaz, bunun tarih-

teki tek istisnası Castro önderliğidir, ama bilindiği gibi o da buna fazlasıyla mecbur bırakılmıştır: ABD emperyalizminin Domuzlar Körfezi Çıkartması.

Ancak, emperyalizme bağımlı ülkelerin küçük burjuva ve nadiren de olsa milliyetçi önderlikleri zaman zaman emperyalizmle çok sert çatışmalar içine girebilirler. Hatta bu durumlar, bu önderlikler bir süre önce emperyalizmin mutlak hizmetkârıyken bile patlak verebilir. Saddam rejimi, on yıl boyunca ABD emperyalizminin tam hizmetinde İran'a karşı savaşmışken kendini bir anda aynı emperyalizmin ordularına karşı savaşmak mecburiyetinde bulabildi. Sarkozy'nin ikâmet ettiği Elysée Sarayı'nın bahçesine çadırıyla kurulan Kaddafi, emperyalist Fransız ordusunun komandolarının kurşunlarıyla hayata veda etti.

Emperyalizm muhtemelen içinden çıkamayacağı son krizini yaşıyor ve bu kriz, onu her zamankinden daha saldırgan yapacağı için de dünyanın dört bir tarafında yeni küçük burjuva milliyetçilikleri yaratıyor, yaratacak. Emperyalizmin mevcut durumda kendinden az da olsa bağımsızlaşacak hiçbir güce tahammül göstermesi mümkün değildir. Kriz çok derindir ve emperyalizm bunun acısını öncelikli olarak kendi halklarından ve işçi sınıfından çıkartmaktadır. Ama bu durum daha nereye kadar devam edecektir? ABD ve Avrupa işçi sınıfları şu an neredeyse krizin bütün yükünü sırtlamış durumdadır. Türkiye gibi bağımlı bir ülkede en düşük memur maaşı neredeyse emperyalist İngiltere ve Fransa'nın asgari ücretlisinin maaşına ulaşmış durumda ya da tersinden söylersek Fransa'da asgari ücret bizdeki en düşük memur maaşına düşmüş durumda.

Ezilen ülke proletaryalarının devrimci Marksist önderlikleri, küçük burjuva milliyetçilerinin emperyalizmden kopması için mücadele ederler. Genellikle bu tip bağımlı ülkelerde küçük burjuva milliyetçiliğin “geleneksel” partileri mevcuttur. Bunlar ya ülkenin bağımsızlık mücadelesine önderlik etmiş ya da etmekte olan partilerdir. Geniş halk kitlelerinin bu “kurucu” partilerden uzaklaşıp proletarya partilerinin saflarına çekilmesi (tabii eğer kurucu parti proletarya partisinin kendisi değilse) kolay ve hızlı bir süreç olmaz. Kitlelerde var olan emperyalizmden bağımsızlık özlemi kendini ulusal egemenlik için verilecek mücadelede ortaya koyar. Proletarya partisi ya da partileri, “ulusal egemenlik” için mücadeleyi küçük burjuva milliyetçisi önderliklere terk edemezler. Küçük burjuva önderlikler emperyalizme karşı mücadelede, proletarya partilerinden daha kararlı gözüküyorsa proletarya partileri zaten iktidar mücadelesini kaybetmişler demektir. Bağımlı ülkelerde proletarya partileri, “bizi sınıf mücadelesi ilgilendirir, ulusal egemenlik mücadelesi küçük burjuvaların işidir” derlerse geniş halk kitlelerini kendi peşlerine takamazlar. Gene de, şimdilik içinde bulunduğumuz

konjonktürde küçük burjuva önderlikler henüz emperyalizmle daha sıkı fıkı ilişkiler sürdürmek istiyorlar. Ama yakın gelecekte bunun değişeceğini görmek lâzım. Tunus ve Mısır devrimleriyle birlikte dünya devriminin yükselişe geçmesi küçük burjuva önderlikleri geçmişte olduğu gibi radikalleştirebilir. İşte bu tür durumlarda proletarya partisi, emperyalizme karşı mücadelede onlardan daha kararlı olduğunu hem sözde hem eylemde ispatlamalıdır. Emperyalizme karşı anti-emperyalist cephe önerisi hayati önem taşır. Küçük burjuva milliyetçilerine anti-emperyalist cephe önerisi, bu arada sınıfsal ve sosyal talepler için mücadeleyi geri plana itmez, tam tersine güçlendirir. Proletarya ulusal kurtuluşa başı çekerken toplumsal kurtuluş taleplerini de aynı anda formüle etmelidir. Toprak meselesi, ulusal sorunun çözümü ve tabii yeraltı ve yerüstü kaynaklarının millileştirilmesi meseleleri emperyalizmden kopuş talepleriyle birlikte ele alınmalıdır. Yani sorun, demokratik taleplerle sınırlanmış bir anti-emperyalist cephe ve sınıfsal taleplerle bir araya getirilmiş bir birleşik işçi cephesi sorunu değildir. Bu iki cephe anlayışı mücadelenin farklı dönemlerinde ileri sürülecek şiarlar değildir. Her ikisi de emperyalizme ve kapitalizme karşı mücadele sırasında birleşik cephe anlayışı çerçevesinde formüle edilmelidir. Aksi takdirde aşamalı bir devrim anlayışına varırız. Emperyalizme bağımlı ülkelerde **Komünist Enternasyonal'in IV. Kongresinde "Doğu Meselesi Üzerine Tezler"**de ifade edildiği gibi hareket edilmelidir:

Salt işçi sınıfının çıkarlarının "savunusu" temelinde yürütülecek bir mücadele, Doğu'da, proleter devriminin itibarını yok edecek en beter oportünizmin bir sonucu olur. En az onun kadar zararlı bir diğer yaklaşım da ulusal birlik adına işçi sınıfının günlük mücadelelerinin dışında durma eğilimidir.²

Ve şöyle:

Yerel yönetici sınıflar yabancı sermaye ile uzlaşma girişimlerinde bulduklarında ve bu girişimlerinin sonucunda geniş halk yığınlarının çıkarları daha da zedelendiğinde (birleşik cephe) daha da zorunlu hale gelir. Öte yandan nasıl birleşik işçi cephesi şiarı Batıda sosyal demokratların proletaryanın çıkarlarına karşı yürüttükleri ihaneti dün olduğu gibi bugün de gözler önüne sermeye imkân sunuyorsa, anti-emperyalist birleşik cephe şiarı da Doğu ülkelerindeki çeşitli burjuva milliyetçisi akımların tereddüt ve kararsızlıklarının maskesinin indirilmesine katkıda bulunacaktır.³

Emperyalist ülkelerde birleşik işçi cephesi mücadelesi işçi sınıfının çoğunluğunu sosyalist devrime kazanmanın yolunu açar, bağımlı ülkelerde anti-emperyalist cephe politikasıysa halkın çoğunluğunun emperyalizme karşı mücadele hattına çekilmesinin ve tabii proleter devriminin yolunun açılmasının olmazsa olmazıdır. Emperyalizme

² (Fourth Congress of the Communist International, Theses on the Eastern Question, 5 Aralık 1922, <http://www.marxists.org/history/international/comintern/4th-congress/eastern-question.htm>).

³ agy.

bağımlı ülkelerde bir kurucu meclis talebi tam bir geçiş talebidir, yani kapitalizmin sınırları içinde gerçekleşemeyecek bir taleptir, çünkü çürüyen kapitalizm altında bir siyasal demokrasi ortamının doğması, metropol ülkelerde bile kendi demokrasilerini dinamitleyen emperyalizm için ölümcül bir tehdittir. Kurucu Meclis için mücadele esnasında Sovyetler doğmaya başlar ya da başlamalıdır. Kimbilir belki de Rus Devriminde olduğu gibi kurucu meclisin toplanmasına gerek bile kalmaz. Ama sorun şöyle ya da böyle olması değil, halk kitlelerinin politizasyon düzeyinin yükseltilmesi ve mücadeleye katılabilmelerinin sağlanması için egemen bir kurucu meclis talebinin ileri sürülmesidir. Ancak “sol” sekter anlayışlar, özellikle emperyalizme bağımlı ülkelerde, kurucu meclis talebi yerine doğrudan “Sovyet” talebiyle ortaya çıkmayı savunurlar. Kitlelerin bilinç durumundan bağımsız en ileri hedefi ileri sürmenin kendilerini daha devrimci kılacağını düşündüklerinden. Tabii bu “solcu”luğun, Troçkist Geçiş Programı anlayışı çerçevesinde kitleleri mücadeleye sokma yaklaşımıyla uzak yakın bir ilişkisi olmaz. Aynı durum, “solculuğun” demokrasi konusundaki yaklaşımında da kendini gösterir. Genel bir demokrasi düşmanlığı marifet sayılır, üstelik burjuva iktidarlarının emperyalizm çağında demokrasiden nasıl nefret ettikleri biline biline. Proletaryanın demokrasi için mücadelesini dondurulmuş bir ara evre olarak görmeyip, onu kendi iktidar mücadelesinin bir aracı olarak görmesini sağlamak geçiş mantığının en özlu kavranışıdır. Bu yüzden de bir geçiş talebi olarak “kurucu meclis” şiarı aynı zamanda bir örgütlenme aracıdır.

Mısır örneği küçük burjuva milliyetçiliğinin sınırını, proleter önderliğin de eksikliğini gösterdi

Başını küçük burjuva milliyetçiliğinin çektiği birinci Mısır proleter devrimi, emperyalizm işbirlikçisi Mübarek rejimini yerle bir etti, ama iktidarı da ABD'ye hizmete soyunmuş Müslüman Kardeşler'e hediye etti. İkinci Mısır devrimi ilkinden daha kuvvetli bir vuruşla bu kez Müslüman Kardeşler iktidarını devirdi, ama bu kez de ABD işbirlikçisi Sisi'yi iktidara getirdi. Proletaryanın ayaklanıp ayaklanıp iktidarı bir emperyalizm işbirlikçisinden alıp bir başka emperyalizm işbirlikçisine teslim etmesi kuşkusuz Hamdin Sabahi ulusalcı küçük burjuva önderliğinin sınırlarından ileri geliyor. Ve tabii aynı zamanda bir proleter önderliğinin de hâlâ oluşamamış olmasından kaynaklanıyor. Sabahi türü küçük burjuva milliyetçi önderlikler, sömürülen kitlelerin eyleminden, kendilerini ezen emperyalizme göre çok daha fazla korktukları için onyıllardır dünyanın dört bir tarafında bu tür kitle seferberlikleri-

ne katılmaktan imtina ediyorlardı. Zaten Sabahi'nin Ulusal Kurtuluş Cephesi önderliği de peşinden sürüklediği kitlelerin muazzam gücünden korktuğu için Sisi'nin yönetimini tercih etti. Aksi durumda kendinin de denetleyemeyeceği sürekli devrimin zaferine doğru gidiş söz konusu olacaktı. Ama Sabahi ya da başkası, emperyalizmin şu an içine girdiği krizde hiçbir şekilde Bonapartist karakterli küçük burjuva önder tabakalarının ortaya çıkmasına engel olamamaktadır, olamayacaktır. Troçki, “*Doğu Meselesi Üzerine Tezler*”de şöyle diyor: “(Komünist Enternasyonal) farklı tarihsel koşullar altında çok değişik ögelerin, siyasal özerkliğin sözcüleri olabileceğinin bilincindedir.” Günümüzde emperyalizme bağlı ülkelerde **işçi sınıfı dışındaki** bu çok değişik ögeler kimler olabilir? Mahalli halk temsilcileri ya da liderleri, HES'lere karşı mücadele yürüten köylü yöneticiler, subaylar, devlet bürokratları (yargıçlar, savcılar), papazlar ya da çeşitli din adamları vb. Ama işte bu da zaten işçi sınıfı partisinin ileri süreceği anti-emperyalist birleşik cephenin bileşenlerini oluşturur. Anti-emperyalist birleşik cephe, sol partilerin bir araya gelmesinden değil, kitle hareketlerinin örgütsel yapılarının yanyana gelişinden beslenir.

Devrimin üçüncü yılında hâlâ bir proleter önderliğin inşa edilememiş olması Mısır devrimci Marksistlerinin zaafı olarak görülmelidir. Bununla birlikte, tek başına bir proletarya partisinin inşa edilmesi de kuşkusuz proleter devriminin başarıya ulaşmasının, yani **üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet rejiminin** sona ereceğinin garantisi olamaz. Dünya işçi sınıfı tarihi, büyük proleter devrimlerini iskalamış sosyalist ve komünist partiler tarihidir. “*Örgütlü halk yenilmez!*” sloganı bir palavradır. Bu sloganı atanlar, dışından tırnağına kadar örgütlü bir halkın yaşadığı Şili’de iktidarın emperyalizme ve yerli burjuvaziye 1973 yılında nasıl teslim edildiğini gayet iyi hatırlarlar. Şili Sosyalist Partisi ile Şili Komünist Partisi’nin kurduğu Halk Cephesinin aymazlıklarının büyük yenilgideki payını görmemek için kör olmak gerekir. Örgütlü halkın da ötesinde, dünyanın gelmiş geçmiş en örgütlü işçi sınıfının (SPD ile KP) yaşadığı 1930’lı yıllar Almanya’sında iktidarın tek bir kurşun bile sıkılmadan nasıl da kapitalizm köpeği Nazilere teslim edildiği gene herkesçe bilinir. Dünyanın en büyük devrimlerinden biri olan 1931-39 İspanyol Devriminin muazzam örgütlülüğüne rağmen (komünist, sosyalist, anarşist) nasıl da emperyalist burjuvaziye teslim edildiği de herkesin malumudur. Gene yakın dönemin (1979) en büyük devrimleri arasında sayılması gereken İran Devriminin, İran Komünist Partisi TUDEH’in ihanetleri sonucu İslâmcı önderliğe teslim edilmesi de cabası. Emperyalist bir ülke olan Portekiz’de 1974 yılında yaşanmış olan muzaffer devrimin –ki 1917 Rus Devriminden sonra dünyadaki tek başarılı Sovyetik devrimdir- Portekiz KP’si ve SP’si tarafından

nasıl harcandığına daha sonra başka bir bağlamda özel olarak değineceğimden şimdi girmeyeceğim. Bu örnekleri çok daha fazla uzatmak ne yazık ki mümkün. Burada keselim ve bunlardan hiçbir olumlu ders çıkarmayıp, “*Örgütlü halk yenilmez!*” tekerlemesini ısrarla sürdürmeye devam eden Türkiye sosyalist hareketini klasik mazoşizmiyle başbaşa bırakalım. Evet, örgütsüz halk mutlaka yenilir, ama dünyadaki işçi önderlikleri (sosyal demokrat/komünist) Rus, Çin, Çinhindi ve Küba devrimlerinin dışında neredeyse her yerde sanki “*Örgütlü halk yenilir!*”i ispatlamaya çalıştılar ve hâlâ çalışıyorlar.

Kısacası, Mısır’da 30 milyondan fazla insanı sokağa döken büyük devrim dalgasının hâlâ başarıya ulaşamamış olmasının altında elbette bir işçi önderliği eksikliği yatıyor. Bununla birlikte, sorun sadece herhangi bir işçi önderliği değil, Bolşevik tipte, yani devletten, sermayeden ve emperyalizmden bağımsız bir işçi önderliğinin eksikliğidir. Yani toplumun harekete geçmiş bütün devrimci dinamiklerini proletaryanın iktidarı yolunda devreye sokacak bir önderlik. Böyle bir önderlik yaşanmakta olan devrim sürecinde inşa edilebilir. Sisi/Mübarek önderliği olsun, Mursi/Müslüman Kardeşler önderlikleri olsun emperyalizme bağlı egemen sınıf önderlikleridir. Bugüne kadar devrimin başını çekmiş olan ulusalcı önderliğin sınırlarını da Mursi’nin devrilmesi sonrasında görmüş olduk: Mursi’den kurtulmak için ve tabii demin de ifade ettiğimiz gibi kitle hareketinin gücünden korktukları için emperyalizmin güdümündeki Sisi yönetimine teslim oldular. Her yerde olduğu gibi Mısır’da da tek devrimci sınıf proletaryadır ve ancak onun önderliğinde emperyalizmden kopuş başta fellahları (köylüleri) yanına çekerek mümkün olabilecektir. Öte yandan, Mısır’da Bolşevik tipte bir proleter önderlik öncelikli olarak, küçük burjuva milliyetçisi ulusalcı hareket ve emperyalizm karşıtı müslümanlarla bir anti-emperyalist cephe inşa etmenin yollarını aramalı ve siyasal demokrasi kanallarını sonuna kadar genişletecek egemen bir kurucu meclis için mücadele etmelidir. Ancak, şu hiçbir zaman unutulmamalıdır: Proleter bir devrimci partinin inşası, saydığım bütün bu cephe bileşenleri içinde en kararlı anti-emperyalist mücadeleyi yürütenin kendisi olması halinde mümkündür. Başka bir ifadeyle, emperyalizmden bağımsız egemen bir meclis çağrısının bayraktarlığını bu parti yapmalıdır, yoksa kitlelerin desteğini diğer küçük burjuva bileşenler ele geçirirler. İçinde bulunduğumuz durumda ayaklanmış olan kitleler hem ulusalcı hem İslâmcı önderliklerin emperyalizme teslimiyetlerinden giderek rahatsız olacaklardır, devrimin sürekliliğini sağlayacak olan emperyalizmden kopuş bayrağını yükseltecek olan bir işçi sınıfı partisidir. Bu parti, kurucu mecliste bir “işçi-fellah hükümeti” için de mücadele etmek zorundadır. Devrimin iniş ve çıkışlarının bu kadar sert olduğu bu yarı-

sömürge ülkede Sovyetik yapıların ortaya çıkması da tahmin edilebileceği gibi an meselesidir. Mısır’da bir proletarya partisi elbette Sovyet tipi örgütlerin kurulması için propaganda faaliyeti yürütür, ama bu tür örgütlenmeler devrimin gücüne bağlı olarak kendiliğinden gelişeceklerinden ajitasyonla yapay olarak yaratılamazlar. Sadece doğduklarında proletarya partisinin bütün güçleriyle onların içinde yer almaya hazırlıklı olup bu konuda tereddüt geçirmemesi gerekir. Mısır örneğinden kalkarak çizdiğimiz bu şema aslında klasik bir sürekli devrim modeli tablosudur ve proleter bir partinin küçük burjuva milliyetçiliğiyle nasıl bir ilişki içinde olması gerektiğini izah için kaleme alınmıştır. Bu genel hatlar dışında bizim söyleyeceğimiz her şey tahmin edebileceğiniz gibi afakidir. Mısır devriminin yolunu, orada inşa edilecek işçi sınıfı partisinin önderliği, bağlı olduğu Enternasyonal’in kurmayıyla birlikte çizecektir kuşkusuz.

Türkiye’de durum

Artık bütün bu değerlendirmelerden sonra sadede gelebiliriz sanırım. Ama öncelikle bir zemin temizliği yapmakta fayda var. Temizlenmesi gereken zemin “DARBE”ler meselesi. Türkiye’nin mümkünse Kuzey Avrupa ülkeleri türü bir “burjuva demokrasisi” olmasını arzulayan sivil toplumcu akım ve onun ideologları yıllardır askeri darbe meselesine takılmış durumdadır. Onlara göre, Türkiye’nin yerleşik bir burjuva demokrasisi olmasının önündeki başlıca engel askeri darbelerdir. Cumhuriyetin kuruluşunun da Jakoben bir darbe olduğunu ifade ederler, ama esas itibarıyla “başarılı” ya da “başarısız”larıyla birlikte 27 Mayıs 1960, 21 Mayıs 1962, 9 Mart 1971, 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980’i anarlar. Bilindiği gibi bunlardan başarılı olanlar 27 Mayıs, 12 Mart ve 12 Eylül’dür. Sivil toplumcuların önemli bir marifeti her türlü darbeyi aynı sepete koyarak genel bir darbe karşıtlığı yapmalarıdır. Aslında bu, onların sınıf mücadeleleri düşmanlıklarının bir sonucudur. Çünkü bütün askeri darbeler sonuçta çarpıtılmış birer sınıf mücadelesidir ya da sınıf mücadelesinin dolaylı ya da dolaysız biçimleridir. Söz gelimi 27 Mayıs aynen AKP hükümeti gibi Bonapartist (pardon, şimdilerde “vesayetçi” diyoruz!) bir karakter kazanmış olan Demokrat Parti’ye (DP) karşı çok ciddi bir kitlesel gençlik mücadelesiyle birlikte hükümetin kendilerine yönelik baskıcı uygulamalarına karşı direnişe geçen radikalleşmiş aydınların taleplerine sahip çıkarak gerçekleşmiştir. Zaten 61 anayasasını esasen bu radikalleşmiş genç aydınlar kaleme almıştır. 12 Mart 1971 yarım askeri diktatörlüğü (yarım çünkü parlamentoyu bile fesh etmemiştir) 9 Mart “sol” darbesini engellemek için hayata geçirilmiş ve 12 Eylül 1980 de işçi sınıfının yükselen mücadelesinin kazanımlarını yok edip İran Devrimine cevap vermek ve Sovyetlerin Afganistan

işgâlini dengelemek için yapılmıştır. Dolayısıyla hepsi ulusal ve uluslararası sınıf mücadelelerinin sonuçlarıdır. Ancak şu yadsınamaz bir gerçektir ki, gerek 12 Mart 1971 gerekse 12 Eylül 1980 askeri müdahaleleri ve sonrasında parlamentolarda ve referandumlarla gerçekleştirilen anayasa değişikliklerinin hemen tümü 27 Mayıs sonrasında oluşturulmuş olan 1961 Anayasasını, özellikle sosyal devlet anlayışını ortadan kaldırmak için yapılmıştır. Hem emperyalizm hem onun yerli uzantıları, yaklaşık olarak elli yılı aşkın bir süredir '61 Anayasasının kazanımlarını silmek için mücadele yürütüyorlar.

Soruna bu zeminde baktığımızda, 27 Mayıs ile 12 Mart ve 12 Eylül'ü aynı kefeye koymak, çok ileri derecede bir miyopluk değilse ancak bilinçli bir çarpıtmanın ürünü olabilir.

Murat Belge: “*Bu kış komünizm gelebilir!*”

Murat Belge, geçenlerde yayınlanan bir makalesinde korku içinde şu minvalde bir uyarı yapıyor: “Önümüzdeki günlerde bir 27 Mayıs olabilir!” Çok güzel! Peki, bu değerlendirmenin merhum Celal Bayar'ın 100 yaşından hemen önce veya hemen sonra yaptığı, “*Bu kış komünizm gelebilir!*” uyarısından ne farkı var? Tek farkı, Murat Belge'nin bu uyarıyı Celal Bayar'dan otuz yıl daha gençken yapmış olması! Ama ilginç olan bu değil, esas üzerinde durulması gereken neden herhangi bir askeri darbe değil de, yani neden 12 Eylül değil de, 27 Mayıs? Murat Belge, 12 Eylül türü bir darbeden değil de 27 Mayıs'tan çekiniyor. Çünkü esas düşmanı o bellemiş! Ama burada paradoksal bir durum var: '61 Anayasası Avrupa'daki İtalyan ve Portekiz anayasalarıyla birlikte en demokratik anayasa ve Murat Belge bundan hoşlanmıyor. Çünkü anayasaların 2010 Referandumunda yapıldığı gibi yapılmasını arzulu-yor. Devrimlerle ya da devrimci süreçlerle yapılmasını istemiyor. Hatta mümkünse AB gericiliği dikte etsin ve olabilecek en sosyal devlet düşmanı ve sonuna kadar piyasacı anayasa Türkiye'de devreye girsin, ona göre bu hepsinden daha makbul. Yani 12 Eylül dahil, burjuvazinin sınıf mücadelesinin elli yıldır yapamadığını Troykacılar yapıversin, ne güzel değil mi?

Yukarıda '61 Anayasasından söz ederken, onu, neredeyse İtalyan ve Portekiz anayasalarıyla aynı düzeye yerleştirip, sözcğelimi bugün de yürürlükte olan 1958 Fransa'sının ağır Bonapartist karakterli De Gaulle patentli V. Cumhuriyet Anayasasından çok daha demokratik olduğunu ifade etmek istemiştim. Neden İtalyan Anayasası? Çünkü bu anayasa KP ve SP tarafından ve tabii SBKP direktifiyle engellenmiş de olsa, bir devrimin anayasasıydı. Mussolini'nin faşist devleti dağılmış, ülkenin tek örgütlü gücü silahlanmış partizanlar ve KP üye ve taraftarlarıyken, iktidar, devleti olmayan burjuvaziye teslim edilmişti. Hakkını

yemeyelim, İtalyan burjuvazisi de bu teslimiyet karşılığında 1947 Anayasasının girişine şu maddeyi koymakta beis görmemiştir: “*Madde 1. İtalya emek temelli bir demokratik cumhuriyettir.*”

Portekiz Anayasasına gelince. O da 1974 Devriminin bir ürünüdür. Bilindiği gibi 1974 Portekiz Devrimi, İspanyol sürecinden farklı olarak faşist Salazar rejiminin devlet yapısını tümüyle dağıtmış, gizli polis teşkilatı PÍDE'nin kökünü kazımış, sömürgelere bağımsızlık vermiş, işçi örgütlenmelerinin önünü tümüyle açmış, işçi ve asker konseylerinin doğmasını sağlamış, hapishanelerdeki bütün siyasi mahkûmları özgürlüklerine kavuşturmuş ve kurucu meclisle yapılan bir anayasa ile ordusunun hiçbir yabancı ülkeye müdahale edemeyeceği maddesini yürürlüğe sokmuştur. Halen yürürlükte olan bu anayasa öyle demokratiktir ki, Portekiz bir NATO ülkesi olmasına rağmen, Libya'ya müdahalede kendisinden emperyalizmce destek istendiğinde, anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle bu talebe uymamıştır.

Evet, işte 1961 Anayasası da basit bir askeri darbenin değil bir devrim sürecinin ürünü olduğundan Türkiye'de sendikal ve siyasal düzlemde sınıf örgütlenmesinin yolunu açmış, sosyal devleti geliştirmiş, çalışma yasalarında işçi sınıfının etkisinin artmasını sağlamış, düşünce özgürlüğünün sınırlarını genişletmiş, yargının bağımsızlığını demesek bile özerkliğini güçlendirmiş ve bütün bunlar Portekiz ve İtalya'dan farklı olarak ortada bir siyasal işçi örgütünün olmadığı koşullarda gerçekleşmiştir. 27 Mayıs Anayasası yılların Bonapartist rejiminin böyle bir tavır almasına nasıl olmuş da imkân vermiştir? İşte bu sorunun yanıtı, 27 Mayıs'ın arkasında 1980 darbesine kadar sürecek olan devrimci kitle seferberliğinin, yani işçi sınıfının sınıf mücadelesinin yattığıdır. 12 Eylül 1980 darbesi, işçi sınıfının bu sınıf mücadelesine burjuvazinin kendi sınıf mücadele yöntemleriyle cevabıdır. İşte sivil toplumcuların anlamak istemedikleri de tam budur: burjuvazi “demokrat” bir sınıf değildir, köşeye sıkıştığında Nazizmi de destekler, en vahşi askeri diktatörlükleri de. Ama gene de Murat Belge'nin 12 Eylül'den çok neden 27 Mayıs'tan korktuğunu anlamakta zorluk çektiğimi belirteyim. SBKP'nin yıllar önce komünizmden zaten vazgeçmiş olmasına rağmen, Celal Bayar'ın komünizm korkusunun anlaşılır bir yanı vardı, çünkü ortada hâlâ bütün perişanlığına rağmen bir Sovyet devleti vardı, ama konformist generallerin Türkiye'de 27 Mayıs türü bir darbe yapacaklarından korkmak ne anlama gelir bilemiyorum. Ha, eğer Murat Belge darbenin 12 Eylül gibi emir komuta zinciri içinde Pentagon tarafından değil de, askeri hiyerarşi bozularak daha alt rütbeli subaylar tarafından ve kitle hareketiyle bağlantılı olarak, 1974 Portekiz devrimi benzeri bir süreci başlatacağından korkuyor ve o yüzden 27 Mayıs (unutmayalım 1960'ta üstteğmen ya da yüzbaşı

gibi küçük rütbeli subaylar koca koca generalleri gözaltına alıp enterne etmişlerdi) benzetmesi yapıyorsa, o korkuya söylenecek tabii ki bir lafımız olamaz.

Artık “Tayyip İstifa!” Değil “Hükümet İstifa!”

İKP Merkez Yürütme Kurulu

Bütün siyasal tutuklu ve hükümlüler serbest bırakılsın!

**Yerel seçimlerden önce egemen bir kurucu meclis için
demokratik bir seçime gidilsin!**

Haziran ayaklanmasının ana sloganı “Tayyip İstifa” idi ve doğruydur. Çünkü Tayyip’in gitmesi demek AKP hükümetinin gitmesi demektir ve zaten Tayyip gitmediği için de hükümet gitmedi. Bugünse durum farklı: Emperyalizmin hedefi AKP hükümeti değil, doğrudan Tayyip Erdoğan. Dolayısıyla artık Erdoğan gitse de, onun yerini alacak başkalarıyla AKP hükümeti devam edebilir. Dün Tayyip Erdoğan’la Fethullah Gülen’in emperyalizme hizmette birbirleriyle yarıştıklarından söz ediyorduk: Libya’da, Mısır’da, Suriye’de vs. Bugün emperyalizm cemaatin hizmetlerini daha takdire şayan buldu ya da Tayyip’i kifayetsiz ilân etti. Konformist Kemalistlere karşı yürüttüğü CIA patentli operasyonun benzerini doğrudan Erdoğan ve çevresine karşı yürütüyor. Cemaatin bu operasyonu kazanıp kazanmamasının bir önemi kalmadı, çünkü emperyalizm şimdilik zaten kazanmış görünüyor. Tayyip’in altındaki toprak hızla kayıyor.

Bu bir yolsuzluk operasyonu değil

Kimse kimseyi kandırmasının bu bir yolsuzluk operasyonu değil. Türkiye’de yolsuzluk olmuyor mu? Tabii ki oluyor. Üstelik bu hükümet döneminde önceki hükümetler döneminden çok daha fazlası oluyor, çünkü hükümet bu yolsuzlukları ziyadesiyle yapmanın yasal vizesini 2010 Referandumunda aldı. Yolsuzlukların üstüne tabii ki gidilsin! Ama Ergenekon, Balyoz, KCK, Devrimci Karargâh ve benzeri davaların açılmasına her türden sahtekârlığı kullanarak vesile olanlar, şimdi aynı yoldan Erdoğan’ın karşısına dikilmiş bulunuyorlar. Tayyip Erdoğan, “Onların inlerine kadar gidilsin” fetvasını verdi. Bizce de gidilsin, çünkü onların inlerine gidilmesi diğer bütün davaların operasyonlarını yürütenlerin de inlerine gidilmesi anlamına gelir.

Bütün siyasal tutuklu ve hükümlüler derhal serbest bırakılsın!

Bu koşullar altında Ergenekon, Balyoz, KCK, Devrimci Karargâh ve benzeri siyasal davalardan tutuklu ve hükümlü olanların derhal serbest bırakılması bir zorunluluktur. Bu yapılmadan mevcut sürecin bir adım bile demokratikleştirilmesi mümkün değildir.

Hükümet derhal istifa etsin, geçici seçim hükümeti kurulsun!

Türkiye'nin içinde bulunduğu durumdan çıkışının yolu yerel seçimlerden geçmiyor. At izinin it izine karıştığı, kimin kimin adına aday olduğunun belli olmadığı, perde arkasında pazarlıkların döndüğü adına "yerel seçimler" denilen belediye seçimlerinin şu an için hiçbir önemi yoktur. Çünkü bu seçimler bizi pisliğin içinden çıkaramaz. Ancak barajsız, yasaksız bir seçimle kurulacak, Haziran ayaklanmasının taleplerinin temsil imkânı bulabileceği bir meclis bunların hesabını sorabilir. Bunun için sokaklardan, parklardan, forumlardan, barikalardan başlayarak egemen bir kurucu meclis seçimi talep etmeliyiz.

Egemen bir kurucu meclis seçiminin gerçekleşmesi için mevcut parlamentonun içinden derhal bir Geçici Seçim Hükümeti kurulmalıdır. Kurucu Meclis seçimleri bir burjuva sisteminde olabilecek en "demokratik" biçimde gerçekleştirilmeli, seçim barajı tümüyle kaldırılmalı, en eşitlikçi seçim sistemi olan nispi temsil usullerine göre milli bakiye sistemi uygulanmalı, seçimlere kurulu bütün partiler hiçbir sınırlama olmaksızın katılma imkânına sahip olmalı, bütün tutuklu ve hükümlülerin seçimlerde aday olmasının önündeki engeller kaldırılmalı, seçim propagandası imkânları tüm partilere eşit olarak tanınmalı, özel televizyon kanallarından seçim propagandası (reklamlar dahil) yasaklanmalıdır.

Egemen bir kurucu meclis için ileri!

12 Eylül 1980'den bu yana TBMM her seçimde egemenliğini biraz daha fazla yitirir oldu. AKP hükümeti örneğinde görüldüğü gibi artık en son Libya'ya müdahale konusunda Meclise danışmaya bile lüzum görülmedi. Hükümetin doğrudan devreye girmesiyle Meclis devreden çıkarıldı. Dış müdahaleden bağımsız bir meclisin oluşması için seçilecek olan kurucu meclisin NATO'dan çıkması, ABD ile imzalanmış olan ikili anlaşmaları gözden geçirmesi, ABD askeri üslerini kendi denetimi altına alması gerekir. Gene böyle bir kurucu meclisin egemenliğini kurabilmek için Kürt halkının bütün demok-

ratik haklarını kabullenip sahiplenmesi gerekir. Ayrıca böyle egemen bir kurucu meclis Türkiye'nin komşularına karşı hiçbir mace-racı girişimde bulunmayacağını da güvencesini vererek ülkede tam bir siyasal demokrasinin yolunun açılmasına imkân sağlayacaktır.

Fiili sıkıyönetim uygulamalarına, yolsuzluklara, yargının ele geçirilmesine karşı, ABD emperyalizminin direktifleri doğrultusunda çalışmayacak egemen bir Kurucu Meclis için birleşik mücadeleye!

27 Aralık 2013

Bu tip seçimler çözüm değil, çözüm egemen bir kurucu meclis seçiminden geçiyor

Şu günlerde Türkiye'de AKP'nin çoğunluğunu oluşturan Tayyip Erdoğan hizbiyle Fethullah Gülen "cemaat"i arasında çok sıcak bir mücadele sürüyor. Gelişmelere sadece Türkiye'den baktığınızda bu mücadelenin bir anlamı olmadığını düşünmek mümkün. Gerçekten ilk bakışta ne oluyor da birbirleriyle yıllardır gül gibi geçinen (özellikle ikinci AKP hükümeti döneminden bu yana) bu kardeşler birbirlerine bu kadar düşman oldular? Kavganın dershane meselesinden patlak vermesi tabii ki işin gene görünür yanı, buzdağının sadece görünen kısmı. Sorun esas olarak ABD emperyalizminin politikalarının bir uzantısı. Bilindiği gibi Tayyip Erdoğan ve ekibi Erbakan'ın "millici" ve emperyalizme göre nispeten radikal görülen çizgisinden koparak AKP'nin kuruluşuna girişti ve Türkiye'de de hemen bütün büyük burjuva kesimlerin desteğini alarak çok kısa zamanda elbirliğiyle hükümet yapıldı. Bunda tabii ki ABD emperyalizminin payı çok büyüktü. Ama hem ABD hem de Türkiye büyük burjuvazisi açısından, AKP'nin 2002'de hükümet edilmesinin esas sebebi ekonomik ve siyasal istikrarın sağlanması, koalisyon hükümetlerinden ve Irak'a açacağı savaşta Ecevit ve Erbakan benzeri "millici" baş ağrılarından kurtulmaktı. ABD Tayyip'i 2007'de ikinci kez hükümet yaparken ona çeşitli misyonlar yüklemeyi de peşinen kafasına koymuştu. Bu misyonlar hem ülkesel hem bölgeseldi. Ülkede; ABD'nin Türkiye topraklarından Irak'a girişine izin veren 1 Mart 2003 tezkeresinin engelleyicilerinin (Baykal CHP'si ve AKP'deki milli görüşçüler) temizlenmesi, Ortadoğu çapında da; Türkiye'nin klasik "*yurtta sulh, cihanda sulh*" politikasına son verip emperyalizmin hizmetinde bölgede koçbaşı olarak çalışmasına imkân sağlayacak bir yapının oluşturulması. Tabii bunlardan özellikle ikincisinin sağlanması için Türkiye'nin geleneksel devlet yapısının yıkılıp parçalanması gerekiyordu. Tayyip Erdoğan ilk hükümet döneminde iktidarın verdiği nimetlerden yararlanarak kendini ve çevresini

zenginleştirmekle yetindi, ama bunun da hazzını tattı. Tayyip Erdoğan 2002’de iktidara gelirken Türkiye’nin geleneksel devlet yapısını yıkmaya misyonunu üstleneceğinin farkında değildi. Zaten bu işi gerçekleştirecek kadroları da, cesareti de yoktu. Ama işte 2007’den itibaren, “cemaat” ya da başka bir deyişle ABD yönetimi birdenbire bütün ağırlığıyla devreye girdi. CIA patentli en ileri teknoloji ürünü dinleme cihazları ve diğer casusluk imkânları “cemaat” kullanılarak hükümetin emrine tahsis edildi. CIA, polis teşkilatını zaten yıllardır denetim altında tutuyordu ve tabii NATO ilişkileri çerçevesinde elinde tuttuğu üst düzey komutanlardan da yararlanarak TSK’ya karşı operasyonunu da başarıyla gerçekleştirdi. Genelkurmay’ın “kozmetik” odasına girildiğinde zaten TSK artık teslim alınmıştı, gerisi çorap söküğü gibi geldi. 2010 Referandumunu sonrasında yargı da tümüyle ele geçirildi. Ergenekon, Balyoz, KCK, Devrimci Karargâh, Oda TV benzeri şaibeli dâvâlar açıldı ve hâlen devam ediyor. Tayyip Erdoğan, ABD sayesinde daha önce aklından bile geçiremeyeceği “başarı”lara imza attı. Bu yüzden ikinci dönem hükümetini “kalfalık”, üçüncü dönem hükümetini de “ustalık” dönemleri olarak vaftiz etti.

Ancak, gerek büyük ekonomik krizin doğrudan ABD’deki etkileri, gerek onun sonucunda Tunus ve Mısır’da patlak veren devrimler, boğazına kadar içine sokulduğu Suriye politikasının iflâsı, Erdoğan’ın “bölgesel” itibarını fazlasıyla sarstı. Emperyalizmin hizmetinde ustalık törenleri yapan Erdoğan’ın fiyakasını emperyalizmin daha büyük bir hizmetkârı, yani “cemaat” bozdu. Aslında, bu da doğru bir tanımlama olmasa gerek, çünkü “cemaat” hizmetkâr olmanın ötesinde emperyalizmin bizzat kendisi. Tayyip, onun yerel bir güç olduğunu sanarak, parti kurmasını istiyor. Oysa ki, emperyalizm kendisi niye parti kursun, o zaten bütün partilerin içinde. CHP’nin “millici”lerini tasfiye eden o, MHP’ninkileri tasfiye eden o, BDP’nin içine oynamaya çalışan gene o. Ayrıca AKP’nin içinde de görüldüğünün tersine oldukça etkili. Geçmişte ABD, TSK ile nasıl oynadıysa şimdi de Tayyip’le öyle oynuyor. Çünkü TSK’nın nasıl kıvrıracak hâli yoktuysa şimdi de Tayyip’in yok. Kendisi kadir-i mutlak olmasa da ABD kendi gücünün farkında, daha doğrusu karşısındakilerin güçsüzlüğünün.

Tayyip Erdoğan hizbi bir âlâmete binmiş ve felâkete doğru gidiyor. Kimse Erdoğan’ın Ortadoğu’da ABD’den bağımsız işler çevirebileceğini sanmasın. MİT’in kimseye göstermek istemediği silâhlar tabii ki El Kaide’ye ve Nusra’ya gidiyor. Ama bunu zaten ABD de biliyor ve öyle olmasını istiyor. İstemediği, El Kaide’ye silâh gönderilmesine onay verdiğinin “uluslararası” kamuoyunca bilinmesi sadece. El Kaide’ye silâh gönderilmesinin nedeni IŞİD’e (Irak Şam İslâm Devleti) saldırmaları için, çünkü IŞİD Cenevre-2 görüşmelerinde uzlaşmaya hiç

niyetli değil. Ama işler öyle gelişebilir ki, bu işin faturası da Erdoğan hizbine çıkabilir!

Erdoğan'ın durumu Saddam'ın durumuna benziyor. Yıllarca ABD emperyalizminin kışkırtmasıyla İran'a karşı savaştı. Bu arada ABD'den her türlü desteği aldı. Sonra birdenbire Kuveyt kışkırtmasıyla karşı tarafa itildi ve baş düşman ilân edildi. Önümüzdeki süreçte Erdoğan hizbiyle ABD doğrudan çatışmaya girerse tabii ki tarafsız kalmayız. Ama kimse de Erdoğan'da Saddam'ın "deliliği"ni aramaya kalkışmasın. Tayyip'in ilk elde yapmaya çalışacağı bütün gücüyle seçimlere asılıp, "İşte, gördüğünüz gibi halk beni destekliyor" demeye getirerek ABD emperyalizminin mutlak desteğini yeniden kazanmaya çalışmak olacak.

Ama Türkiye'de ne bu yerel seçimlerin ne de daha sonra yapılacak olanların ülkenin problemlerine bir çözümü olmayacaktır. Çözümün artık emperyalizmden bağımsız egemen bir kurucu meclis seçiminden geçeceği gün gibi aşikârdır. Hiçbir seçim barajının olmadığı, bütün partilere bugüne kadar aldıkları oy oranına bakılmaksızın eşit propaganda imkânının verileceği, herkesin aldığı oy oranında temsilini sağlayacak milli bakiye sisteminin uygulanacağı bir kurucu meclis seçimi.

Rüşvete de, yolsuzluğa da, hırsızlığa da, talana da, yargının ve eğitimin ele geçirilmesine de cepheden karşı duracak bir meclisin seçimi için ileri!

Haziran Ayaklanmasında İşçiler ve İşçi Örgütleri

Fulya AYATA

Tarihte kritik zamanlar vardır. Kitaplardan okuyup tanıklarından dinlediğimiz, insanlık tarihinin gidişatını değiştiren zamanlar... Bazıları tüm dünyayı etkileyen, bazıları ülkelerin tarihlerini yeniden yazdıran, bazıları doğrudan kişisel tarihimize dokunan... İşte son birkaç yıldır tüm dünyada, tarih kitaplarının yazımını değiştirecek böyle gelişmeler yaşıyoruz. Komünist Manifesto'nun ünlü cümlesini 165 yıl sonra bir kez daha kazıyoruz zihinlerimize: *Tarih, sınıf mücadeleleri tarihidir.*

Yaşı ancak Berlin Duvarı'nın yıkılışına ve Sovyetler'in çöküşüne yetenler için *destansı* gelen bir tarihi ardımızda bıraktığımız. Bu memlekette de o yıllardan bu yıllara, gençlere hep yenilgi hikâyeleri anlatıldı. 1980'den sonra işçi sınıfının örgütlü mücadelesine dahil olanlar için bile siyasi iktidarı hedef alan büyük kitlelerin hareket ettiği “hikâyeler”, kendilerinden önceki kuşakların “eski güzel günleri” gibiydi. Kapitalizmle derdi olan gençler “eskileri” dinledi,

mücadeleye inandı, ama bir masalın mutlu sonuna inanır gibi... Fakat Haziran isyanı ile bunun bir masal olmadığı görüldü. Tıpkı Tunus'ta polislerden şiddet görüp tezgâhı elinden alınan bir seyyar satıcının bedenini ateşe verip tetiklediği devrim gibi polis tekmelerine rağmen Gezi Parkı'ndaki ağaçlara sarılan gençler de Haziran isyanını ateşledi.

Dediğimiz gibi son birkaç yıldır (kapitalizmin 2008-2009 ekonomik kriziyle) Latin Amerika'dan Güney Afrika'ya, Avrupa'dan Orta Doğu'ya oradan Kuzey Afrika'ya sayısız ülkede kitlesel işçi eylemleri ve halk ayaklanmaları sürüyor. Bu devrimci dalga elbette tüm dünyada örgütlü ya da örgütsüz işçi sınıflarını etkiliyor ve ezilen halkları kendi zalimlerine karşı durmak için cesaretlendiriyor. Türkiye'de de gençler, kadınlar, ezilen ve sömürülenler, Avrupa ve Latin Amerika'daki kalkışmaları sosyo-kültürel olarak kendilerine daha uzak bulsalar da Kuzey Afrika'daki ve Orta Doğu'daki isyanlardan doğrudan etkilendiler. Bunda, emperyalizmin ayaklanan bölge halklarına işaret ettiği ılımlı İslamcı, "demokrat" AKP hükümeti ve onun Başbakanı Tayyip Erdoğan'ın penguenci medyasının özellikle Mısır'da Mübarek'i deviren isyanı gün be gün aktarması da etkili oldu.¹ Türkiye halklarının

¹ Elbette AKP iktidarı bunu "kendi çapulcuları"ni cesaretlendirmek için yapmadı, peki neden Tahrir Meydanı'ndan canlı yayınlandı olaylar? Emperyalizmin Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) dahilinde yaşanan Suriye'deki yıkımın bölgedeki uygulayıcısı hükümetlerden biri İsrail ise diğeri doğrudan AKP hükümetidir. Ülkeyi savaşa sürükleyen, dolayısıyla içeride sıkıyönetim politikaları uygulayan ve savaş politikalarının ekonomik faturasını yoksulların sırtına yükleyen AKP hükümeti, yaşanan hoşnutsuzluğu bir nebze giderebilmek için halka "bölgesel güç", "model ülke", "bölgesel liderlik" hikâyeleri anlatıyor ve halkı bu savaştan bir kazançları olacağına inandırmaya çalışıyordu. Tunus ve Mısır'da emperyalizmin hizmetindeki kendi ikizi hükümetlerin iktidarlara gelmesine ilişkin haberlerle de kamuoyunda saygınlığını artırma, iktidarını pekiştirme ve aslında efendisi tarafından desteklendiğini kanıtlama gayretindeydi.

İçeride BOP Eşbaşkanı Erdoğan'ın bölgedeki saygıdeğer lider rolü şişirilirken, emperyalizm tarafından ayaklanan Tunus ve Mısır halklarına diktatörlerini alaşağı ettiklerinde, Türkiye'deki karşılığı AKP hükümeti olan emperyalizmin hizmetindeki Müslüman Kardeşler hükümetleri adres gösteriliyordu. Tıpkı bir zamanlar bize anlatılan AB ile demokratikleşme masalı gibi.

Cezayir İşçi Partisi (PT), Cezayir İşçileri Genel Sendikası (UGTA) ile birlikte örgütlediği, 10-12 Aralık 2011'de gerçekleştirilen tüm dünyadan yaklaşık 60 ülkeden siyasiler ve sendika temsilcileri, akademisyenler, hukukçular, insan hakları savunucuları, bilim insanlarının katıldığı Acil Uluslararası Konferansa, bölgenin işçi sınıflarındaki "ılımlı İslamcı demokrasi" yanılısamasını kırmak için Türkiye delegasyonunun katılımını özellikle önemsendi (*İşgallere ve Ülkelerin İçişlerine Karışılmasına Karşı, Milletlerin Birliğini ve Egemenliğini Savunmak için Acil Konferans* 'ın delege listesine ve deklarasyonuna ulaşmak için bkz. <http://iscikardesligi.org/ısgallere-ve-ulkelerin-icislerine-mudahaleye-karsi-halklarin-butunlugunun-ve-bagimsizliginin-savunulmasi-icin-uluslararasi-acil-durum-konferansi-sonuc-bildirgesi/>, Türkiye delegasyonunun İstanbul dönüşü gerçekleştirdiği toplantı videosu için bkz. <http://iscikardesligi.org/cezayir-konferansinin-sonuc-toplantisi-istanbulda-duzenlendi/>).

kendini bir parçası hissettiği coğrafyanın diğer çapulcu halkları ayaklanıyordu, ayaklar baş oluyordu.

Yanıltıcı Haziran tahlilleri

Dünyayı sarsan devrimci dalga Haziran 2013'te Türkiye'ye uğradı. Şimdiye kadar örgütlü siyasete hiç bulaşmamış gençler sokaklara aktı. Ama sadece onlar değil, genci yaşlısı milyonlar sokaklardaydı. İki-üç muhalif televizyon kanalının neredeyse 24 saat sokaklardan yaptığı yayınlarla, internetin getirdiği anında, sınırsız ve ucuz haberleşme kolaylığıyla tüm Türkiye'deki eylemciler birbirlerinden haberdar oluyor, diğer illerdeki durumu ve sloganları takip edebiliyordu. İsyanın merkezi sömürünün de merkezi İstanbul'du. İstanbul, İzmir, Ankara'nın yanı sıra Antakya'da eylemlerin hiç durmaması tesadüf değildi, bunun sebebi AKP hükümetinin savaş politikalarının Antakya halkına yaşattığı ağır ekonomik ve sosyal çöküntüydü. Eylemlerde gençlerin ve kadınların başı çekmesi de tesadüf değildi. IV. Enternasyonal Genel Konseyi'nin 3 Temmuz 2012 tarihli metninde vurguladığı gibi:

Kapitalist kriz tüm dünyada en büyük darbeyi, Troçki'nin Geçiş Programı'nda çalışanların 'en ezilen' katmanları dediği gençliğe, işçi sınıfı kadınlarına, göçmenlere ve ezilen uluslara indirdi. Ulusların emperyalist imhası, milyonlarca genç insanın ve işçinin, en güvencesiz koşullar altında çalışmak, hayatta kalmak ve dayanmak için çabaladığı emperyalist merkezlere zorunlu olarak göç etmesine ve buralarda sistematik ayrımcılığa maruz kalmasına yol açıyor. (...) Sermaye için genç işçileri güvencesiz işlerde çalıştırarak kârları arttırmak daha yaşlı nesillerin güvencelerini ellerinden almaktan daha etkili bir yol. Bunun siyasi sonuçları büyük: Sözde 'gençlik işleri', genç işsizliği, taşeronlaşma, vasıfsızlaştırma ve yeni emeklilik sistemleri...²

Bu anlamda, isyancı "gençler" sadece sosyal bir kategori olarak ele alınamaz; onlar, işçi sınıfının en güvencesiz koşullarda çalışmaya zorlanan en tecrübesiz kesimi, geleceğin işçi sınıfı mensubu liseli ve üniversitelileri ya da diplomalı işsizler ordusu olarak *kendiliğinden işçi sınıfını* oluşturanlardır.³ Dolayısıyla isyan bazılarının iddia ettiği gibi

---

"Asrın lideri Erdoğan" safsatası uzun sürmedi. Tayyip, Gezi eylemlerine karşı gerçekleştirilen saldırıların ardından gittiği Tunus, Mısır ve Cezayir'de memnuniyetsizlikle karşılandı (Tunus'ta sokak gösterisi, Mısır'da Bağımsız İşçi Sendikası'nın uluslararası açıklaması ile Cezayir'de ise İşçi Partisi (PT) milletvekilleri tarafından parlamentoda protesto edildi), gösterileri baskıyla ve gaddarlıkla bastırmaya çalıştığı ve İsrail'le işbirliği yaparak Suriye'yi parçalamaya çalıştığı için protesto edildi.

² "IV. Enternasyonal'in 8. Dünya Kongresi'nin Hedefleri", *Patronsuz, Generalsiz, Bürokratsız Sosyalizm*, sayı 45, Mart 2013, s.30 ve s.50

³ Haziran isyanına katılanların sınıfsal bileşimine ilişkin değerlendirmeler için bkz. Özyay Göztepe'nin Korkut Boratav söyleşi ("Olgunlaşmış Bir Sınıfsal Başkaldırı", <http://www.sendika.org/2013/06/her-yer-taksim-her-yer-direnis-bu-iscii-sinifinin-tarihsel-ozlemi-olan-sinirsiz-dolaysiz-demokrasi-cagrisidir-korkut-boratav/>, 22 Haziran 2013) ve Mustafa Kemal Coşkun'un "Gezi Parkı Bileşenleri" yazısı

bir “okumuş orta sınıf” hareketi değildi. Sosyalistlerin bir bölümünün sınıfsal karakterini görmemekte ısrar etmesine, liberallerin ise isyanı ısrarla “yeni toplumsal hareketler” kulvarında tanımlamaya çalışmasına karşın, iktidarın “Mesele, ağaç meselesi değil” derken olan bitenin ardındaki sınıf çatışması gerçeğini kavradığını da gösteriyordu.

Haziran eylemlerine işçi sınıfının örgütleriyle katılmadığı bir gerçek. Örneğin Tunus’ta, buradaki Türk-İş benzeri, yarı-bağımsız Genel İşçi Sendikası’nın (UGTT) büroları işçilerce isyanın merkezi haline getirilmişti. Ancak, burada kent yoksullarının ve emekçilerinin kendi bağımsız örgütleriyle eylemlere katılmamış olması gerçeği değiştirmiyor: Gezi eylemlerine katılanlar işçi sınıfı mensuplarıdır ve yaşanan özünde sınıfsal bir ayaklanmadır.

Doğru, eylemlerde göçün ve kentsel dönüşüm yıkımının vurduğu yoksul mahallelerin, özellikle Alevilerin ve Kürtlerin yaşadığı varoşların yanı sıra İstanbul’da Cihangir, Nişantaşı, Bağdat Caddesi; Ankara’da Tunalı Hilmi; İzmir’de Alsancak gibi “seçkin” semtlerde de barikatlar kuruldu. Bu barikatları kuranlar arasında -çoğunluğu her zaman olduğu gibi düşük gelirli gençler oluşturmakla beraber- reklamcı, oyuncu, avukat, mimar, doktor ya da öğretim üyelerinin olması kimilerinin kafasını karıştırdı. Oysa bu durum ayaklanmanın sınıfsal karakterini değiştirmiyor. Yakın zamanda haber olduğu üzere, polis kayıtlarına göre, eylemlere katılıp gözaltına alınan 5 binden fazla kişiden, eylemler nedeniyle soruşturmaya uğrayanların yüzde 39’unun geliri ayda 500 liranın altındaydı. Yüzde 15’inin geliri 500-999 lira, yüzde 31’inin geliri ise 1000-1999 lira arasındaydı. Ancak yüzde 20’nin geliri, 2000 liranın üstündeydi.⁴ Sadece gelir düzeyi göstergeleri bile durumu ele veriyor, ama elbette değerlendirmeyi bunun üzerine temellendirmeyeceğiz. Marksizm’de sınıflar, birbirlerinden, üretim araçlarıyla olan ilişkilerine göre ayrılırlar. Üretim ilişkileri içindeki konum belirleyicidir, dolayısıyla üretim araçlarından yoksun bırakılarak mülksüzleştirilmiş ve emek-gücünden başka satacak hiçbir şeyi olmayanlar nesnel olarak aynı sınıfın üyeleridir. Yani büyük şirketlerin bünyesinde çalışan proleterleşmiş avukat, doktor, mimarların; iş güvencesi olmayan reklamcı, oyuncu, öğretim üyelerinin kurduğu barikatlara burun kıvrırmak, AKP’nin yoksul seçmenini sokaktan uzak tutmak için anlattığı “seçkinci, orta ve üst sınıf eylemciler” yalanına su taşır. İşçi sınıfı, güvencesiz, esnek, taşeron ve düşük ücretle çalışan vasıfsız

---

(Radikal 2, http://www.radikal.com.tr/radikal2/gezi_parkinin_bilesenleri-1139898, 30 Haziran 2013).

⁴ “Geziye Katılmayan Tek İl”, Tolga Şardan’ın haberi, Milliyet, 23 Kasım 2013, <http://gundem.milliyet.com.tr/geziye-katilmayan-tek-il/gundem/detay/1797621/default.htm>

kesimlerden; tam gün, sigortalı ve görece yüksek ücretle çalışan sanayi işçilerine; oradan eğitim düzeyi yüksek, vasıflı ve emek-gücünü iyi bir ücret karşılığında satarak yaşamını idame ettirenlere kadar uzanır.

Peki, ayaklanmanın bileşenlerini doğru tespit etmek neden bu kadar önemli? Çünkü bu ayaklanmaya bir “orta sınıf hareketi” demek, yaşanan sınıfsal çelişkileri bulanıklaştırmak anlamına gelir ve iktidara yürüme potansiyelini derinlerinde barındıran, temel talebi hükümetin ve başkanının istifası olan bir isyanı evcilleştirme çabasıdır.

2010 yılı sonunda Tunus’ta proleter devrimin patlaması, 1917 Ekim Devrimi sayfasının kapandığını zannedenlerde şok etkisi yarattı. Yaşananlar dünyanın dört bir yanındaki işçilere önceki proleter devrimleri hatırlattı. İşçi sınıfının varlığını sorgulayan “eski solcu”lar için yıllardır anlattıkları safsataların sonu geldi, proletarya yeniden iktidara yürüyordu. Kapitalistler ise süren ekonomik krizin tüm faturasını dünyanın yoksul halklarına ödetmeye çalışırken evdeki hesap çarşıya uymadı. Haziran eylemlerinde yaşananları da dünya kapitalist sisteminin bütününden ayıramayız. Türkiye tarihinde bu kitlesellikte bir ayaklanma ilk kez yaşanıyor ve büyük potansiyeller taşıyor. Eylemdeki işçi sınıfı bileşenlerinin bağımsız örgütleriyle iktidarı hedef alması olasılığı kapitalistleri korkutuyor, kalemşorlarının ayaklanmaya dair “orta ve üst sınıflar” tahlilleri de bunun sonucu.

Aynı şekilde, yaşananların “yeni toplumsal hareketler” olarak değerlendirilmesi de karşı cepheye güç taşıyor. Gezi’de başlayan isyan, çürümüş kapitalizmin yıkım politikalarına karşı gelenlerin devrimci kabarışdır. Kapitalist sistemin örgütlü proletaryanın devrimci eylemiyle yıkılacağını savunan Marksist anlayışın geçerliliğini yitirdiğini, sınıf mücadelesinin geçmişte kaldığını iddia edenler, yaşananların “bilindik” eylem biçimleriyle tariflenemeyeceğini ileri sürerek, proleter devrimci hareketlerin yerini artık çeşitli kültürel talepler ve kimlik siyaseti etrafında bir araya gelen “yeni toplumsal hareketler”in aldığını anlatıyor. Neo-liberalizmin saldırılarına karşı güçlü ve enternasyonalist bir karşı duruş sergileyemeyen işçi sınıfının ve örgütlerinin durumu, şimdiye kadar bu fikrin sözcülüğünü yapanların elini rahatlatıyordu. Ancak Tunus ve Mısır devrimleri, tarihsel olarak devrimci özne olan tek sınıfın işçi sınıfı olduğunu dosta düşmana bir kez daha hatırlattı.

Yeni toplumsal hareketler ve çerçevesindeki örgütlenmelere dair tartışmalar sadece bizde yaşanmıyor elbette. Sermaye dünyanın her yerinde sınıfı parçalamaya ve bireyler toplamına indirmeye çalışıyor, bu da sınıf örgütlerinin yok olmasına yol açıyor. Sömürülen milyonlar buna sessiz kalmıyor, ancak kapitalistler amacına ulaşmak için dünyanın farklı ülkelerinde yükselen eylemleri manipüle ediyor. Burjuvazinin tam bir biat için baskı yaptığı, taban ve ara kadrolarınsa

buna direndiği mevcut sınıf örgütlerinin başındakilerin karşı-devrimci politikaları da bu değirmene su taşıyor.

İşçi örgütlerinin korporatizme taabiyeti nedeniyle bugün gençlik hareketinin çoğu geçmişe nazaran daha bağımsız bir süreç izleyebiliyor ya da geri kuvvetlerce yönlendirilebiliyor (STK'lar, alternatif küreselleşmeciler). Bu güçler, gençliği işçi sınıfından koparıyor ve bu gençlik hareketlerini işçi örgütlerine karşı kışkırtıyorlar.

Occupy, Indignados ve #YoSoy132 hareketleri kendi içlerinde çelişkili eğilimler taşımaktalar. İşçi örgütlerinin siyasi bir seçenek olarak görülmediği ve öğrenci sendikalarının var olmadığı ya da güçlü olmadığı ulusal bağlamlarda kendiliğinden devrimci direnç, sözde 'siyaseti reddiye', 'konsensüs', 'liderliğin reddi' gibi sözlerle gerici siyasetin manipülasyonuna uğruyor.⁵

IV. Enternasyonal Genel Konseyi'nin yukarıdaki notu, bize Haziran eylemlerinin örgütlenmesi tartışmalarından tanıdık. Özellikle *Occupy (İşgal Et)* hareketi ile benzerlik kurulan Gezi eylemlerinin örgütlenmesi tartışmalarında -azımsanmayacak sayıda sosyalist militanın da sözcüsü olduğu- "farklı", "esnek", "yeni" biçimler önerildi; *Müştereklerimiz, Biz %99'uz*⁶ gibi inisiyatifler oluşturuldu. Bu noktada hatırlamakta fayda var; *İşgal Et* hareketi "yeni" ve "değişik" örgütlenmeleri savunduğu yerlerde değil, örneğin Kaliforniya'daki gibi öğrencilerle işçilerin buluştuğu eylemlerin ya da Oakland gibi işçi grevlerinin örgütlendiği yerlerde daha uzun soluklu oldu, ancak yarattığı büyük dinamizme karşın içinde süren bu çelişkiye yenilerek sönümlendi.

Biz de şimdi Haziran günlerimizi arıyoruz. Yaşanan büyük toplumsal coşkunun getirdiği yaratıcılık ve mizahın, kolektif yaşam ve dayanışma tecrübelerinin herkesi şaşırtıp biraz da afallattığı bir gerçek. Kimse bundan vazgeçmek istemiyor, bunun kıskançlığıyla daha iyi yöntemler bulmak için çabalıyoruz. Ancak, mevcut bürokratik yapıların sorgulanması ile başlayıp Haziran ayaklanmasının barındırdığı devrimci potansiyeli kendiliğindenliğe terk etmek anlamına gelecek "yeni" örgütsüzlük biçimlerini savunmak onun sonunu hazırlamak anlamına gelecektir.

Haziran ayaklanması, (örgütlü işçi sınıfının katılımı anlamında) sarıh bir biçimde kendini göstermese de 15-16 Haziran 1970'in, 1980 TARİŞ'in, 1989 bahar eylemlerinin, 1990-1991 Zonguldak maden işçilerinin eylemlerinin, 1990'lardaki KESK eylemlerinin, 2010'daki

⁵ "IV. Enternasyonal'in 8. Dünya Kongresi'nin Hedefleri", *Patronsuz, Generalsiz, Bürokratsız Sosyalizm*, sayı 45, Mart 2013, s. 50.

⁶ "(...) toplumun yüzdelik dilimlere bölündüğünü (%1 ve %99) ve kendilerinin de %99'u temsil ettiklerini belirtiyorlar. Oysaki toplumlar yüzdelik dilimlere bölünmemiştir. Her ülke sınıflara bölünmüştür." Bkz. "Bir Kez Daha Öfkeli Hareketi Üzerine", http://www.pgbsosyalizm.org/index.php?option=com_content&view=article&id=254:bir-kez-daha-oeffkeli-hareketi-uezerine&catid=46:la-veritegercek-makaleleri&Itemid=29

TEKEL direnişinin biriktirdiklerinin üzerine inşa edilmiştir. Daha önce işçi sınıfının meydanı olan ve 12 Eylül yasaklarının devamcısı AKP iktidarı tarafından gösterilere yasaklanan Taksim Meydanı'nın, KESK eylemlerinin ve TEKEL direnişinin mekânı olan Ankara Kızılay Meydanı'nın geniş halk kitleleri tarafından zapt edilmesi ve kaybetmemek için günlerce çatışılması; günlerce sürdürülen kolektif yaşam, barikatlardaki mücadele ve dayanışma bunun göstergesidir.

İşçi sınıfının ve onun devletten, hükümetlerden ve sermayeden bağımsız örgütlerinin öncülük etmediği bir isyan, karşı-devrim karşısında yenilmeye mahkûmdur, tarih bunun örnekleriyle doludur. Bu yüzden, Haziran ayaklanmasına “orta sınıf hareketi” diyenlerin ve sivil toplumcu hareketlere kan taşıyanların, hem devrimci özneyi hem de ayaklanmanın altında yatan sınıfsal çatışmayı gizleyen yanıltıcı tahlillerine karşı *gündüz işte, gece direnişte* olan emekçi kitlelerin kendi özörgütlerini kurma ve mevcut örgütlerinin bağımsızlığı mücadelesi merkeze oturtulmalıdır.

Haziran'da işçi örgütleri neredeydi?

Haziran eylemlerinde işçi sınıfının her kesiminden katılım vardı: atanamayan öğretmenler, sanayi işçileri ve çıraklar, üniversitelerde güvencesiz çalıştırılan asistanlar, taşeron işçiler, her ay kirasını nasıl ödeyeceğini kara kara düşünen emekliler; bankacılık, sigortacılık, bilişim, medya sektörlerinde 7/24 çalıştırılanlar, işsiz gençler... Gezi kalkışması sırasında ve sonrasında, daha önce başlayan irili ufaklı çok sayıda işçi direnişi ve eylemi bu ayaklanmadan güç aldı, gelişen devrimci itiraz yeni işçi eylemleri için de zemin oluşturdu. Grevdeki THY işçileri, direnişteki Hey Tekstil, Kazova, Punto Deri işçileri, İzmir'de parasını alamayan inşaat işçileri, Zonguldak'ta taşeron maden işçileri, greve giden İSDEMİR işçileri, özelleştirmeye karşı çıkan Muğla Yatağan, Kemerköy, Yeniköy termik santrallerinin işçileri, İstanbul'dan Urfa'ya, Kocaeli'nden İzmir'e birçok şehirde hastanelerde çalışan taşeron işçileri, Feniş alüminyum işçileri, taşeron belediye işçileri, özelleştirilen BEDAŞ işçileri, fabrikaları kapatılan Sinop Şişecam işçileri, greve giden Darphane işçileri, çeşitli şehirlerde kıdem tazminatı hakkı için eylem yapan işçiler... Listeyi uzatmak mümkün. Bunlar son aylarda yaşanan işçi eylemlerinin ve direnişlerinin sadece bir kısmı.

İşçiler, emekçiler esnek ve güvencesiz çalıştırılmaya, sendikasılaşdırılmaya, taşeron çalıştırılmaya, özelleştirmelere, kötü çalışma koşullarına, grev hakkının gaspına karşı, iş güvencesi, ödenmeyen fazla mesai, verilmeyen kıdem tazminatı için eylemde. Sınıf aslında kıpır kıpır. Peki ya örgütleri?

1991’de “Yolumuz Ankara, hedefimiz Çankaya!” diye yollara düşen Zonguldak maden işçileri sendika tarafından yarı yolda bırakılmış, aynı günlerde başlayan Irak işgaline karşı tabandan gelen “savaşa karşı genel grev” talebi Türk-İş Başkanlar Kurulu’nda karşılık bulmamıştı. Ancak, şimdiki sendikalar o zamankileri bile aratıyor. “Hükümet istifa, Tayyip istifa!” diye yollara düşenler, bu kez kendileriyle yarı yola kadar gelecek sendika bulmakta dahi zorlandılar.

Haziran’da sokaklarda, parklarda toplananlar “genel grev” talebini dillendirdi, sendikalı olanlar örgütlerine bu talebi taşıdı. Fakat ön safalarda çok sayıda işçi ve emekçi olmasına rağmen örgütlü işçi hareketi Haziran ayaklanmasında sınıfta kaldı. KESK ve DİSK tabanının baskısıyla ancak 5 Haziran’da, on binlerce insanın İstanbul’un bir yakasından diğerine Boğaziçi Köprüsü’nü yürüyerek geçmelerinin, Taksim Meydanı’nın ve Gezi Parkı’nın çapulcuların eline geçmesinin üzerinden dört gün geçmesinin ardından “genel” grev ilan etti. Grev günü ayaklanmanın kalbi olan ve tüm gözlerin üzerinde olduğu İstanbul’da, kortejin uzun süre bekletilip ardından dağılma kararı alınması, grev çağrısına uyup gelen sendikalılarda ve onları desteklemek için eyleme gelenlerde büyük bir hayal kırıklığı ve kızgınlık yarattı. Halen Türkiye işçi sınıfının en geniş örgütü olan Türk-İş’in durumu çok daha vahimdir. Grev günü Türk-İş, hükümetin sözünden çıkmayan korporatist Hak-İş ve AKP’nin kurduğu Memur-Sen’in yanı sıra Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), ticaret odaları ve bazı esnaf odaları ile birlikte gazetelerde boy boy yayınlanan bir itidal çağrısı yaptı. Türk-İş içindeki muhalif sendikaların oluşturduğu Sendikal Güç Birliği Platformu ise THY’de grev sürdüren Hava-İş Sendikası dışında eylemlerde neredeyse görünmedi.

Bu durum beklenmedik değildi, ancak yine de ülke tarihinde ilk kez yaşanan böyle bir ayaklanmanın sendikaların tabanında yaratacağı hareketlenmenin, sendikal bürokrasiyi köşeye sıkıştırıp harekete zorlaması ve göstermelik genel grevlerden daha fazlası umuldu. Bizler IV. Enternasyonal militanları olarak, -sadece seyretmek ve ummak yerine-Tunus’taki sınıf kardeşlerimizin henüz çok taze olan tecrübelerini de hatırlatarak, bağımsız işçi örgütlerinin eylemin yürütücülüğünü üstlenmesi için bir çağrı gerçekleştirdik:

[...] Tunus’ta, devrimi başlatan kitleler sınıf mücadelesinin yaratıcılığını bütün dünyaya gösterdiler. Bin Ali rejiminin denetimi altında bulunan, bizdeki Türk-İş benzeri bir işçi konfederasyonunu zorla devrimin başına geçirdiler. Çünkü kitlelerin tek dayanağı her şeye rağmen işçi örgütleriydi ve onlar da bu aracı kullandılar. Yarı-bağımsız bir sendika konfederasyonu olan Tunus Genel İşçi Sendikası (UGTT), liderlerinin bir kısmı rejimle işbirliği halinde olmasına rağmen, tabandan gelen baskıya karşı duramayarak harekete katılmak durumunda kaldı. Öncü işçiler yerelerde ayaklanmayı örgütledi, sendika büroları

isyanın merkezleri haline geldi. Bin Ali'nin büyük grevlerle devrilmesinin ardından, oluşturulan ABD ve AB işbirlikçisi Gannuşi hükümetine bakan olan üç UGTT'li sendikacı tepkiler nedeniyle aynı gün istifa etmek zorunda kaldı. Bugün UGTT, devrimin sürdürülmesi için mücadele veren ana güç.

Tunus halkı ve işçi sınıfı demokratik bir yönetim için sendikaların aktif olmasının şart olduğunu yaşayarak gördü. Tunuslu gençler ve öğrenci birlikleri mücadelelerini sendikalarla birleştirdi. Çalışanlar tek tek sokaklara çıkmak yerine, kendi güçlerine güvenerek örgütlerine sahip çıktı, milyonlar sendikalarıyla meydanlara aktı ve zorba diktatörlüğü devirdi.

Türkiye'de de AKP hükümeti yürüttüğü korporatist politikalarla işçi örgütlerini Tunus'ta, Mısır'da ve dünyanın her yerinde olduğu gibi hükümetin kontrolü altına almak istiyor, patronlarla işbirliğine zorluyor. Hak-İş ve mevcut yönetimiyle Türk-İş bu politikanın baş uygulayıcıları. İşçi hareketi bu yöneticilerini başından def etmelidir. Gezi ayaklanmasıyla havanın halktan, gençlikten ve işçiden yana dönmesi bu imkânı işçi hareketinin tabanına fazlasıyla sunuyor. İşçi sendikaları hükümetin hizmetinden çıkarılmalı ve halk ayaklanması ile bağı kurulmalıdır. Bağımsız işçi örgütleri eylemin yürütücülüğünü üstlenmelidir. Öne çıkma görevi Sendikal Güç Birliği'nde, DİSK'te, KESK'te ve diğer demokratik kitle örgütlerindedir. Tunus devriminin Bin Ali rejimini devirmesinde olduğu gibi bütün işçi sendikaları kapılarını derhal göstericilere açmalı ve sendikalar birer mücadele karargâhı haline getirilmelidir. Bunun ilk örneği pekâlâ Taksim'deki Türk-İş Bölge Temsilciliği olabilir. Bunu diğer bölgeler ve illerdeki mekânlar izlemelidir.⁷

AKP hükümetine karşı patlak veren, çok farklı ve birbirine zıt akımları içinde barındıran bu ayaklanmada, tüm farklı kesimleri bir araya getirebilme potansiyeline sahip tek gücün işçi sınıfı ve onun örgütleri olduğundan hareketle yaptığımız çağrı, Haziran'ın sıcak günlerinde sendikalarda hak ettiği karşılığı bulamadı. Örneğin Taksim'de TMMOB, eylemin örgütlenmesi toplantılarına ev sahipliği yaparken, polis saldırıları sırasında revir olarak faaliyet yürütürken semtteki sendikalar ve temsilcilikler isyanın mekânları ol(a)madı. Oysa ezilenlerin ve sömürülenlerin bu başkaldırısında toplantıların, duyuruların, çağrıların ve elbette ayaklanmanın geleceğinin sendika bürolarında tartışılmasından ve örgütlenmesinden daha basit ve doğal ne olabilirdi ki... Ancak hâlâ fırsatımız var; devam eden isyanın, bundan sonrası için sendikaları zapt etmesinin önünde hiçbir engel yok.

Yukarıdaki çağrıyı yaparken elbette sendikaların durumunun farkındaydık.⁸ AKP hükümeti döneminde, bırakın sermayeden ve devletten

⁷ “Dünya Devrimi İlerliyor, Türkiye Nereye Gidiyor?” broşürü, *Patronsuz, Generalsiz, Bürokratsız Sosyalizm*, İstanbul, 2013, s. 26-27, http://www.pgbsosyalizm.org/imagenes/stories/books/gezi_web_1.7.pdf

⁸ Bu konuda bkz. Türk-İş Genel Kurulu öncesinde, Ekim 2011'de Sendikal Güç Birliği Platformu'nun kurulmasının ardından kaleme alınan “Sendikal Güç Birliği, Türkiye İşçi Sınıfı Hareketi ve İşçi Sınıfının Siyasallaşması Meselesi”, Doğan Fennibay, *Patronsuz, Generalsiz, Bürokratsız Sosyalizm*, sayı 44, Aralık 2011, s. 19-33.

bağımsız sendikaları, aksine doğrudan hükümete bağımlı sendika ve konfederasyonlar oluştuğu aşikâr. AKP, sendikaların birer meslek odasına dönüştürülmesi anlamına gelen korporatist politikalarıyla iktidara geldiği ilk günden beri sınıf örgütlerini parçalıyor. Ne yazık ki kendi bindikleri dalı kesen bürokratik sendika yönetimlerinin yanı sıra bürokratikleşmeye karşı sendikalarda işçi demokrasisinin tesisi için mücadele edenlerin bir kısmı da “sol” muhalefetlerini grev kırıclığına, sendika düşmanlığına taşıyarak, hükümetin tüm gücüyle saldırdığı sendikaların parçalanmalarını hızlandırıyor.

Bunun en güncel ve olumsuz örneğini geçtiğimiz günlerde, Hava-İş Sendikası'nın THY'de grevini yürütürken topladığı Genel Kurulunda yaşadık. Yıllardır Hava-İş Sendikası'na, ama özünde bu işkolundaki örgütlenmeye ve grev hakkına karşı devam eden hükümet operasyonu bu Genel Kurulda sonuç verdi. 8 Aralık'ta gerçekleştirilen Hava-İş Sendikası'nın 27. Genel Kurulu'nda seçimleri, AKP hükümetinin doğrudan desteklediği, Ulaştırma Bakanı Binali Yıldırım'ın yeğeni olduğu ifade edilen Ömer Önder Haberdar'ın başını çektiği Reform Hareketi'nin adayları Ali Kemal Tatlıbal'ın başkanlığındaki liste kazandı. Sendika üyesi fazla olan illerde yaklaşık 25-30 işçiye 1 delege, örneğin İstanbul uçuş-işletmede 75 işçiye 1 delege düşerken, taşradaki küçük illerde 2 işçiye 1 delege seçimiyle Genel Kurula gelindi. Bu anti-demokratik seçim usulü, küçük illerdeki delegasyonun genel müdürlerin ataması ile Reform Hareketi'nin isteği doğrultusunda belirlenmesiyle sonuçlandı.

Diğer yandan, mevcut sendika yönetiminin değişmesini isteyen ve grevi yarı yolda bırakan “sol” muhalefet Gökkuşuğu Hareketi, delege seçimlerinin ardından “Üyesine danışmayan, bedeli işçilere ödeten, demokrasiden uzak sendikal anlayışı istemiyoruz. Ve aynı zamanda sendikamızda işverenin denetiminde bir yapı istemiyoruz”⁹ dedi ve Genel Kurulda işçilerin güven duyacağı bir yönetim kurulunu oluşturmak ve seçimleri kazanmak için elinden gelen bütün çabayı gösterceğini¹⁰ deklare etti. Ardından, Genel Kuruldan sadece üç gün önce bütün delegelere baskılara boyun eğmeyererek özgür iradeleriyle genel kurula katılma ve oylarını kullanma çağrısı¹¹ yaptı. Ancak, son gece seçimlere katılmama kararı aldığını telefonla delegelerine bildirerek Genel Kurulun kaderini belirledi. Ne yazık ki bunu yaparken tehlikenin farkındaydı ve işverenin Genel Kurula katılmamaları için Gökkuşuğu

⁹ “Delege Seçimleri Sonuçları ve Değerlendirmesi”, Gökkuşuğu Hareketi – İşçi Komitesi'nin 9 Kasım 2013 tarihli açıklaması, <http://gokkusagihareketi.com/2013/11/09/delege-secimleri-sonuclari-ve-degerlendirmesi/>

¹⁰ A.g.y.

¹¹ “Baskılar Bitmiyor”, Gökkuşuğu Hareketi'nin 5 Aralık 2013 tarihli açıklaması, <http://gokkusagihareketi.com/2013/12/05/baskilar-bitmiyor/>

Hareketi delegelerine yaptığı baskıya karşı kaleme aldığı açıklamada açıkça yazıyordu:

Burada gizlenen amaç [Genel Kurula katılmamaları yönündeki baskılardan ve spekülasyonlardan bahsediliyor], Reform Hareketi aracılığıyla sendikamızın tümüyle işverenin eline geçmesini sağlamaktır. Delege aritmetiği ortadadır ve mevcut yönetimin kazanma şansı yoktur. Mevcut yönetimin delege sayısı 70 civarındadır. Asıl amaç Gökkuşuğu Hareketi'nin, bağımsız adaylarla, her iki grup tabanından da oy alarak sendika yönetimine işçileri getirmesini engellemek ve sendikayı tasfiye etmektir.¹²

Bu açık tehlikenin farkında olmasına karşın Gökkuşuğu Hareketi Genel Kuruldan çekildi, yani içindeki mücadeleciler ve iyi niyetli üyelerin gözünün içine bakarak sendikayı işverene teslim etti. Yeni yönetimin de ilk icraatı grevi sonlandırmak oldu.

İşte, tartışma tam da burada dönüyor. Sadece Türkiye'de değil tüm dünyada, korporatist politikalar ve sermayenin “yönetişim” zırvaları karşısında (ki ITUC'a üye olan hiçbir sendika bundan azade değildir) geri çekilen, işbirliği yapan sendika yönetimleri teşhir edilmektedir. İşçilere, sendikalarının yönetimlerinin sözcüsü olduğu bu politikaların sebep olduğu yıkım anlatılmalıdır. Ancak, cinsiyet, yaş, din, etnisite ayrımı olmadan tüm ücretli çalışanların, emeklilerin ve işsizlerin, yani toplumun ezici çoğunluğunun, milyonların özörgütleri olan sendikaların kendi hallerine terk edilmesi durumunda (hele de sınıf mücadelesi yürütme iddiasında olanlar tarafından) bunun gerçekleşmesi söz konusu olamaz.

Ayrıca, demokratik sendikalar için mücadele verirken genel kurularda oy pazarlıklarının sürdürüldüğü, siyasi yapıların kendi politikalarını dayattığı, farklı düzeylerde de olsa sendika bürokrasisinin varlığını sürdürdüğü, kitleden kopuk “muhalif sendikacılık” anlayışı da tartışmalıdır. Sermayeden, devletten ve hükümetlerden bağına koparmadan, yönetimlerde sendika içindeki bütün eğilimlere temsil imkânı vermeden, seçimlerde nispi temsil sistemini uygulamadan, geri çağırma ilkesini hayata geçirmeden gerçek anlamda kapsayıcı ve demokratik bir yönetim anlayışı tesis etmek mümkün olmayacaktır. Sendikal Güç Birliği, DİSK ya da KESK de biçimsel demokrasiyi işletse bile bahsi geçen yönetim anlayışından oldukça uzak. İşçi sınıfının mücadelesinin önünde aşılması gereken büyük bir engel olan anti-demokratik ve bürokratik sendikal yönetimler militan mücadele olmaksızın defedilemez. Bunun olabilmesi içinse daha doğru bir zaman olamaz.

Bu noktada, yeniden THY grevi sırasında yaşananlara dönüp bakılabilir. Haziran'da, Gezi Parkı'nda çadır kuran THY işçileri greve destek istemiş, THY Grevi ile Dayanışma Komitesi'nin de kuruluşuyla geç de olsa park forumlarında grev gündem haline gelmiş ve 29 Eylül'de

¹² A.g.y.

forumların katılımıyla havaalanında gerçekleştirilen eylem, grev ile ayaklanmanın birleşmesinden ödü kopan hükümeti rahatsız etmişti. Çapulcuların grev ile kurmaya çalıştığı bağı ne yazık ki sendika yönetimi değerlendiremedi. Havaalanlarının aynı parklar gibi işgal ve direniş alanlarına dönüştürülmesi ve grevin başarıya ulaşması mümkün olabilirdi. Ayaklanmanın yarattığı militan mücadele hem sendika genel kurulunun işverene karşı kaybedilmesinin önüne set çekebilir, hem Hava-İş'te işverene karşı mücadele eden herkesi sendika içindeki işveren temsilcilerine karşı birleştirebilir hem de tabanda yaratacağı enerji ile sendikanın tüzüğündeki anti-demokratik uygulamaların değiştirilmesini sağlayabilirdi.

Haziran ayaklanmasının artçı dalgalarının sürdüğü bugünlerde, tüm arazlarına rağmen bir kez daha sendikaları göreve çağırmak ve birer mücadele karargâhına dönüştürmek için faaliyet yürütmek zorundayız. Aksi halde, ezen ve ezilenler, sömüren ve sömürülenler arasındaki mücadele, bir kez daha sınıf çelişkilerini örten itişmelerle gölgelecek. Başbakanın, Gezicilerin karşısında kamplaşmaya davet ettiği seçmenine, asıl saflaşmanın sınıfsal bölünme üzerinden yaşandığını hiç unutturmamalıyız. AKP'ye oy veren yoksul ve emekçi seçmenin, evdeki %50 ve sokaktaki %50 diye bölünmeye çalışılan kitlelerin örgütlenmesi de ancak kitlesel bir işçi-emekçi siyaseti ile mümkün olabilir.

Sınıf mücadelesi ve gelecek günler üzerine

Haziran'ın sıcak günlerinden beri mücadeleye nasıl devam edileceği tartışılıyor, özellikle seçimler gündeme geldiğinde tartışmalar daha da alevleniyor. Tartışmaların gelip dayandığı konu, kitlelerin nasıl örgütleneceği sorusu.

IV. Enternasyonal Uluslararası Sekreteryası yeni dönemi tarif ederken bu soruya ve arayışa odaklanıyor:

Dünya yeni bir döneme girdi: Özellikle Suriye'deki durumla bağlantılı olarak dünya düzeninin korunmasında önemli bir rol üstlenmiş olan AKP hükümetine karşı Türkiye'de gerçekleşen milyonların kitlesel seferberliği, Brezilya'da CUT'un ve diğer sendikal örgütlerin çağrısıyla gerçekleşen genel grevdeki büyük işçi katılımı, Portekiz'de Avrupa Birliği'nin krizini derinleştirerek hükümetin geri adım atmasını sağlayan muazzam eğitimci eylemi ve en nihayetinde 33 milyon insanı sokağa dökerek iki yıl önce Mübarek rejimini deviren devrimi süreklileştirerek ilerletmeye çalışan Mısır'daki devrimci fırtına.

Dünyanın dört kıtasında patlak veren bu dört ayaklı sarsıntı ABD hakim sınıfları içindeki krizi ve paniği artırdığı gibi, kendi iç çelişkilerini de şiddetlendirmiş bulunuyor. Bu gelişmeler, tartışmasız bir biçimde IV. Enternasyonal'in Tunus devrimiyle birlikte açılmış bulunan yeni döneme ilişkin tahlilini doğrulamıştır. Söz konusu olan, özel mülkiyet sisteminin genelleşmiş krizinin neden olduğu barbarlık sürecine karşı, emekçilerin ve halkların ne tür imkânları kul-

lanarak mücadele edeceklerinin arayışı içine girdikleri bir yeni dönemdir. Yeni dönemin belirleyicisi olan bu arayıştır.¹³

Tüm dünyada soru aynı, fakat devrimci süreçler ile öznel faktör arasındaki uçurum büyük. IV. Enternasyonal'in bu konuda tüm işçi sınıfı militanlarına salık verdiği devrimci Marksist program açık: Kitlelere, iktidar sorununu çözmeleri yolunda yükseltilecek geçiş talepleri üzerine inşa edilecek bir birleşik cephe hattını takip ederek yardım etmek.

Bir kez daha Tunus'ta yaşananların kılavuzluğuna başvuralım: Tunus'ta gençlik, işçiler ve halk, uluslarının zenginliğinin uluslararası şirketlere ve onların işbirlikçilerine akıtılmasına karşı, bunun yürütücüsü Bin Ali rejimi karşısında kendi komitelerini kurdular. Çünkü yönetimi kendi ellerine almak ve sorunları kendileri çözmek istiyorlardı. Bu komiteleri kendileri koordine etmek istediler ve taleplerini temsil etmek için UGTT'ye bağlı sendikaları kullandılar. Oluşturulan UGTT Milli İdare Komitesi, Ocak 2011'de kurulan Milli Birlik Hükümetinin halkın ve işçilerin isteklerini temsil etmediğini söyleyerek temsilcilerini çekti. Ayrıca, diktatör Bin Ali'nin partisi RCD'nin kapatılmasını, halkın iç meselelerine yabancıların dahil edilmesinin reddedilmesini ve Bin Ali kabilesinin tüm mülkiyetinin millileştirilmesini talep etti. Bu amaçla da halkın iradesini yansıtacak özgür ve adil seçimlerle oluşturulacak bir Kurucu Meclis çağrısı yaptı. Ülkelerinin geleceğini belirlemek isteyen Tunus halkı bunu komitelerde, mahallelerde ve işyerlerinde tartıştı ve bu talebi yükseltti. Rejim bu talebe karşı durmaya çalışsa da pes etmek zorunda kaldı. Halkı yatıştırmak için bir seçim yapıldı ama kurucu karakterinden soyutlanmış yeni meclis Tunuslularca kabul görmedi. Halk, gençleri Suudi Arabistan ve Katar'ın verdiği paralarla Türkiye üzerinden Suriye'ye savaşa gönderen, AB ile süren anlaşmaları sonlandırmadığından yoksullaşmalarına neden olan, yeni anayasanın temelini şeriat olması gerektiğini savunan, muhalefet liderlerine karşı suikast düzenleyenlere arka çıkan, seçim propagandasını AKP hükümetinin danışmanlarının üstlendiği Ennahda hükümetini düşürdü. Tunus halkı demokrasi, egemenlik ve özgürlük taleplerinden vazgeçmiyor, Tunus'ta devrim sürüyor.

IV. Enternasyonal, Temmuz 2012'de gelişmeleri değerlendirerek Tunus'taki pozisyonunu şöyle açıklıyordu:

Tunus devrimi yeni bir sürece girmiştir. Kritik olan bugün işçi sınıfının fiilen temsilcisi olan UGTT'nin rejimin içinde çözülüp çözülmeyeceğidir. Devrimin ilk aşamasında, emperyalist restorasyona karşı Kurucu Meclis için mücadelelenin ana hatlarını çizebilecek, işçi sınıfının içine kök salmış devrimci parti ya da çekirdek eksikti. Fakat süreç hala sonlanmadı, halk henüz yenilmedi.

¹³ "Dünya Devrimi İlerliyor, Türkiye Devrimi Nereye Gidiyor?" broşürü, *Patronsuz, Generalsız, Bürokratsız Sosyalizm*, İstanbul, 2013, s. 36, http://www.pgbsosyalizm.org/images/stories/books/gezi_web_1.7.pdf

UGTT'nin merkezi hâlâ talepleri için mücadele ediyor ve yeni iktidarın buyruklarına boyun eğmeyi reddediyor.

Sawt el-Amel (İşçinin Sesi) bülteni etrafında politik bir çekirdek inşa etmek; IV. Enternasyonal'in, başından beri, bir bütün olarak devrimin taleplerini gerçekleştirmeye çalışan sınıfın ve onun örgütlerinin hareketi içindeki faaliyeti için mütevazı de olsa bir kaldıraç noktası olmuştur.¹⁴

Kuşkusuz her ülkede izlenecek yol özgün. Biz de Haziran ayaklanmasının kazanımlarının devam ettirilmesi ve isyanın sürdürülmesi için kendi yolumuzu çizmeliyiz. Öncelikle sokaklarda, forumlarda dile getirilen taleplerin, mücadelenin nasıl yürütüleceğine dair alınacak kararlara yansımaları için ihtiyaç duyulan, -Gezi Parkı'nın terk edilmesinde yaşanan sorunların da tekrarlanmasının önünü kesecek şekilde- demokratik işleyişe sahip komitelerin oluşturulmasıdır. Ancak bunun ötesinde, "Tayyip istifa, hükümet istifa!" sloganının başarıya ulaşması için bir iktidar alternatifi oluşturma yolunda, işçi sınıfının yegâne devrimci sınıf olarak ayaklanmanın öncülüğünü ele geçirmesi için sermayeden ve devletten bağımsız sesini duyuracağı kendi bağımsız sınıf partisini inşa etmesi bir zorunluluktur. Bu yolda, bütün işçi sınıfı militanlarının, kendi örgütlü sınıf yapılarını zorlayarak kitlesel bir sınıf partisini inşa etmeye çalışmaları elzemdir. Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de sürekli devrimin başarısı buna bağlıdır. IV. Enternasyonal militanları bu yolda ilerleyecek bir partinin kurulması için atılacak her adımı desteklerler.

---

¹⁴ "IV. Enternasyonal'in 8. Dünya Kongresi'nin Hedefleri?", *Patronsuz, Generalsiz, Bürokratsız Sosyalizm*, sayı 45, Mart 2013, s. 34.

Otuz Yıl Sonra Uluslararası İşçi Birliği'nin (LIT) Politikasının Gerçek İçeriği Nedir?

Edison CARDONI¹

Morenocu Uluslararası İşçi Birliği (LIT)² Dördüncü Enternasyonal'in 1952-1953 krizi sonrasında ortaya çıkan eğilimlerden biriydi. LIT'in lideri 1987 yılındaki ölümüne kadar Nahuel Moreno'ydu. LIT'in başta Brezilya olmak üzere bazı Latin Amerika ülkelerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır, ancak diğer kıtalardaki etkinliği sınırlıdır.

LIT 2012 yılında kuruluşunun 30. yıldönümünü kutladı. Sunumlarda LIT'in "*devrimci ilkelerinin*" ve "*ortodoks Troçkizmin son kalesi*" olduğunun altı çizildi. Ancak bu iddiaların gerçekliği nedir? Bu makalenin gayesi bu soruya cevap verecek verileri ortaya koyarak LIT'in

---

¹ La Vérité/Gerçek'in 79. sayısından dilimize Taylan Acar tarafından çevrilmiştir.

² Çevirenin notu: Örgüt diğer dillerdeki isimlerinden ziyade, İspanyolca isminin kısaltması olan LIT (Liga Internacional de los Trabajadores) ismiyle tanınmaktadır.

geçmiş ve bugünkü siyasi tutumunu masaya yatırmaktır (ayrıca bkz. Julio Turra, “Venezuela Nereye?” La Verité/Gerçek, Sayı 76).

Konuyu detaylandırmak için, Ocak 2013’te tamamlanan yazının orijinaline Venezuela’da 14 Nisan’da yapılan seçimlerde ortaya çıkan güçler dengesiyle ilgili eklemeler yapmak gereğini gördük. Bugün geldiğimiz noktada görüldü ki, ABD emperyalizmi Chavez’in 5 Mart’taki ölümünü fırsat bilerek ülkeyi karıştırmaya kalkıştı. Tüm seçim süreci boyunca, seçimlere hile karıştırdığıyla ilgili bir iddia ortaya atıldı ve seçim sonuçları tanınmadı. Ancak gerçekte seçimlerde hiçbir hile olmamıştı. 14 Nisan’da seçim sonuçlarının Chavezci aday Maduro’ya meşru ve yasal olarak iktidarı vermesiyle birlikte, ülkeyi karıştırma planları yeniden devreye sokuldu (Maduro, emperyalizmin adayı Capriles’in yüzde 48,98 oyuna karşılık geçerli oyların yüzde 50,75’ini elde etti).

19 Nisan 2013 tarihli yayımlanan bir makalede LIT şöyle diyordu:

Capriles seçim sonuçlarını tanımıyor ve oyların yeniden sayılmasını talep ediyor. Ulusal Seçim Kurulu’nun önünde bir gösteri yapılması çağrısında bulundu. Bu çağrı sonucu düzenlenen protestolarda PSUV³ büroları, Mercales ve CDI’lere⁴, hatta bazı işçi sınıfı militanlarının evlerine saldırılar gerçekleşti. İşçi sınıfı kazanımları olan bu kurumlar işçi sınıfı ve halk tarafından müdafaa edildi. Bazıları, seçimin meşruiyetini sorgulayan bazı gösteriler Maduro yönetimi tarafından bastırıldı. Şu ana kadar, bu krizde 8 kişi hayatını kaybetti, 60’tan fazla kişi yaralandı ve 250 kişi gözaltına alındı.

Ancak, LIT bu haberinde Capriles’in seçim sonuçlarıyla ilgili iddialarına ilişkin bir kanıt sunmadığı gibi yetkili mercilere resmi bir şikâyetle bulunmadığı gerçeğini atlıyor. Capriles’in çetelerinin saldırdığı resmi kurumların işçiler tarafından müdafaa edildiği anlatılıyor. Ancak bu yaşananlardan LIT’in çıkardığı tek sonuç “*krizde 8 kişinin hayatını kaybetmesi.*” Capriles’in seçim sonuçlarını sabote etmek için sokaklara çıkardığı çeteler tarafından öldürülenlerden bahsetmeden, bu duruma “kriz” deniyor.

Daha sonra şu ifadelerle LIT aslında Capriles’i haklı bulduğunu ortaya koyuyor:

Seçimde hile teşkil edecek uygunsuzluklar yaşandığı suçlamalarıyla, bugün Venezuela’da halkın bir kısmı ayaklanıyor. Zaten güçsüz düşmüş sağa prim vermemek için hükümetin yeniden sayım yapmaya ikna edilmesi gerekiyor.

Öncelikle, ülkede oyların sayımından hükümetin değil Ulusal Seçim Kurulu’nun sorumlu olduğu bir kenara koyalım. O da Capriles’in resmi bir itirazda bulunması halindeki Capriles bunu zaten yapma-

---

³ PSUV: Hugo Chavez tarafından kurulan Venezuela Birleşik Sosyalist Partisi.

⁴ Mercales, devlet tarafından işletilen ve yiyecek ve temel ihtiyaç maddeleri dağıtan dükkanlara verilen isimdir. CDI: Entegre Tanı Merkezleri, çalışanları arasında Kübalı doktorların da bulunduğu sağlık klinikleri.

dı! Yalnızca LIT'in bu pozisyonuyla ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan Roberta Jacobson'un 25 Mart'taki 'açık, eşit ve şeffaf seçim' isteyen ifadesi arasındaki kusursuz benzerliğe işaret etmek gerekiyor. Veya Vicente Fox veya Fernando de la Rúa gibi finans kapitalin emirlerine boyun eğen Latin Amerika siyasi figürlerinin "özgür ve eşit seçim" çağrılarına. Veya daha seçim öncesinde Capriles'in "seçimlere hile karıştığını" merkeze alan kampanya söylemlerine ve bunu sürekli tekrarlayan ABD yanlısı basına.⁵

LIT'in Capriles'le birlikte "yeniden seçim" eksenli bir cephede yer alması en hafif ifadesiyle şaşırtıcıdır. Bu tutum, Chavezciliğin karakterinden bağımsız olarak Dördüncü Enternasyonal'in Venezuela halkının emperyalizmin müdahalelerine karşı egemenliğini koşulsuz bir şekilde savunan pozisyonuyla da tamamen ters düşmektedir. Bugün, bu pozisyonun gerekliliği de Ulusal Seçim Kurulu'nun açıkladığı seçim sonuçlarını tanımaktır.

Ancak her ne kadar bu durum kendini Troçkizme ve devrime adanmış iddiasındaki bir siyasi eğilim için inanılmaz gibi görünse de, LIT'in Venezuela'yla ilgili bu tutumu ilk değil. Bu durum, 1970'lerin sonunda LIT'in kuruluşuna kadar geri giden ve devamlılık gösteren bir anlayışın parçası. Bu makalede biz de LIT'in bu anlayışını ele alacağız. 30 yıl öncesine geri gitmek bugün belki garip görünebilir. Ancak burada niyet, tarihi değerlendirmek değil, daha ziyade okurun da göreceği gibi Dördüncü Enternasyonal saflarında birleşik cephe savunusu ve işçi demokrasisinin siyasi mücadelesinin verilmesidir.

Aniden yarıda kalan birleşme

Kasım 1979'da Nikaragua Devrimi'ne destek olma ve Simon Bolivar Tuğayları'na karşı yürütülen bastırma politikaları bağlamında Dördüncü Enternasyonal Yeniden İnşa Komitesi (OCRFI) ve Birleşik Sekretarya'nın içindeki hizipler arasında (Moreno'nun Bolşevik Hizip'i ve daha evvel Leninist-Troçkist Eğilim adını taşıyan Leninist-Troçkist Hizip) bir birleşme süreci başlamıştı. Bu sürecin sonunda bir Eşit Üyeli Yürütme Komitesi kurulması öngörülüyordu.⁶

⁵ Troçkizm etiketi altında emperyalizmin yanında yerel almak 1950-53 krizinde ortaya çıkan Pablocu Birleşik Sekretarya'nın (Bir-Sek) tipik tavrıdır. O zamanlar Bir-Sek liderleri Michel Pablo ve Ernest Mandel Maksizmi revize etmeye yeltendiler. Sınıf mücadelesi kavramını "kamplar" arası çatışmalar mefhumuyla ikame ettiler ve Stalinizmin "sosyalizme yüzyıllar süren bir geçişle varabileceği" iddiasında bulundular. Ancak Morenoculuk her zaman böyle bir tutum içinde olmadı. Zaten LIT'in iddiası da Bir-Sek'ten koştukları yönünde.

⁶ Fransız seksiyonu Pablo-Mandel politikasına direndikleri için Kasım 1952'de atıldı. 1953'te Amerikan Sosyalist İşçi Partisi (SWP), İngiliz Sosyalist İşçi Ligası (SLL) ve Moreno grubunun (Arjantin'de 1958 yılında kurulan bu grup Latin Amerika

Aralık 1980’de Eşit Üyeli Yürütme Komitesi’ni oluşturan örgütler 40 ülkeden 150 delegenin katılımıyla bir dünya konferansında bir araya geldiler. Bu konferans sonunda *Dördüncü Enternasyonal Yeniden İnşa Tezleri* kabul edildi. Dördüncü Enternasyonal-Uluslararası Merkez’i (FI-CI) kuruldu. Paris merkezli bir Genel Konsey ve Moreno’nun da dahil olduğu bir Yürütme Komitesi seçildi.

17-18 Mayıs 1981’de Fransız seksiyonu Merkez Komitesi, Birleşik Enternasyonalist Komünist Grup (OCI-U), seksiyonun Mitterand hükümetiyle ilgili siyasi yönelimini ortaya koyan bir önerge kabul etti. Önergenin ilk maddesinin başlığı şu şekildeydi: *“Yanılsamalara karşı yanılsamalar zemininde mücadele edilmeli”*. Bugün hiç kimse bir sınıf işbirliği hükümeti olacak Mitterand hükümetinin bir süre boyunca kitleler tarafından *“kendilerinin”* hükümeti olarak görüleceğinden şüphe duymuyor. İşçiler ve gençlik kendi deneyimleriyle bunun bir sınıf işbirliği hükümeti olacağı sonucuna varacaklardır. Pratik olarak bizlerin her adımda sınıf işbirliği siyaseti ile işsizlikle, evde, işte ve okulda kötüye giden koşullarla mücadele için kaçınılmaz olan gerçek kapitalizm karşıtı politikaların eksikliği arasındaki ilişkinin altını çizmemiz gerekiyor.”⁷

Bu önerge aynı zamanda devrimci Marksistleri *“temelde oportünizmden pek farkı olmayan dogmatik ve sekteer politika yapmaya”* karşı dikkatli olmaya çağırıyordu.

Genel Konsey 23-29 Mayıs 1981 tarihlerinde söz konusu önerge metni çerçevesinde toplandı. Moreno çoğu oturumlara başkanlık etti ve Fransa üzerine kararlarda önerge lehine oy kullandı ve toplantı raporuna şöyle yazdı:

Belirtmeliyim ki, tüm Enternasyonal için temel teşkil eden OCI-U’nun varlığı sayesinde, nesnel ve öznel koşullar göz önünde bulundurulduğunda Fransa’da büyük bir başarı elde edeceğimizden kuşku yoktur.

Haziran 1981 başında seçimde Sosyalist-Komünist halk cephesi hükümetinin göreve gelmesinden (21 Haziran) kısa bir süre önce, Moreno Paris’ten ayrıldı. 13 Temmuz’daki özel bir yazışmada Moreno, OCI-U’nun hükümetle ilgili tutumuyla ilgili olumsuz fikirlerini dile getirdi. Ancak sadece birkaç gün sonra diğer Yürütme Komitesi üeleriyle birlikte katıldığı Latin Amerika’da gerçekleştirilen sonuç toplantısında Fransa’yla ilgili konunun gündeme alınmamasını önerdi.

Ortodoks Troçkizm Sekreteryası’nı yani SLATO’yu oluşturdu) katılımıyla bir bağlantı komitesi kuruldu. Bir yıl sonra, Moreno’nun grubu *“izole kalmamak adına”* Bir-Sek’e katıldı. Fransız seksiyonu daha sonra OCRFI’yi kurdu ve Simon Bolivar Tugayı’nın Nikaragua’da Sandinistler tarafından baskı görmeye başladığı 1979 yılına kadar Pabloculuğa direnişin odağı haline geldi.

⁷ *Information Ouvrières* bülteni, sayı 7.

4 ve 12 Ağustos'ta, 22-24 Ağustos'ta yapılacak Merkez Komite toplantısına Moreno kriptoyla davet edildi. Toplantıda tartışılmak üzere OCI-U'nun 26. Kongresi üzerine bir siyasi değerlendirme raporu da Moreno'ya aynı şekilde gönderildi. Moreno bu Merkez Komite toplantısı için gelen davetiyeyi geri çevirdi. Davet edilen diğer iki Morenocu Yürütme Komitesi üyesi de, tatillerini gerekçe göstererek katılmayacaklarını bildirdiler. Toplantıya katılan tek Morenocu Roberto Ramirez'di, ancak o da hiç konuşmadı. OCI-U'nun değerlendirme raporu toplantıda kabul edildi ve Enternasyonal'e sunuldu.

Eylül sonunda, önceden haber vermeksizin Moreno Paris'e 100 sayfa uzunluğunda "Mitterand hükümetinin perspektifi ve bizim politikamız" başlıklı bir yazı gönderdi. Yazı, FI-CI'nin yayın organı *International Correspondence*'nin 13. sayısında yayınlanmak üzere gönderilmişti. Dergi baskıya gitmek üzere olduğundan, son anda derginin içeriği değiştirilerek yazı dergiye dahil edildi. Bu yazıda Moreno, OCI-U'ya sert eleştiriler getirerek, örgütü "*François Mitterrand'ın halk cephesi hükümetine boyun eğmekle*" suçluyordu. O noktada Moreno henüz 17 Ekim'de (Dördüncü Enternasyonal İspanya seksiyonu Enternasyonalist Sosyalist İşçi Partisi) POSI'ye gönderdiği mektupta yaptığı gibi bir karalamaya henüz girişmemişti.

Bu noktadan sonra Moreno ve arkadaşları FI-CI'nin resmi organlarıyla tartışmaya girmeyi her koşulda reddetti. Konuyla ilgili tartışma toplantısı düzenlemek isteyen Genel Konsey'in talebini ve Aralık 1981'deki OCI-U'nun 26. Kongresi için kendisine ve tüm seksiyonlara gönderilen sayısız davetiyeyi geri çevirdi. Bu kongreden bir ay sonra, Ocak 1982'de de LIT kuruldu.⁸

Tartışma "engellendi mi" yoksa "yürütüldü mü?"

"30 yıl sonra LIT-Dördüncü Enternasyonal" internet sitesinde, bir LIT kurucusu bugün hiçbir şey olmamış gibi şöyle diyor:

CORQI (Dördüncü Enternasyonal Yeniden İnşa Komitesi) halk cephesi hükümetine boyun eğmekteydi (...) Biz tartışmayı derinleştirmek istediğimizde ise, CORQI daha sonra LIT liderliğini oluşturan grubu, özellikle de Moreno'yu tartışmalara katmaya ve yeni kurduğumuz örgütün tabanıyla tartışmaya girmemize yanaşmadı. Ayrılığın en önemli sebebi buydu. Siyasi bir tartışma yüzün-

⁸ LIT'in kuruluşu Moreno'nun yukarıda alıntılanan POSI Merkez Komitesi'ne gönderdiği makaleyle ortaya çıktı. Daha sonra görüldüğü gibi Moreno Latin Amerika'da elini kolaylaştırmak ve Brezilya'daki örgütlerin tartışmaya girmelerinin önüne geçmek için bu ayrılığı körükledi. Daha sonra Arjantin Komünist Partisi'yle "birleşik solu" kurması da bunun bir göstergesi.

den değil, daha temel bir sorun olarak örgütte demokratik tartışma ortamının engellenmesi yüzünden ayrılık yaşandı.⁹

“*Demokratik tartışma ortamının engellenmesi*”: çok ciddi bir suçlama, ancak yukarıda yer verdiğimiz gerçekler göz önünde bulundurulduğunda tamamen gerçek dışı. OCI-U bütün Enternasyonal’e dağıtılan *International Correspondence* dergisinin 13. Sayısında Moreno’nun makalesini yayınlamıştır, bu yüzden de “*tartışmayı engellemekle*” suçlanamaz.

Başka bir LIT kurucusunun elinden çıkan bir doküman 30 yıl önce yapılan çarpıtmayı gözler önüne seriyor. *International Correspondence* dergisinin yayın sorumlularından Roberto Ramirez (22-24 Ağustos 1981’de OCI-U Merkez Komite toplantısına katılan ama hiç konuşmayan), derginin 13. sayısının girişinde şu satırlara imza atmıştı:

Açık bir tartışma: Fransa’da halk cephesi hükümetine yönelik strateji ve taktikler, en merkezi siyasi sorulardan biri haline gelmiştir. *International Correspondence*’nin bu sayısında iki yazıyla bu konuyu tartışmaya açıyoruz. İlk olarak, Yoldaş Miguel Capa¹⁰ tarafından kaleme alınan “Mitterrand hükümetinin perspektifi ve bizim politikamız” başlıklı makale. İkinci yazı ise Yoldaş François Forgeue’nin bu yazıya bir cevabı niteliğinde.

Moreno kendi kaleminden çıkanı inkâr ediyor

Ayrılığı meşrulaştırmak için, Moreno halk cephesi hükümetlerinin karakterinin belli özelliklerinin yerine karmaşık genellemelere başvurdu. Bu neye hizmet ediyordu? Elbette Troçki’nin savunduğu, halk cephesiyle mücadele için işçi sınıfı tabanlı partilerin “*burjuvaziden kopulması*” talebiyle bir birleşik cephe taktiğini inkâr etmeye. 13 Ekim 1981 tarihli POSI Merkez Komitesi’ne mektubunda Moreno, Troçkizm’den kopulması fikrini açıkça ortaya koydu:

Bir halk cephesi ortaya çıktığında, işçilerin birleşik cephesi taktiği sona erer. Bu işçi hareketinin her anında temayüz etmediği için, Troçki buna bir taktik demiştir. Örneğin sınıf mücadelesi yükseldiği ve işçi partileri hükümetlere girdiği zaman bu taktik bitmiştir. Bu taktik burjuvazinin doğrudan savunusu içindeki partilerle doğrudan bir mücadelenin gereğidir. Eğer durum bu olmasaydı, Lenin 1917 yılında birleşik cepheyi partinin genel çizgisi olarak ortaya koymayacaktı. Sınıf işbirlikçisi ve kapitalizmin taşeronu işçi partileri hükümete geldiğinde Dördüncü Enternasyonal birleşik bir cephe önermiş midir? İhanet içindeki işçi partileri karşı-devrimci hükümetlerde yer aldıklarında Troçki hiç birleşik bir cephe fikrini savunmuş mudur?

⁹ CORQI, Dördüncü Enternasyonal Yeniden İnşa Komitesi’nin (İngilizce kısaltması OCRFI) İspanyolca adının kısaltmasıdır. Eduardo Barragan’n röportajı için bkz., <http://liti.org/especial/index.php/english>. Bu makalede alıntılanan tüm diğer LIT dokümanları LIT’in ve PSTU’nun internet sitelerinden elde edilmiştir.

¹⁰ Moreno’nun mahlası.

Öyleyse:

Burjuvazinin bu partiyle ilgili ne yapacağı bu çözümlemeye tali bir önemdedir. Burada temel olan karşı-devrimci bir hükümetin ve bunun parçası olan işçi partilerinin mahkûm edilmesidir.

Moreno, Lenin'in 1917 yılında bütün süreç boyunca Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin (SR'ler) burjuvaziyle kurdukları hükümetle *üzleşmek* için birleşik cephe taktiğini benimsendiğini bilmiyor mu? Aslında Lenin için her şeyden önemlisi savaşa karşı mücadele, yani Menşevikler ve SR'lerin savaşın sürdürülmesine kılıf olarak uydurdıkları ve aslında Rus burjuvazisiyle ittifak içinde anavatanı savunmaktan başka bir şey olmayan "*devrimci savunma*" fikriyle mücadele etmekte.

Meselenin özü neden buradaydı? Çünkü barış, burjuvaziye karşı kitlelerin çıkarlarına ve birliğine hizmet ediyordu. Savaş kitlelerin ber-hava olmasına ve burjuvazinin çıkarlarına hizmet ediyordu. Kitleleri Şubat devrimine götüren ve çarlığı deviren de *barışın savunulması* olmuştu. Savaşı devam ettirmek burjuvaziyle ittifak içinde olan ve işçilerin çoğunluğunun güvenini elinde bulunduran Menşeviklerin ve SR'lerin argümanıydı. Anlaşılacağı gibi, "*burjuvaziden kopuş*" talebi ilk olarak savaşa karşı mücadelede ortaya çıkmıştır. Basit bir reddiyeden öte, *barış* talebi (*ekmek ve toprak* talepleriyle birlikte) partinin kitleleri harekete geçirmesine, onları Menşeviklerin ve SR'lerin etkisinden uzaklaştırılmasına ve işçi sınıfının iktidarı elde edeceği koşulların oluşmasına ön vermiştir.

Dördüncü Enternasyonal'in kuruluş metni olan Geçiş Programı'na bir göz atmak Moreno'nun sorusunu yanıtlar:

1917 Nisan'ından Eylül'üne kadar Bolşevikler, SR'ler ve Menşeviklere liberal burjuvaziden kopuş ve iktidarı kendi ellerine alma çağrısında bulundular. Buna karşılık Bolşevik Parti, işçilerin ve köylülerin küçük burjuva temsilcileri olan Menşeviklere ve SR'lere burjuvaziye karşı devrimci desteğini sunmuştur. Ancak Bolşevikler, Menşevikler ve SR'lerle hükümet kurmayı ve beraber siyasi bir sorumluluk üstlenmeyi kategorik olarak reddetmiştir. Eğer Menşevikler ve SR'ler Kadetler (liberaller) ve yabancı emperyalizmden koptukları takdirde, kuracakları "işçi ve köylü hükümeti" proletarya diktatörlüğünün kurulmasını sağlayacaktır.

Moreno makalesinde, kendi yazdığı ve kabul oyu verdiği *Tezler*'in 1917 hakkında neler söylediğini *unutuyor*.¹¹ 35. tez bize, birleşik cephe taktiği sayesinde Kornilov'un burjuva ve emperyalizm yandaşı, "*işçilerin ve köylülerin küçük burjuva temsilcisi*"¹² Kerenski hükümetine karşı giriştiği darbenin önlenebildiğini hatırlatıyor. Eğer Bolşevikler darbeye karşı hükümeti kendi kaderiyle baş başa bıraksalardı, Kornilov

¹¹ Bkz. <http://www.marxists.org/archive/moreno/1980/transitional-program/index.htm>

¹² Troçki, Geçiş Programı

bütün kitlelere karşı girişeceği bir terör rejimiyle karşı-devrimi gerçekleştirecekti.

Sektarizm ve oportünizm: 1930'ların Stalinizmi

Almanya'da faşizm, sosyal demokrasi (SPD) iktidarında yeşerdi. "Üçüncü Dönem"¹³ politikalarıyla, Stalinizm "sosyal faşizm" tezini icat etti ve büyük bir sözlü saldırıyla SPD'yi faşizmin ılımlı kanadı ve gerçek düşman ilan etti. Bu tezlere göre, faşizm sosyal demokrasiyi alt edip iktidarı ele geçirecek, ancak bu iktidar kısa süreli olacak ve "Komünistlerin zamanı ondan sonra gelecekti." Sosyal demokrasinin engellemelerini ortadan kaldırmak ve iktidarın işçi sınıfı tarafından elde edilmesinin yolunu açmak için Troçki bütün gücüyle Komünist Parti ve sosyal demokratlar arasında bir birleşik cephe kurmak için uğraştı:

Faşizme karşı birleşik cephe politikası bu sonuçtan ortaya çıkmaktadır. Kitlelerin radikalleşmesi Sosyal Demokrat işçileri etkileyecektir, ancak bu işçilerin derhal Sosyal Demokrat olmaktan vazgeçeceği anlamına gelmiyor. Faşizme karşı kaçınılmaz olarak Sosyal Demokrat örgütlerle ve fraksiyonlarla anlaşmalar yapmak zorunda kalacağız.

Komünist Parti, işçi sınıfının Alman devletinden kazanmayı başardığı maddi manevi konumu savunma çağrısı yapmak zorunda. Bu durum işçilerin siyasi örgütlerinin, sendikaların, gazetelerin, yayınevlerinin, kulüplerin ve kütüphanelerin kaderini doğrudan ilgilendirmektedir. Komünist işçiler Sosyal Demokrat yoldaşlarına şunu sormalıdır: Partilerimizin politikaları uzlaşmaz halde, ancak eğer faşistler bu gece sizin örgütünüzün binasını dağıtmaya gelirse, biz elde silah size yardıma geleceğiz. Eğer aynı bizim başımıza gelirse, bize yardıma hazır mısınız?¹⁴

LIT'in tarih versiyonunda, bu kritik dönem şu birkaç satırda anlatılıyor:

Üçüncü Enternasyonal, Stalinist bürokrasinin ve burjuvazi ve emperyalizmle barış içinde bir arada yaşama fikrinin hizmetine girmişti. Bu politika Alman proletaryasının hezimetine ve Hitler'in iktidara gelmesine yol açtı.

LIT'in bu anlatımı, Alman proletaryasının hezimetine ve iktidarı savaşmadan Hitler'e teslim etmesine yol açan faktörün Stalinizmin Nazizme karşı işçilerin birleşik cephesini savunmayı reddeden (KP ve SPD) ve işçi sınıfını bölerek sosyal demokrasiye karşı mücadeleye yol

---

¹³ Üçüncü Dönem: Stalinizmin icat ettiği korkunç "plana" göre: 1917-1924 yılları arasındaki devrimci yükselme "birinci dönemi," 1925-1928 yıllarındaki kapitalist istikrar dönemi "ikinci dönemi," kaçınılmaz olarak kapitalizmin sonunun geleceği 1928'den sonraki yıllar ise "üçüncü dönemi" teşkil etmekteydi. Bu dönemde Komünist partiler ultra-sol ve maceracı politikaları benimsediler.

¹⁴ Lev Troçki, Komünist Enternasyonal'daki Sapma ve Almanya'daki Durum, Eylül 1930.

açan **solcu ve sekter** siyaseti olduğunu görmezden geliyor. Troçki bu duruma “Alman proletaryasının trajedisi” demiştir.

Diğer Komünist Partiler tarafından hiçbir tepki verilmeksizin gerçekleşen bu tarihi yenilgiyle, Troçki, Üçüncü Enternasyonal’in artık hiçbir devrimci rolü kalmadığı sonucuna varmıştır. Bu yüzden yeni bir Enternasyonal için mücadele etmeye başlamıştır. Bu durumda birleşik cephe taktiğini reddetmek, Dördüncü Enternasyonal için verilen mücadeleyi başından itibaren reddetmek değil midir?¹⁵

Stalinizmin o dönem politikalarıyla, LIT’in bugünkü Chavez, Morales ve Brezilya İşçi Partisi’yle ilgili sekter eğilimleri arasındaki benzerlik göz ardı edilmemelidir.¹⁶

“Halk Cepheleeri” dönemi

Fransa’da gerçekleşen faşist ayaklanmaya karşı, Sosyalist Parti ve Komünist Parti Şubat 1934’te iki ayrı gösteri çağrısı yaptılar. İşçiler Almanya’da henüz gerçekleşmiş hezimetten ders alarak kendi liderliklerini ortak eylemler yapmaya zorladılar. Buradan hareketle KP ve SP arasında bir birleşik eylem planı imzalandı. Ancak Fransız KP liderliği buna tepki gösterdi ve tabandaki birleşme arzusunu yanlış yönlendirdi. Faşizme karşı mücadele uğruna birliğin genişletilmesi ve burjuva partileri de kapsaması gerektiği iddia edildi (Fransız finans-kapitalini temsil eden Radikal Parti örneğinde olduğu gibi). Sosyal faşizm temelinde birleşik cepheyi “soldan” reddeden Stalinizm şimdi de “halk cephesi” temelinde birleşik cepheye “sağdan” karşı çıkıyordu.¹⁷

1936’da Leon Blum’un Halk Cephesi hükümeti kuruldu. Amaç kitlelerin devrimci girişimlerini engellemek ve burjuvazinin karşı hamlesine müsaade etmektir. Benzer bir durum aynı yıl **İspanya’da** yaşandı. Her iki örnekte de verilen kavga birleşik cephe ekseninde sosyal-demokrat, Stalinist, ve merkezci partilerin “*burjuvaziden kopması*” hedefiyle gerçekleşti. Burjuvaziyle işbirliği anlamına gelen faşizme

¹⁵ Brezilya’da birleşik cephe politikası Fulvio Abramo’nun da içinde bulunduğu Sol Muhalefet tarafından yürütülmekteydi. 7 Ekim 1934’te Sol Muhalefet, Troçkistlerin, KP üyelerinin, sosyalistlerin, anarşistlerin ve partisiz işçilerle birlikte faşistlerin Sao Paulo’nun katedral meydanında örgütlediği provokasyon/mitinge karşı bir birleşik eylem düzenleyerek önemli bir başarı elde etti. Bu gelişme sonrasında, Herminio Sachetta başta olmak üzere KP’nin tüm Sao Paulo teşkilatı, Stalinizmle yollarını ayırarak Dördüncü Enternasyonal’e katılma kararı aldı.

¹⁶ Dördüncü Enternasyonal Brezilya seksiyonunun demokratik haklar ve PSTU’nun pozisyonuyla ilgili mücadeleleri için Bkz. La Vérité/Gerçek, Sayı 77.

¹⁷ Bu dönem ve birleşik cephe mücadelesi için 2008 yılında vefat eden Dördüncü Enternasyonal’in tarihi önderi Pierre Lambert şöyle demiştir: “[Birleşik Cephe] proleter devrimi için mücadelenin önemli bir parçası olan stratejik bir pozisyonudur. Ancak şunun altını çizmek gerekiyor: birleşik cephe politikası her ne kadar proleter devrimin bir adımı olsa da, devrim bu politikadan ibaret değildir.”

“işçi sınıfının Halk Cephesi ihtiyacı” tezlerine karşı, Troçki “demokrasiyi savunma” fikriyle ilgili şunu söylemiştir:

Burjuva demokrasisini savunabiliriz ve savunmalıyız da. Ancak burjuva demokratik araçlarla değil. Bizi burjuva demokrasinin yerine proletarya iktidarının kurulmasına götürecek sınıf mücadelesi metotlarıyla.¹⁸

Emperyalizme karşı SSCB'nin savunusu için birleşik cephe

Faşizmin Almanya ve İspanya'da zafere ulaşması, Fransa'da Halk Cephesi hükümetinin devrimin önüne çektiği set, dünyayı İkinci Dünya Savaşı'na sürükledi. Yozlaşmış Stalinizm tarafından yönetilen işçi devleti de saldırı altında kaldı. Bu durumda Moreno'nun dediği gibi “birleşik cephe taktiği biter mi?” Sovyetler Birliği'ni koşulsuz bir şekilde savunan Dördüncü Enternasyonal için bitmez:

Stalin'in ne gibi ihanetlerin sorumlusu olduğu farketmez. Emperyalizmin Sovyetler Birliği'ni yıkmasına, kapitalizmi yeniden ihdas etmesine ve Ekim Devrimi'nin topraklarını bir sömürgeye dönüştürmesine izin veremeyiz.¹⁹

SSCB'nin koşulsuz bir şekilde savunulması ne demektir? Bürokrasiye karşı bir koşul öne sürmeyeceğiz demektir. Savaşın nedenlerinden ve motifinden bağımsız olarak, emperyalizm tehlikesi altında SSCB'nin toplumsal birikimlerini sonuna kadar müdafaa edeceğiz demektir. Hitler Polonya'nın doğusunda ordularıyla birlikte yeni bir “düzen” kurma peşine düşerse, işçiler Bonapartist Sovyet bürokrasisi tarafından oluşturulan bu yeni mülkiyet biçimlerini Hitler'e karşı savunacaklardır.²⁰

Bürokrasinin günahlarına rağmen, Troçki neden SSCB'nin Alman emperyalizmine karşı savunulması hususunda en ufak bir tereddütte bulunmamıştır? Tekrar edelim: çünkü sorun kitlelerin çıkarlarının savunulmasıyla, emperyalist burjuvaziye karşı proletaryanın Ekim Devrimi sonrasında kurduğu toplumsal ilişkilerle, milyonlarca Sovyet işçisinin ölüm kalım sorunuyla ilgilidir. Troçki için “Bonapartist Sovyet bürokrasisi tarafından oluşturulan yeni mülkiyet biçimlerinin” savunulması aynı bürokrasiye karşı sürdürülen mücadeleyi hiçbir şekilde ikame etmez.²¹

Peki, LIT ne diyor?

Savaş sonrasında, Avrupa yeni bir devrimci dalgayla sarsıldı. Doğu Avrupa ve Asya'da yeni işçi devletleri ortaya çıktı. SSCB'nin gayretleriyle Nazizmin mağlup edilmesi sonucunda Stalinizm güçlendi ve bu süreçte Avrupa'nın doğusunda daha etkin bir lider olarak ortaya çıktı.

¹⁸ 23 Nisan 1937 tarihli mektup.

¹⁹ Troçki, *Marksizmi Savunurken*, “Finlandiya Olaylarının Dökümü,” 25 Nisan 1939.

²⁰ Troçki, *Marksizmi Savunurken*, “Tekrar ve bir kez daha SSCB'nin Yapısı Üzerine,” 18 Ekim 1939.

²¹ Troçki *Marksizmi Savunurken*, “Savaşta SSCB,” 25 Eylül 1939.

LIT'in bakışına göre savaştan sonra Stalinizm artık devrimci sürecin karşı-devrimci freni değil, “*sürecin daha etkin bir lideri*” haline gelmiştir. LIT, Stalinizmin savaş sonrasında Doğu Avrupa’da yıkılan burjuva devletlerini başarısız bir şekilde yeniden inşa etmeye kalkıştığını, devrimci süreç karşısında Kızıl Ordu yoluyla kitlelerin örgütlenmesine engelleyerek, daha doğuştan bürokratik işçi devletleri yarattığını göz ardı ediyor. Bu LIT’in yazarları tarafından göz ardı edilen bir “detay” mı? Peki, “*SSCB’nin gayretleriyle Nazizmin mağlup edilmesi*” ne demek? Burada bürokrasinin felaket getiren politikalarıyla, bürokrasiye rağmen Nazizmi mağlup eden milyonlarca köylüyü, işçiyi ve genci birbirine karıştırıyorlar.

Stalinist bürokrasi: SSCB’de ve Doğu Avrupa’da bir devrim yönetirken!

LIT devam ediyor:

SSCB ve Doğu Avrupa’nın totaliter rejimlerinin sonunu getiren 1989 ve 1991 yılları arasındaki büyük devrimci dalga, alternatif bir devrimci önderliğin olmaması devrimlerin bürokrasinin belli kesimlerinin liderliğinde gerçekleşmesine yol açtı.

Stalinist bürokrasinin belli kesimleri, Stalinizmden vazgeçmeksiz “*SSCB ve Doğu Avrupa’nın totaliter rejimlerinin sonunu*” getiren devrimlere önderlik ediyorlar! Bu Dördüncü Enternasyonal’in kapitalizmin mülksüzleştirildiği ülkelerde toplumsal mülkiyetin bürokrasiye karşı savunulması anlamına gelen siyasi devrim için mücadele anlayışının tamamen yadsınmasıdır.

Ayrıca, “*dünya öncüsü kitlelerin mücadelesi sonunda [kapitalizmin] restorasyonun[un] gerçekleştiğini gördü*” diyor LIT. İşçi hareketi içinde, önce Stalinizmin, daha sonra Pabloculuğun devrimin gecikmesinin sorumluluğunu kitlelere atfetmesi sıradan bir olaydır. Ancak, acaba LIT Troçki’nin Sovyet bürokrasisinin restorasyoncu olduğunu söylediğinden bihaber mi? İşte Geçiş Programı’nın alternatif öngörüsü:

Ya git gide dünya burjuvazisinin işçi devleti içindeki uzantısı haline gelen bürokrasi yeni [toplumsal] mülkiyet formlarını ortadan kaldırarak ülkeyi kapitalizme geri götürecektir, ya da içi sınıfı bürokrasiyi alt ederek sosyalizme giden yolu açacaktır.

LIT Troçki’nin bu tespitinin farkında değil mi yoksa sorun tıpkı 1991’de Sovyetler Birliği’nin yıkılışından kısa bir süre sonra iddia ettikleri gibi “*Troçki’nin öngörülerıyla ilgili bir sorun*” mu?

“*Kapitalizmin restorasyonu*” iddiasına ne demeli? “Ya sosyalizm ya barbarlık” sorunu ortadan kalktı mı? SSCB’nin yıkılışından sonra yaşananlar, Sovyet nomenklaturasının toplumsal mülkiyetin talanı sürecinde mafya-tipi örgütlenmelerle birbirleriyle kavgaya tutuştuğunu

gösteriyor. Tıpkı La Vérité/Gerçek'in 3. sayısında (Aralık 1991) iddia edildiği gibi:

Bürokrasinin burjuva karakteri bugün ayyuka çıkmış durumda. Bürokrasi tekrar dünya burjuvazisiyle aynı yatağa girme gayretindedir. Çürüyen bürokrasi bugün ulusal karakteri kaybolmuş, dünya emperyalizminin bir uzantısından başka bir şey değildir. Bürokrasi bugün kendisini ve devlet mülkiyetini en iyi fiyat verene, hatta kimi zaman yok pahasına satmaya niyetli bir spekülâtörler, fırsatçılar ve mafya kastına dönüştürmüştür.

Ama LIT'e göre bürokrasi "*Doğu Avrupa ülkelerinde kapitalizmin restorasyonunu*" sorunsuz bir şekilde gerçekleştirmeye devam etmektedir (tıpkı Çin ve Küba'da olduğu gibi).²²

LIT nereye kadar vardı ve nereye gidiyor?

Birleşik cephenin reddi, LIT'i Stalinizmin faşist hükümetle (ya da 'diktatörlük,' "tiranlık" hatta totaliter hükümetlerle) mücadele adına "demokratik" emperyalizmle (bugün insancıl emperyalizm) işbirliği yapma fikrini içselleştirmeye götürdü.

1990'larda LIT, önce Bosna'ya silah gönderilmesi, daha sonra da emperyalizmin eski Yugoslavya'nın yıkılması politikası çerçevesinde mafya-tipi bir örgütlenme olan Kosova Kurtuluş Ordusu'nun (UÇK) silahlandırılması sorununda NATO ile aynı fikirdeydi.²³

Libya sorununda, LIT Kaddafi'nin ölümünü "*Libyalı kitlelerin, Arap devrim sürecini derinleştiren ve demokrasinin önünü açan, büyük bir siyasi ve askeri zafer*" diye nitelendirdi. Ayrıca LIT'e göre "*Fransız NATO hava kuvvetleri ve ABD insansız uçakları eski diktatörün o esna da orada olduğunu bilmiyordu.*"

Suriye konusunda ise LIT şöyle demektedir:

Esad rejimine karşı muhalefetin liderliği Suriye Ulusal Konseyi (SUK) ve Özgür Suriye Ordusu'nun (ÖSO) elindedir. İki grup da emperyalizm yanlısıdır ve emperyalizmin ülkeye silahlı müdahalesini savunmaktadır.

Ancak LIT muhalefetin gerçek karakterini teslim ettikten sonra şu sonuca ulaşmakta bir beis görmemektedir "*Suriye'deki diktatörlüğe karşı emperyalizm yanlısı SUK ve ÖSO da dahil olmak üzere geniş çaplı bir birlikle askeri bir müdahaleyi destekliyoruz.*"

Gerçekten şaşırıcı! Kapitalizmle mücadelenin ilk edimi emperyalizmle mücadeledir. LIT'e göre hem SUK hem de ÖSO emperyalizm yanlısıdır, ancak hemen ardından LIİ emperyalizm yanlılarıyla işbirliği yapılmasının diktatörle mücadele temelinde meşru olduğunu savun-

²² 1990'ların başında, LIT'in en büyük örgütünün bulunduğu Arjantin'de yaşadığı büyük çöküş gösteriyor ki, bürokrasinin krizi aynı zamanda LIT'in de kriziydi. Bkz. La Vérité/Gerçek Sayı 6 ve 30.

²³ Bkz. "Balkanlar'da Organize Suçun Geçmişi (La Vérité/Gerçek, Sayı 65) ve "Srebrenitsa Katliamının İstismarı" (La Vérité/Gerçek, Sayı 67)

maktadır. Kendini devrimci, “*kapitalizmi yıkacak olan öncü*” olarak sunan bir siyasi eğilimin böyle bir açıklama yaptığına inanmak oldukça güç.

“Demokratik devrim” (Arap devrimi) kavramını göklere çıkartarak, LIT işçi sınıfı tarafından inşa edilen örgütlerin savunusundan feragat etmekten de geri durmuyor. Ortada emperyalizm yanlısı kesimlerle hiçbir “geniş bir birliğin” söz konusu bile olmadığı, devrimin başlıca aktörünün Tunus Genel İşçi Sendikası olduğu Tunus’a ne diyeceksiniz? Peki, kitlelerin devrimci kalkışmasıyla Mübarek’in indirildiği Mısır’a?

Emperyalizmin bu ülkelerde devrime karşı çözüm olarak sunduğu formülse eski düşmanları yeni müttefiklere çeviren ve dini vurgularla işçi sınıfını bölmeyi amaçlayan “ılımlı İslam” modelidir. Hem Tunus, hem de Mısır’da devrimci süreç, emperyalist düzenin bu yeni modeline karşı mücadele etmiştir.

Dördüncü Enternasyonal Uluslararası Sekreteryası’nın 1 Mart 2012 tarihli açıklamasında belirtildiği gibi, Suriye’deki durum farklıdır:

Suriye’de ilk gösteriler gerçekleşir gerçekleşmez, emperyalizm ve ortakları bir iç savaş çıkarmak için ülkeye müdahale etmişlerdir. İlk gösterilerin hemen ardından rejimin ordusuna karşı savaşacak silahlı gruplar kurarak, kitlelerin ayaklanmasının önünü kesmişlerdir. Sonuçta iç savaş çıkarılması halkın iki ateş arasında kalmasına ve her iki taraftan da şiddet ve barbarlık görmesine yol açtı. Bu Libya’da yaşananların aynısıdır. Gizli servisler kasten iç savaşı körüklemeye devam ediyorlar ve medyada çıkan görselleri kullanarak ülkeye emperyalist bir müdahaleyi meşru kılmaya çalışıyorlar.²⁴

Fransa’nın Mali’ye müdahalesi ve halen başta Cezayir olmak üzere bölgede süren tehdit emperyalizmin savaş ve müdahale politikasının sonuçlarını gözler önüne seriyor. Emperyalizm için önemli olan “*ne insan hakları, ne demokrasi, ne de bir halkın haklarını gözetmemektir. Devrim karşısında emperyalizmin tek ihtiyacı denetimini devam ettirmek*”²⁵ ve ekonomik çıkarlarını korumaktır.

LIT, politikalarının ne gibi bir gelecek öngördüğünü kendisi itiraf ediyor. Küba’da halen kapitalizmin inşa edilmediğini ve Küba’nın bürokratik bir işçi devleti olduğunu ve bu yüzden de sorunun yeni bir toplumsal devrim değil, bir siyasal devrim sorunu olduğunu öne sürenleri LIT şöyle eleştiriyor:

Libya’dakine benzer bir şekilde, Küba’da demokrasi özlemiyle Castro diktatörlüğüne karşı bir halk ayaklanması yaşanır ve büyük ihtimaldir ki, emperyalizm bu protestoları ve burjuva liderlikleri desteklese nasıl bir tutum alacaklar? Küba devletinin karakterine ilişkin kuramsal formülasyonlarına ve iddialarına bakılırsa, emperyalizm desteklediği için kitlelere karşı Castro’yu ve onun sözde işçi devletini savunacakları aşikârdır.

²⁴ Bkz. “Emperyalist Savaş ve Devrim” (La Vérité/Gerçek, Sayı 73)

²⁵ a.g.e

Bu yorumlara bakarak biz de, LIT'in "Libya'da olduğu gibi" "Castro kardeşlerin diktatörlüğüne" karşı "içinde emperyalizm yanlısı grupların" da yer aldığı "askeri bir ittifakı" desteklediği sonucuna ulaşabiliriz.²⁶

Brezilya örneği

Moreno'nun ölümünün ardından Brezilya'da LIT, İşçi Partisi'nden (PT) ayrılarak eğilimin en büyük seksiyonu olan PSTU'yu kurdu.²⁷ 2003 yılında Lula'nın ilk döneminin başında, PSTU, ülkenin başlıca sendika konfederasyonu olan ve diktatörlüğün sonunu getiren uzun mücadeleler sürecinde korporatist sendikacılıktan ayrılarak ortaya çıkan CUT'a (Brezilya Birleşik İşçi Konfederasyonu) karşı bir ayırma-parçalama politikası yürüttü. Doğrudan tabandaki sendikalarla, öğrencilerle ve diğer "hareketlerle" ilişkilendiği için bir sendika konfederasyonu olmayan Conlutas'ı kurdu. Conlutas'ın rolüne aşağıda değineceğiz.

Yarı-sömürge bir ülke olan ve agro-mineral ürünlerin ihracına dayalı karmaşık bir sanayisi bulunan Brezilya'da temel sorunların başında işçilerin ve ülkenin kapitalizmin 2007 sonrası krizinde nasıl savunulacağı gelmektedir.

2012 yılı başında, CUT önderliği diğer sendikalar ve patronlarla birlikte bir "ortaklığa" girerek, hükümetin patronlara verdiği tavizlere açıkça destek vermeye başladı. Bu politikaya karşı, Bağımsız CUT platformu üyesi olan CUT militanları şu açıklamayı yaptılar:

"3 Nisan'da, hükümet vergi indirimleri ve BNDES'in²⁸ özel sektöre uzun vade ve düşük faizle kredi vermesiyle kamuya 22 milyar avroya mal olacak yeni bir önlemler paketi açıkladı. Hükümet ayrıca ekonominin 15 sektöründeki faaliyet gösteren işverenlerin bordro vergisi ödemekten muaf olduğunu açıkladı (tekstil, giyim, deri ve ayakkabı imalatı, mobilya, plastik, elektrik, otomobil parçaları, otobüs, tersane, hava taşımacılığı, makine mühendisliği, bilgi teknolojileri, çağrı merkezleri).

Başkan Dilma Rouseff bu önlemlerle ekonomide rekabetin artırılacağı, hatta işlerin ve işçilerin haklarının korunacağını ileri sürüyor.

---

²⁶ Editörün notu: Bu makale tamamlandıktan yalnızca birkaç hafta sonra emperyalizm yanlısı *El Pais* gazetesi tarafından yere göğe sığdıramayan Kübalı Yoani Sanchez, Brezilya'ya yaptığı bir seyahat sırasında LIT "Sanchez doğru bir eleştiride bulundu" diye bir açıklama yaptı.

²⁷ O zaman LIT seksiyonu olan Sosyalist Buluşma (CS), PT liderliğiyle kendi "ihracının" pazarlığını yaptı.

²⁸ BNDES: Dünyanın en büyük bankalarından olan Brezilya Kalkınma Bankası. Kalkınma, Sanayi ve Dış Ticaret Bakanlığı'na bağlı bir federal kamu şirketi olarak faaliyet göstermektedir.

Ancak açıklanan paket hiçbir önlem, iş güvencesi getirmiyor ve patronların daha fazla insanı işten çıkarmasına engel olacak nitelikte değil.

Artık bu “*işçi-işveren birliğine*” bir son verme zamanı gelmiştir. Brezilya'nın içinden geçtiği kriz ve sanayinin tasfiyesi sürecinde CUT'un iş güvencesi, ücretlerin ve işçi haklarının müdafaa edilmesi önerilerini tartışma zamanı gelmiştir.”

“*İşçilerin ve ülkenin savunulması*” adına bu sendikacılar anti-emperyalist bir birleşik cephe platformuyla başkent Brasilia'ya bir yürüyüş düzenlemeyi planlıyor.

CUT'un dışında kalan ve Conlutas'ın kontrolünü elinde bulunduran LIT-PSTU ise Brezilya'da ulusal bir sanayi altyapısı olduğunu reddediyor ve bunun sonucu olarak emperyalizm karşıtı bir birleşik cepheyle Brezilya'nın kriz karşısında savunulması gerektiğine inanmıyor.

CUT önderliğinin pozisyonunu benimseyen LIT şöyle diyor:

Hükümet üzerinde baskı kurmaya çalışan sanayi kesimleri temelde çok ulusludur. Ulusal sermayeyle kurulmuş ne bir montaj fabrikası, ne de otomobil parçası fabrikası bulunmaktadır. Collor ve Cardoso döneminde gerçekleştirilen Brezilya sanayinin özelleştirmesi aynı zamanda sanayide bir uluslararasılaşma getirmiştir. Brezilya burjuvazisi işleri tamamen uluslararası sermayeye bırakmış ve küçük çaplı bir ortak ve çokulusluların işletme müdürü gibi hareket eder hale gelmiştir.

Geçiş Programı bize “*devrimci demokratik program temelinde, işçilerin kendi 'ulusal' burjuvazileriyle mücadele etmeleri zaruridir*” der. Bu cümledeki “ulusal” kavramının tırnak işaretiyle yazılmasının nedeni de yarı-sömürge ülkelerdeki burjuvaziler emperyalizme bağlı komprador burjuvaziler oldukları ve bu yüzden de emperyalizm karşısında ulusal özgürleşme gibi *burjuva* görevleri yerine getiremeyecekleri için kullanılır.

Ancak LIT-PSTU'ya göre Brezilya'da büyük oranda üretim araçlarının ulusal mülkiyeti gibi bir durum söz konusu değildir. Bu acayip pozisyona göre halen devam etmekte olan uluslararasılaşma süreci aslında sona ermiştir. Hâlbuki bu süreç devam etmekle kalmıyor, aksine halen Brezilya'daki temel çelişkilerin kaynağı olmaya devam ediyor.

Yani LIT'in bakış açısına göre her şeyi çokulusluların daha fazla kâr için birbiriyle girdiği didişmeye indirgemek mümkün. LIT'in “*Brezilya sanayi krizi ve çok uluslulaşma*” diye ortaya koyduğu problemin çözümü ancak “*emperyalist ve kapitalist düzenden kopmaları*” ile mümkündür.

LIT kapitalizmden kopmayı salık veriyor ancak gördüğümüz kadarıyla emperyalizmden kopmaktan yana değil. Ancak kapitalizmden kopmanın birinci edimi emperyalizmden kopmaktır. Yarı sömürge ülkelerde devrimci politika yapmanın önkoşulu budur. Ancak görünen

o ki, LIT'e belirsiz bir gelecekte kapitalizmden kopmayı salık veren "radikal" nutuklar atmak yetiyor. O gün gelsin diye beklerken de, emperyalizmle yaşamaya sorunsuz devam edecek gibi görünüyor.

Günümüzde kapitalist üretim ilişkilerinden kaynaklanan üretici güçlerin yıkımı girişimi, kendini ülkelerin yıkımı şeklinde göstermektedir. Emperyalizmin ulusal egemenlikleri ortadan kaldırma saldırısına karşı sınıf mücadelesi verilmezse, bütün o "kapitalist sisteme karşı devrimden" bahseden "radikal" nutuklar hiçbir şey ifade etmeyecektir.

1944: "Müttefikler ve partizanlar arasında eylemde birlik"²⁹

1 Aralık 2012 yılında Buenos Aires'te gerçekleştirilen toplantıda, LIT'in kapanış konuşmasına özel önem atfedilmesini anlamak mümkün. Konuşmacı şöyle diyordu:

Bugün solun büyük bir kesiminin ve Castro-Chavezciliğin pozisyonu Suriye'de diktatör Esad'ı desteklemek. Diyorlar ki muhalifler ve emperyalizm arasında eylemde birlik söz konusu değildir. Bu elbette vardır. Eylemde birlik Normandiya'ya çıkan müttefikler ve Mussolini'ye karşı çarpışan partizanlar arasında da gerçekleşmiştir.

Bu iddianın İkinci Dünya Savaşı'nda Nazi işgaline karşı sınıf mücadelesi çizgisinde savaştan ve De Gaulle'nin Ulusal Direniş Konseyi'ne (CNR)³⁰ katılmayı reddeden Dördüncü Enternasyonal çizgisiyle uzaktan yakından alakası yoktur. O zamanlar Stalinistler de tıpkı bugün LIT'in pozisyonuna benzer bir şekilde faşizmi yenilgiye uğratmak için "demokratik burjuvaziyle" işbirliği içinde savaşmışlardır.

İkinci Dünya Savaşı'nda sürecin çok daha karmaşık olduğu bir gerçek, ancak Dördüncü Enternasyonal hiçbir zaman burjuvazinin ardına dizilmeye ikna olmamıştır. Dördüncü Enternasyonal'e göre Nazi üniformaları içindeki Alman askerleri de hala işçidir ve Troçkistlerin görevi onların kendi burjuvazilerine karşı ayaklanmalarına yardım etmektir.

Bu anlayış Stalinistlerin savaşta yaptıklarıyla taban tabana zıtlık teşkil eder. Stalinistler, müttefikler Normandiya'ya çıkarma yaptığında *L'Humanité* gazetesinde büyük harflerle utanmadan "*Boche'lara Ölüm*"³¹ başlığı atmışlar (22 Ağustos 1944), iki gün sonra da ondan aşağı kalmayan "*Her partizan bir Boche öldürmeli*" diye bir başlık atıp altına da "*Cepheye! Cepheye!*" yazmışlardır. Stalinizmin bu vatansever şevki bugün LIT'in söylediklerinde kendini gösteriyor: "Suriye'de

---

²⁹ Bkz. "Özgürlük ve Devrim: 1944 Fransız Ulusal Direniş Konseyi (CNR) Tüzüğü, İşçi Sınıfı Kazanımları ve Demokrasi," *La Vérité/Gerçek*, Sayı 71.

³⁰ Fransız Milli Marşı *La Marseillaise*'nin sözlerine atıf yapar bir şekilde.

³¹ Boche: Almanlar için özellikle de İkinci Dünya Savaşı sırasında Alman askerler için kullanılan aşağılayıcı bir kelime.

bugün sınıf mücadelesi kendisini silahlarla, cephaneliklerin gücüyle ve düşmanın pozisyonunu ele geçirmek için sokak sokak gerçekleştiren yaman bir çatışmayla kendisini göstermektedir.

Bu “sokak sokak gerçekleştiren” çatışmadaki “düşman” kim oluyor acaba? Bu dil ülkeyi etnik ve dini temelde bölüp parçalayan emperyalizmin söylemini yeniden üretmiyor mu?

Nazi işgali sırasında yer altında mücadele veren Fransız Troçkistleri La Vérité/Gerçek’i tek sayfa ve el yazısıyla yazarak yayınlıyorlardı. “[Normandiya] Çıkartmasıyla ilgili ne yapmalı?” manşetiyle çıkan 1944’teki özel sayıda Fransız işçilere “Eisenhower ve De Gaulle’nin emrine girmeyin, Fransız patronlarının emperyal hakimiyetinin yeniden kurulmasına hizmet etmeyin” çağrısı yapılıyordu. Ayrıca Stalinizmin “vatansever savaş” çağrılarına doğrudan karşı çıkılıyordu.

Dördüncü Enternasyonal’in enternasyonalist geleneği de budur.

Neden ölümünden 130 yıl sonra fikirleri böyle ısrarla çarpıtılıyor?

Marx ve Üretici Güçler

Daniel GLUCKSTEIN¹

Ölümünün 130. yıldönümünde Karl Marx üzerine birtakım kitaplar ve makaleler yayınlandı. Yayınlanmış bu kitap ve makalelerin çeşitliliğine karşın yazarlarının bir ortak noktası var: Yazarlardan bazıları Marx'a kapitalizm ve onun çelişkileri hakkındaki tahlilinin yerindeliği (ve bugünkü geçerliliği) için itibar ediyor olsa da, tamamı Marx'ın bu tahlilden çıkardığı sonuçları reddediyor. Yani kapitalist sistemin büyüyen çelişkilerinin çöküşe yol açtığını, sosyalizmin, kapitalist sistemin bu tarihi açmazından kaynaklanan gerekliliğini ve dolayısıyla da bağımsız bir işçi örgütü ve bir İşçi Enternasyonalisi için mücadele etmenin nesnel gerekliliğini yadsıyorlar.

Son bir yıl içerisinde Fransızca olarak yayınlanmış olanlar içerisinde, Marx adına Marx'ın inkârında en ileri giden çalışma Paul Boccara imzasıyla yayınlanmış olandır. Boccara, on yıllar boyunca Fransız Komünist Parti önderliğinde yer aldı ve bu partinin Ekonomik Komitesinin sorumlusu olarak görev yaptı. *Marx'ın Kapital'i, Eserin*

¹ La Vérité/Gerçek'in 79. sayısından dilimize Pınar Erol tarafından çevrilmiştir.

Katkısı ve Demode Hale Gelişi isimli bu çalışmasını ise “*Ekonominin Ötesinde*” alt başlığı ile yayınlamıştır.²

“İçerebildiği bütün üretici güçler gelişmeden önce, bir toplumsal oluşum asla yok olmaz...”

Marx’ın “*demode hale gelişi*”ne ilişkin olarak Boccara, emek örgütlerini, kapitalizmin karşı karşıya olduğu “zorlukların” “çözümleri” ile ilişkilendiren, korparatist tarzda bir bakış açısını öneriyor. Ancak, **Marx adına** bu noktaya varabilmek için Boccara’nın, ister sınıf mücadelesi, ister üretim araçlarının mülkiyeti ve hepsinden önemlisi, ister de üretici güçler ile ilgili olarak olsun, işe “*katkıyı*” yanlış bir şekilde sunarak başlaması gerekiyor.³

Ancak bu son konu Marx için can alıcıdır. Emek mücadelesine ortak katkılarının en başlangıcından itibaren Engels ve Marx bunun kapsamının ana hatlarını çizmişlerdir:

Burjuvazinin kendisini onlara dayanarak güçlendirdiği üretim ve değişim araçları, feodal toplum içerisinde yaratılmışlardır. Bu üretim ve değişim araçlarının gelişiminin belirli bir aşamasında, feodal toplumun üretim ve değişimde bulunduğu koşullar, tarımın ve imalat sanayinin feodal örgütlenmesi, tek sözcükle, feodal mülkiyet ilişkileri, gelişmiş bulunan üretici güçlere artık ayak

---

² Le Temps des Cerises içerisinde yayınlandı. Neredeyse 35 yıl önce dergimiz yine Boccara’nın partisinin önderliğinin sosyalizm için mücadeleyi bırakmasına “teorik” destek sağlayan “tekelci devlet kapitalizmi” üzerine görüşlerini inceleme gereği duymuştu (“Fransız Komünist Partisi’nin tahlilleri ve ekonomik önerileri üzerine” isimli makale Michel Daubernay tarafından kaleme alınmış ve *La Vérité/Gerçek* dergisinin Aralık 1978 tarihli 584. sayısında ve Nisan 1979 tarihli 586. sayısında yayınlanmıştı). O günden bu yana otuz beş yıl geçti. Kremlin bürokrasisi karşı devrimci misyonunu sonuna kadar götürerek 1917 Ekim Devriminden kalan toplumsal mülkiyetin parçalarını da dağıttı. Ve Boccara aynı yolda ilerliyor.

³ İnsanlığın üretici güçleri, insanın doğa üzerindeki egemenliğinin derecesini ifade eder. İnsanın, insani ihtiyaçlarını karşılamak için üretmesine olanak veren her şeyi kapsar: üretim araçları (araçlar, makineler, vb.), doğal kaynaklar, birikmiş zenginlik ve en başta da insanın kendisi. Marx şöyle diyordu: “*Bütün üretim araçları içinde en büyük üretici güç, bizzat devrimci sınıftır*” (Felsefenin Sefaleti). Gérard Bloch’un makalesine bakınız: “Marx’ın tarihi öngörüsü – Üretici güçler sorunu”, *La Vérité/Gerçek*, sayı 556, Nisan 1972. Bloch şunlara işaret ediyor: “*Üretici güçler (...) ölçülebilir büyüklüklere, makineler toplamına, hammaddelere, ikincil malzemelere veya vasıfsız ya da vasıflı işgücüne indirgenemez. Üretici güçler bir teknolojik bütünden oluşurmaz (...) Bunlar kendileri adına üretici güçler değillerdir (...) Bunlar insanlığın üretici güçleridir, insanlığın ulaştığı egemenlik derecesinin maddi ve entelektüel ifadesidir.*”

uyduramaz hale geldiler; bir o kadar ayakbağı oldular. Bunlar kırılmalydılar; kırıldılar.

(...)

Gözlerimizin önünde buna benzer bir hareket yer alıyor. (...) Sanayinin ve ticaretin tarihi, on yıllardan beri, modern üretici güçlerin, modern üretim koşullarına karşı, burjuvazinin ve onun egemenliğinin varlık koşulu mülkiyet ilişkilerine karşı isyanının tarihinden başka bir şey değildir. (...) Burjuva toplum koşulları, bunların yarattığı zenginliği kucaklayamayacak denli dardır. Peki, burjuvazi bu bunalımları nasıl atlatıyor? Bir yandan üretici güçlerin büyük bir kısmını zorla yok ederek; öte yandan yeni pazarlar ele geçirecek ve eskilerini de daha kapsamlı bir biçimde sömürerek. Yani, daha yaygın ve daha yıkıcı bunalımlar hazırlayarak ve bunalımları önleyen araçları azaltarak.

Burjuvazinin feodalizmi yerlebir ettiği silahlar, şimdi, burjuvazinin kendisine karşı çevrilmiştir.

Ama burjuvazi kendisine ölüm getiren silahları yaratmakla kalmamış; bu silahları kullanacak insanları da var etmiştir – modern işçi sınıfını – proleterleri.⁴

Marx ve Engels son nefeslerine kadar bu analize bağlı kaldılar; teorik formülasyonlarını ve pratik faaliyetlerini yönlendiren bu analiz oldu. Onlar açısından, üretim araçlarına kolektif olarak el koyma mücadelesinin gerekliliği, nesnel şartlardan kaynaklanmaktadır:

İçerebildiği bütün üretici güçler gelişmeden önce, bir toplumsal oluşum asla yok olmaz; yeni ve daha yüksek üretim ilişkileri, bu ilişkilerin maddi varlık koşulları, eski toplumun bağrında çiçek açmadan, asla gelip yerlerini almazlar.⁵

Bu daha üstün üretim biçimine geçiş olmaksızın, üretici güçlerin gerilemesi ve gitgide daha yıkıcı krizlere maruz kalması kaçınılmazdır. Yarım yüzyıl sonra, kapitalizm gerileme ve çürüme aşamasına (emperyalizm) girdiğinde, Rosa Luxemburg⁶ bunu şu şekilde özetleyecekti: “*Ya sosyalizm, ya barbarlık*”.

“Ekonominin ötesinde”

“*Ekonominin Ötesinde*” alt başlığını ilk olarak kullanmasından itibaren Boccara, “*Marx’ın çalışmasından ve onun işaret ettiği noktalardan yola çıkarak ekonominin ötesine geçmeyi, toplumun antroponomi olarak adlandırdığımız ekonomik olmayan yönleri ile, insan doğasının*

⁴ Marx ve Engels, *Komünist Parti Manifestosu*, Eriş Yayınları, 2003.

⁵ Marx, *Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı*, Sol Yayınları, 1976.

⁶ Rosa Luxemburg: Polonya kökenli devrimci militan. Leo Jogiches ile birlikte Polonya Krallığı ve Litvanya Sosyal Demokrat Partisi’nin (SDKPiL) liderliğini yaptı ve Birinci Dünya Savaşı öncesinde Alman Sosyal Demokrat Partisi’nin sol kanadının itici gücünü oluşturdu. Karl Leibknecht ile birlikte 1914’te savaş kredilerine karşı oy kullandı ve 1915’te de Spartaküs Birliği’ni kurdu. Bu örgüt Ekim Devriminden sonra (Luxemburg devrimi desteklemişti) Alman Komünist Partisi’nin (KDP) doğmasını sağlayacaktı. 1918-1919 Alman devriminin liderlerinden biri olan Luxemburg, Ocak 1919’da eski SPD’li yoldaşlarının hükümetinin emri ile tutuklandıktan sonra öldürüldü (Noske, Ebert, Scheidemann).

dönüşüm sistemi ile ilgilenmeyi” önererek Marx’ın yönteminin bu asli ögesiyle ilgili kuşkusunu dile getiriyor. İnsanın doğayı dönüştürerek kendisini dönüştürmesi fikri yeni değildir. Marx ile Engels bu fikri ayrıntılı olarak geliştirmişlerdir. Boccara’nın bundan, ekonomi ile bu bahse konu “antroponomi”, birbirleriyle eşit olarak iletişim kuran iki alan gibi ve aynı seviyede ele alabileceğini çıkarsamaya hakkı vardır. Ancak kendi görüşü dışındaki bir görüşü Marx’a atfedemez:

Varlıklarının toplumsal üretiminde, insanlar, aralarında, zorunlu, kendi iradelerine bağlı olmayan belirli ilişkiler kurarlar; bu üretim ilişkileri, onların maddi üretici güçlerinin belirli bir gelişme derecesine tekabül eder. Bu üretim ilişkilerinin tümü, toplumun iktisadi yapısını, belirli toplumsal bilinç şekillerine tekabül eden bir hukuki ve siyasal üstyapının üzerinde yükseldiği somut temeli oluşturur. Maddi hayatın üretim tarzı, genel olarak toplumsal, siyasal ve entelektüel hayat sürecini koşullandırır.⁷

Engels bunu aşağıdaki şekilde özetlemiştir:

Her tarihsel çağda, egemen iktisadi üretim ve değişim tarzı ve onu zorunlu olarak izleyen toplumsal katmanlaşma, üstünde o çağın politik ve düşüsel tarihinin yükseldiği ve sadece buradan çıkarak insanlığın tüm tarihinin (...) sınıf mücadeleleri tarihi olduğunun açıklanabildiği temeli oluşturur. Sömüren ve sömürülen, ezen ve ezilen sınıflar arasındaki savaşların...⁸

“Sınıf mücadelesi” teriminin kendisi Boccara’nın kitabının herhangi bir yerinde yer almamaktadır. Olsa olsa şunu yazabilmektedir:

Sosyoekonomik ilişkiler geçici, tarihidirler. Toplumun maddi üretici güçlerinin, teknolojik üretim araçlarının ulaştığı değişim düzeye bağlıdır. Bu nedenle insanın dış doğa üzerindeki egemenliği üretim işlemlerini değiştiren teknolojilerin gelişmesi yoluyla ilerledikçe, insanlar mücadeleleri yoluyla bu sosyal ilişkileri sorgularlar. Yine işçilerin kendi varlık koşullarını iyileştirmek için vermiş oldukları tarihi sosyal, ideolojik ve siyasi mücadeleler bu ilişkileri değiştirebilir. Bu nedenle, bu ilişkiler, üretici güçlerin ilerlemesinin ortaya çıkardığı yeni olasılıklar ve talepler çerçevesi içerisinde, üretici güçlerin gelişmesiyle çelişki içerisine girecektir. Nihayet sosyal ilişkilerde tarihi bir değişim yaşanır ve bu, yeni bir ekonomik işleyiş ve dolayısıyla da –kimi dönüşümler yoluyla- yeni yasaların ve yeni ekonomik biçimlerin gerekliliğine yol açar.

Ortadan kaldırmak mı, değiştirmek mi?

Burada Boccara, Marx’ın analizinden ilham alıyor gibi görünüyor. Gibi görünüyor; çünkü *“işçilerin kendi varlık koşullarını iyileştirmek için vermiş oldukları tarihi sosyal, ideolojik ve siyasi mücadeleler bu ilişkileri değiştirebilir”* esasen ne anlama geliyor? Niye basit bir şekilde Marx açısından, *“varlık koşullarını iyileştirmek için”* verilen mücadele yoluyla sürdürülen sınıf mücadelesinin amacının, kapitalist üretimin toplumsal ilişkilerini (mülkiyet ilişkileri dâhil olmak üzere) ortadan kaldırmak olduğunu ve üretici güçlerin sınırsız büyüme eğilimi ile bun-

⁷ age.

⁸ Engels, 1888 İngilizce Baskıya Önsöz, *Komünist Parti Manifestosu*.

ları boğan sosyal ilişkiler arasındaki çelişkiyi çözenin tek yolunun bu olduğunu söylemeyi tercih etmiyor? (Bu görüş Marx'ı, işçi örgütlerinin – sendikalar veya iktidar sorununu gündeme getiren siyasal partiler-bağımsızlığını asli bir konu olarak değerlendirmeye sevk etmiştir.) Bu soruların yanıtları metinde yer almaktadır: Boccara, mevcut toplumsal ilişkilerin ortadan kaldırılmasının yerine, bunların “*değiştirilmesi olasılığını*” koymaktadır (özellikle, -ileride görebileceğimiz gibi- işçi hareketinin sermayenin “*düzenlenmesine*” iştirak etmesi yoluyla; ki geçerken söyleyelim; bu, işçilerin “*varlık koşullarının iyileştirilmesi*” riskini neredeyse hiç taşımamaktadır).

Boccara'nın hayalini kurduğu cennetten çıkma tablo (“*Nihayet sosyal ilişkilerde tarihi bir değişim yaşanır*”) Marx'ın tasavvurundan ışık yılı uzaklıktadır; Marx açısından sınıf mücadelesinin tarihsel amacı kapitalist sömürünün, dolayısıyla da üretim araçlarının özel mülkiyetinin ortadan kaldırılmasıdır ve bu ortadan kaldırma, kaçınılmaz olarak sömürülenler ile sömürenler arasındaki şiddetli bir çatışmayı gerektirecektir. “[K]ırılmalıydılar; kırıldılar”, “*burjuvaziye ölüm*” Marx'ın kullandığı terimlerdir (bkz. yukarıdaki alıntı).

“Kapitalizmi üretim araçlarının özel mülkiyeti aracılığıyla tanımlamak yeterli değildir”

Okuyucu Boccara'nın metninde ilerledikçe yazarın amacı daha iyi açığa çıkıyor: “Kapital’in *demode olması*” görüşü ile yetinmeyip onun doğasını değiştirmek, onu yanlış sunmak ve ona karşı mücadele etmek. Üretim araçlarının mülkiyeti sorunu ile ilgili olarak, Marx ve Engels açısından:

Komünizmin ayırıcı özelliği, genel olarak mülkiyetin kaldırılması değil, burjuva mülkiyetinin kaldırılmasıdır. Ama modern burjuva özel mülkiyet, ürünlerin üretilmesinin ve mülk edinilmesinin sınıf karşıtlığına, çoğunluğun azınlık tarafından sömürülmesine dayanan sisteminin nihai ve en tam ifadesidir. Bu anlamda, komünistlerin teorisi tek bir tümcede özetlenebilir: Özel mülkiyetin kaldırılması.⁹

Boccara'nın kaleminden Marx yeniden yorumlanırken bu konu şu hale geliyor:

Kapitalizmi maddi üretim araçlarının özel mülkiyeti aracılığıyla tanımlamak hiçbir şekilde yeterli değildir (...), para biçimindeki mülkiyet söz konusudur. Dolayısıyla kapitalizmin varlığıyla ilgili olarak ve bu nedenle de onu aşmak için söz konusu olan ücret sistemidir, biriken paranın para cinsinden kârlılığı kıstasıdır, borç verilen paranın faizidir, vb.

Burada da bir hile söz konusu. Kapitalist bir sistemde üretim araçlarının özel mülkiyetinin, proleter emek gücünü bir meta olarak satmaya, dolayısıyla da ücret sistemine zorladığı doğrudur. Bu tahlil-

⁹ Marx ve Engels, *Komünist Parti Manifestosu*, Eriş Yayınları, 2003.

den Marx, ücret sistemini ortadan kaldırmak için, üretici sınıfın (işçi sınıfının), üretim araçlarını kapitalist sınıfın elinden alması gerektiği sonucunu çıkarır. Tersine Boccara bizi “*sadece maddi üretimin mülkiyetini sorgulamayla ilgili konuların ötesine geçmeye*” ve “*sistemin indirgemeci inkârı yerine, onu aşmanın yollarını hedeflemek üzere (...) geleneksel dogmatik kavramlarla ilgili olarak önemli değişimleri*” gerçekleştirmeye ve “*devrimci dönüşümleri, ne kadar gerekli olurlarsa olsunlar, maddi üretimin mülkiyetiyle ilgili sorunlara indirgemeye karşı çıkmaya*” davet ediyor. Kendisini daha açık ifade edemezdi...

Böylece, “*indirgemeci reddiyelerin*” düşmanı olarak Boccara, şöyle devam ediyor:

Marx ekonomik biçimlerin, pratikte içeriklerindeki çelişkinin olgunlaşması ile nasıl kendilerinin reddiyesi anlamına gelen diğer biçimleri doğurduğunu gösterir. Bu yeni biçimler, maddi ve kavramsal olarak eski biçimlerle bağlantılıdır; çünkü eski biçimlerin analizinden çıkan iç çelişkilerinin görece bir çözümünü temsil ederler ve bunların yeni bir yöne doğru gelişmesine olanak sağlarlar.

Eski biçimler, yeni biçimler...

Burada işlenen cürmün saiki kendisini belli etmeye başlıyor. Marx'ın görüşüne göre de, eski “ekonomik biçimlerin” içerisinde –Marx bunun yerine üretici güçlerin gelişiminin farklı aşamalarından ve üretim biçimlerinin birbirini takip etmesinden bahseder- bunların yerine geçen diğer ekonomik biçimlerin ortaya çıkması için gereken koşulların olgunlaştığını söylemek doğrudur. Ancak Marx açısından bunda mekanik, kendiliğinden veya doğal olan hiçbir yön yoktur. Bu süreç barışçıl da değildir: “*kırılmalydılar; kırıldılar*”, “*burjuvaziye ölüm*”. Sistemden kopma sorunu, eski üretim biçiminin yenisine yer açmak için alaşağı edilmesi gerektiği bir bütün olarak ortaya konur. Kısaca söylersek, Marx devrimden bahsediyordu. Ama Boccara devrimle ilgili hiçbir şeyi istemiyor (daha sonra görebileceğimiz gibi bir “bilgi teknolojileri devrimi” ya da “çevreci” devrim dışında). Elbet Marx'ın devrime yaptığı her referansı silemiyor. Bu yüzden kendi tarzından bunun çevresinden dolanmak için şu çok bilinen pasajı alıntılıyor:

Gelişmelerinin belli bir aşamasında, toplumun maddi üretici güçleri, o zamana kadar içinde hareket ettikleri mevcut üretim ilişkilerine ya da bunların hukuki ifadesinden başka bir şey olmayan, mülkiyet ilişkilerine ters düşerler. Üretici güçlerin gelişmesinin biçimleri olan bu ilişkiler, onların engelleri haline gelirler. O zaman bir toplumsal devrim çağı başlar.¹⁰

Marx açısından “*toplumsal devrimler çağı*” bir gerekliliği doğurmaktadır: Kitleleri iktidarı almaya hazırlama, dolayısıyla da bağımsız işçi örgütlerini oluşturma gerekliliği (bu nedenle Marx, bir yandan *Kapital*'i kaleme alırken, diğer yandan Birinci Enternasyonal'in esas

¹⁰ *Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı*

örgütleyicilerinden biri idi ve devrimci mücadeleye aktif bir şekilde katkı sunuyordu). Boccara için ise terim, bu amacının çok uzağında; o, “demode hale gelme”ye ilişkin teorisine utanmadan “eski biçimlerden” “yeni biçimlere” barışçı bir geçişi dâhil ediyor. Bu geçiş “*eski biçimlerdeki yeni bir gelişmeye*” izin verecektir! Tüm bunlar mutlu mesut bir arada yaşayacaklardır... Üretim araçlarının özel mülkiyetine dayalı sistemin çerçevesi içerisinde!

“Kapitalist yapının tedrici olarak kaldırılması perspektifi”?

Ve bu bulamacı ortaya koyarken Boccara, Marx’a da sorumluluk yüklemek istiyor. Şunları yazıyor:

Kapital (...) böylece [sistemin] işleyişindeki zorlukları ve çelişkileri analiz etmektedir; bu çelişkiler –sınıf mücadelelerinin ve krizlerin olağanüstü düzeyde yoğunlaşması ile- sistemik bir dönüşüme, kapitalist yapının tedrici olarak kaldırılması perspektifi noktasına ve sistemin demode hale gelmesine neden olmaktadır.

Burada tahrifat üst seviyeye ulaşıyor. Marx nerede “kapitalist yapının tedrici olarak kaldırılması perspektifini ve sistemin demode hale gelmesini” desteklediğini açıklıyor? Hiçbir yerde! *Kapital*’de tek konu, kapitalist sistemin tarihi açmazı ve onun temel taşı ortadan kaldırma gerekliliğidir: Üretim araçlarının özel mülkiyetini. Marx, bu gerekliliğin, kapitalist sistemin yasalarından kaynaklandığının altını çizmiştir: “*toplumun üretici gücü*”nü geliştirme eğiliminin karşısına toplumun “*tüketim gücü*” çıkar; bu ise

ne mutlak üretim gücü ile ve ne de mutlak tüketim gücü ile belirlenmeyip, toplumun büyük bir kesiminin tüketimini, az çok dar sınırlar içerisinde değişen bir asgariye indirgeyen uzlaşmaz karşıtlık halindeki bölüşüm koşulları temeline dayanan tüketim gücü ile belirlenir.¹¹

Dolayısıyla “[k]apitalist üretim, sürekli olarak, kendi niteliğinden gelen bu engellerin üstesinden gelmeye çalışır ama bunu ancak bu engelleri tekrar kendi yoluna ve hem de daha heybetli ölçekte koyarak becerir”. Bu nedenle, Marx şuna dikkat çeker; “*kapitalist üretimin gerçek engeli sermayenin kendisidir.*”¹²

Kapitalist üretimin engeli sermayenin kendisidir; ama neyse ki Boccara sayesinde “*demode*” olacaktır ve “*tedricen kaldırılacaktır*”! Boccara’nın istiyorsa bu palavraları bize satmaya çalışmaya hakkı vardır. Ama lütfen bunun sorumluluğunu Marx’a yüklemeye çalışmasın!

¹¹ Marx, *Kapital 3. Cilt*, Sol Yayınları, 2. Baskı.

¹² age.

“Yaşamın gerekliliklerinden çok fazlası üretildi”

Tersine Marx’a göre, kapitalist sistemin çelişkileri ancak gitgide daha patlamaya hazır krizlere doğru derinleşebilir ve nüfusun büyük çoğunluğunu sürekli ve kötüleşen bir yoksullaşmaya sürükleyebilir:

Sermayenin değerinin, büyük üretici kitlelerin mülksüzleştirilmelerine ve yoksullaştırılmalarına dayanan kendisini koruma ve genişletme sürecinin içerisinde devam ettiği sınırlar yalnız başına hareket edebilirler; bu sınırlar, sermaye tarafından kendi amaçları için kullanılan ve üretimin sınırsız büyümesine, üretimin kendisinin bir amaç haline gelmesine, emeğin toplumsal üretkenliğinin hiçbir koşula bağlı olmadan gelişmesine doğru yol alan üretim yöntemleri ile sürekli bir çatışma haline girerler.¹³

Bu krizler sistemin kendisinden kaynaklandığı için, ancak özel mülkiyetin ortadan kaldırılması ile bunların üstesinden gelinebilir. Çünkü:

Mevcut nüfusa oranla, çok fazla yaşam gereksinmesi üretilmemiştir. Tam tersine. (...)

Öte yandan, emekçilerin belli bir kâr oranı üzerinden sömürülmelerini sağlayan araçlar olarak kullanılmak üzere, zaman zaman gereğinden fazla emek aracı ve yaşam gereksinmesi üretilir. İçerdikleri değeri ve artı-değeri, kapitalist üretime özgü bölüşüm ve tüketim koşulları altında gerçekleştirebilmek ve yeni sermayeye çevirebilmek, yani bu süreci durmadan yinelenen patlamalara meydan vermeksizin sürdürebilmek için gereğinden fazla meta üretilir. Fazla zenginlik üretilmez. Ama zaman zaman kendi kapitalist ve kendi kendisiyle çelişen biçimleri içerisinde çok fazla servet üretilir.¹⁴

Üretici güçler, yıkıcı güçler

Marx’ın *Kapital*’i yazdığı zamandaki “aşırı zenginliğin döngüsel üretimi” olgusu, Lenin tarafından tanımlanan emperyalizmin¹⁵ daimi bir niteliği haline geldi. Boccara ise bu konuyu sadece küçük bir dokundurma yaparak geçiyor.¹⁶ Bu ihmalin sebebi üretici güçler sorunu ile ilgilidir. Boccara için “*üretici güçlerin ilerlemesi*”, kapitalist üretim ilişkilerine rağmen ve bundan bağımsız olarak, zaman üstü ve sınırsız bir olgudur. Bu nedenle de kapitalizmin emperyalist aşaması ile onun üretici güçlerde durgunluğa ve hatta gerilemeye neden olma eğilimi arasında, Lenin tarafından bir yüzyıl önce ortaya konmuş olan ilişkiyi görmezden gelmek zorundadır (Lenin buradan emperyalist aşamanın

¹³ age.

¹⁴ age.

¹⁵ Lenin, *Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması*, İnter Yayınları, Ekim 1995.

¹⁶ Boccara’nın son derece istekle atıf yaptığı Keynes ve destekçilerinden farklı olarak. Belirtelim ki Boccara’nın atıfta bulunduğu 41 eser arasında Lenin’in tek bir eseri bile yoktur. Bu son derece uygun olmuştur, çünkü Lenin’in tahlillerinin gizlenebilmesine ve “devlet kapitalizmi” teorisi ile yapılmış olan Marksizm revizyonunun ona dayandırılabilmesine olanak vermektedir (sayfa 70)!

niteliğinin “her düzeyde gericilik” ve “savaşlar ve devrimler çağı” olduğu sonucuna varmıştır).

Aynı sebeple Boccara, Marx’ın eserlerinde Lenin’in analizine işaret eden ve buna yönelik önden fikir veren her şeyi göz ardı etmelidir. Özellikle de *Alman İdeolojisi*’ndeki aşağıdaki pasajı yok saymalıdır. Bu pasajda Marx, kapitalist serbest rekabetin gelişimi “öyle bir üretici güçler kitlesi yarattı ki, (...) özel mülkiyet de bu üretici güçler için (...) köstek haline geldi”¹⁷ yazmış ve şuna işaret etmiştir:

Bu üretici güçler, özel mülkiyette, ancak tek yanlı bir gelişme tanırlar, çoğunlukla yıkıcı güçler haline gelirler ve bunlardan pek çoğu özel mülkiyet rejiminin en ufak bir kullanma alanı bulamazlar. (...)

Üretici güçlerin gelişmesinde öyle bir aşama gelir ki, bu aşamada mevcut ilişkiler çerçevesi içinde ancak zararlı olabilen, artık üretici güçler olmaktan çıkıp yıkıcı güçler haline gelen (makinelere ve para) üretici güçler ve karşılıklı ilişki araçları doğar ve bu bir önceki olaya bağlı olarak kazançlarından yararlanmaksızın toplumun bütün yükünü taşıyan, toplumdaki dışlanmış ve zorunlu olarak bütün öteki sınıflara karşı en açık bir muhalefet durumunda bulunan bir sınıf doğar.¹⁸

Marx şunu eklemiştir:

Belirli üretici güçlerden bazı koşullar içinde yararlanılabilir ki bu koşullar toplumun belli bir sınıfının egemenliğinin koşullarıdır.¹⁹

“Üretici güçlerde böyle bir ilerleme”!

Üretici güçlerin yıkıcı güçlere dönüşmesi düşüncesi (yarım yüzyıl sonra Rosa Luxemburg “makine” ve “para”ya militarizmi, dolayısıyla silahlanma ekonomisini ekleyecekti) Marx’ı anlamak ve onun tahlininin yerindeliğini ve bugünkü geçerliliğini sınamak isteyen herkes için asli önemdedir. Marx’ın “*Belirli üretici güçlerden bazı koşullar içinde yararlanılabilir ki bu koşullar toplumun belli bir sınıfının egemenliğinin koşullarıdır.*” yönündeki savı da yine çok önemlidir. Ancak Boccara, üretici güçlerin yıkıcı güçlere dönüşmesini ne duymak ne de bununla ilgili konuşmak istemektedir; yine aynen üretici güçleri “*belirli bir sınıfın egemenliği*” açısından ele almak da istememektedir. Şunları yazmaktadır:

Kapitalistin, tüketimle sınırlı olmayan, belirsiz olan bir değerle zenginleşme amacı, mümkün olan en aşırı ölçüdeki sömürüyü açıklamaktadır; ama aynı zamanda, üretici güçlerin, tarihte görüldüğü şekliyle insanın insanı sömürdüğü toplumların sınırlarını aşan bir üretim biçimine geçişi tahayyül edebilmemizi sağlayacak şekilde ilerlemesini de açıklamaktadır.

¹⁷ Marx ve Engels, *Alman İdeolojisi (Feuerbach)*, Sol Yayınları.

¹⁸ age.

¹⁹ age.

Dolayısıyla bir tarafta Marx, “*kapitalist üretimin esas engelinin sermayenin kendisi*” olduğunu üstüne basa basa söyler ve ardından da onun yıkılması için gerekli olan koşulların bir araya getirilmesinin gerekli olduğunu söylerken –“*kırılmalydılar, kırıldılar*”, “*burjuvaziye ölüm*”– Boccara, doğrusal ve cennetten çıkma bir tür gelişmeyi tarif etmektedir: “*sınırlarını aşan bir üretim biçimine geçişi tahayyül edebilmemizi sağlayacak şekilde ilerle(yen)*” üretici güçler [bugün, 2013'te! - Editör]. Tek bir cümleyle söyleyecek olursak, burada Boccara, Marx'ın üretici güçlerin toplumsal ilişkiler tarafından boğulması ve bununla kalmayıp toplumsal ilişkilerin üretici güçlerin ayağına “*pranga olması*” analizinin doğruluğunu sorguluyor. **Bugün**, tüm resmi istatistikler her bir gelişmiş kapitalist ülkenin birbiri ardına içine girdiği resesyonu gösterirken ve bu, yüz milyonlarca gencin ve işçinin üretim ilişkilerinden dışlanmasını ve dünya nüfusunun büyük çoğunluğunun artan yoksullaşmasını beraberinde getirirken, esasen “ilerleme” savaşlarda, finansal spekülasyonda, her biçimi ile mafya tipi ekonomilerde ve toplumsal çürümeye yaşamakta iken, “üretici güçlerdeki ilerlemeden” bahsedebilmek gerçekten cesaret ister... Ve Boccara'nın bunu söyleyecek cesareti var!

Marx “görüşünü değiştirmiş” miydi?

Boccara Marx'ın metinlerinde, kendi savunduğu görüşlerin zıddı olan her şeyin son derece farkında. Keşke sadece burada dursa! Ama o *Kapital*'i yazan Marx ile hemen bunun öncesindeki Marx arasında bir ayrılık icat ediyor. “*Hemen tüm ‘uzmanların’ düşündüğünün aksine*” diye yazıyor –bu uzmanlar kimlerdir? İsim verin lütfen Boccara!– “*Marx bu düşüncesini bir yandan sürdürürken, diğer yandan temelden değiştirecekti ve dolayısıyla Kapital’de onu aşmaya başladı.*” Boccara hangi düşünceyi kastediyor? Örnekleme yoluyla Boccara “*üretici güçler*” ve “*ekonomik yapı*” örneğini (Boccara üretim “*ilişkileri*” olarak anıyor) ve hatta “*üstyapıyı*” öne sürüyor. “*Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı'nın 1859 önsözüne göre, Kapital'deki çeşitli unsurlardan önce gelen bu üç kavram, Marx'ın (ve Marksizmin) temel görüşünü ifade etmelidir.*”

O halde 1859'dan sonra Marx, o tarihe kadar üretici güçlere, üretimin toplumsal ilişkilerine ve yapı ile üstyapı arasındaki ilişkiye ilişkin sahip olduğu görüşünü değiştirmiş olmalıdır. Daha azı değil! Boccara bu önemli keşif için hangi kanıtı öne sürüyor? Hiç! Hiçbir kanıt öne sürmüyor. Bu iddiayı izleyen üç sayfada okuyucunun, Marx'ın *Kapital*'de nasıl o zamana kadar taşıdığı görüşünü değiştirdiğini anlamasını sağlayacak hiçbir ipucu yer almıyor. Sebebi belli! Boccara için önemli olan söylediklerini kanıtlamak değil, Marx'ın üretici güçler

üzerine değişmemiş olan bakış açısının, onun analizinde merkezi bir yer tuttuğunda ve *Kapital*'de de bunun böyle olduğunda ısrar etmeye cüret eden o “uzmanlara” sataşmak.

Kapitalizmi kurtaran bilgi teknolojisi devrimi?

Bunları yaparken Boccara'nın bir amacı var: –Yine Marx'ın adına bugün “*bilgi teknolojileri devriminin*” üretici güçlerin gelişiminden yeni bir aşamayı temsil ettiğini ortaya koyabilmek. *Kapital*'de Marx'ın kapitalizmin ilkel (manifaktür) aşaması ile sonraki aşaması (fabrika üretimi) arasındaki ayrımı anlattığı pasaja cüretkâr bir paralellikte, şunları yazıyor:

Bilgi teknolojileri devriminde, basit bir şekilde ellerin yerine makine-araçların geçmesinden, bilgiye ilişkin beyin aracılığıyla yapılan kimi işlemlerin yerine, bilgisayar örneğinde olduğu gibi bir başka şeyin geçtiği yeni bir duruma geçmiş oluyoruz. Nasıl Sanayi Devrimi adım adım üretim açısından ve tüm toplum açısından sanayinin baskın bir rol almasına ve aynı zamanda yeni üretim biçiminin zaferine ve klasik biçimine geçişine neden olduysa, şimdi de bilimin ve çok daha geniş anlamda tüm bilginin adım adım baskın bir role sahip olmaya geçişi ve bunun teknolojik olarak daha üstün bir üretim biçimine geçişe ilişkin benzer sonuçlarını öngörebiliriz.

Dolayısıyla milyonlarca bireyin açlık çektiği, yüz milyonlarca işçinin işlerinden atıldığı, (büyük emperyalist ülkelerde de dâhil olmak üzere) yoksulluğun yaygınlaştığı bir sömürü toplumundan **adım adım** bir geçişi yaşayacağız. Bu çöküş durumundan ve barbarlığa yürüyüşten ve yaygın savaşlardan “bilimin ve bilginin baskın rolünün”, “teknolojik olarak daha üstün bir üretim biçimine” geçişe izin verdiği bir topluma geçeceğiz. Mükemmel! Bu yeni üretim biçimi **toplumsal** olarak da daha üstün olacak mı? Boccara bu konuda bir şey söylemiyor. Bilgisayarlaşmanın mucizeleri; hangi sınıftan olursak olalım, karşısında her birimizin secdeye varması istenen yeni put...

“*Burada ya da bir başka yerde kapitalist mülkiyetin temeli olan bir makineden farklı olarak, aynı bilgi, örneğin bir bilimsel çalışmanın sonucu, tüm dünya çapında paylaşılabılır.*” Boccara hevesli bir şekilde bize bunları söylüyor, “*ancak*” diyor: “*bugünkü küreselleşmiş kapitalizmde, özelleştirmeler ve çokuluslu şirketler bu paylaşımın önünde durmaktadır*”, “*küreselleşmiş kapitalizm ücret sistemini küresel bir ölçekte geliştirmekte, çalışanları gitgide daha fazla birbirleri ile rekabete sokmaktadır*”. Şimdi hatırlayalım; Marx açısından ücret sisteminin gelişmesi işçi sınıfının, dolayısıyla da ana üretici gücün gelişmesi anlamına gelmekteydi. Boccara'nın “*bilgi teknolojisi devrimi*” üretici güçlere yeni bir itki mi sağlamaktadır? Durum böyleyse Marx'ın (ve dolayısıyla Marksizmin) sosyalizme geçişi gündeme

getiren esas şeyin kapitalizmin üretici güçlerin gelişmesinin önündeki büyüyen engelleri aşma kapasitesine sahip olmaması olduğu yönündeki görüşünde haksız olduğu sonucuna varmamız gerekir! Durum bu olsaydı, kapitalizm bugün bile üretici güçleri geliştirebilir olsaydı, bu durumda –Marx’ın yöntemini uygulayarak– sermayenin mülksüzleştirilmesi mücadelemizden vazgeçmemiz gerekmez miydi?

Ancak durum bu değildir. Gerçekler modern iletişim teknolojilerinin yaygın kullanımının, milyonlarca işi ortadan kaldırdığını ve işçi sınıfını atomize ederek “ücretlilikten uzaklaşmayı” getirdiğini, yüz milyonlarca –şimdiye kadar toplu güvencelerden faydalanmış olan– ücretliyi işlerinden ettiğini, onları bireyselleştirdiğini, evden çalışmayı, part-time ve enformal çalışmayı yaygınlaştırdığını göstermektedir. Gerçekler, Avrupa’da ve ABD’de yok edilmiş olan milyonlarca işin taşındığı Asya ve Latin Amerika ülkelerinde bile bu işlerin yerini çok kısmi bir şekilde yeni işlerin aldığı –sayı ve emek gücünün toplam değeri olarak– ve son dönemde bu ülkelerdeki eğilimin de “işgücünün azaltılması” yönünde olduğunu gösteriyor! Kısaca, yeni bilgi teknolojileri –ki bunların başka toplumsal ilişkiler çerçevesinde üretici güçlerin gelişmesine olanak verebileceği doğrudur– burada doğrudan işçi sınıfının atomize edilmesi ve işgücünün değersizleşmesiyle, tek kelimeyle, onun yıkımı ile bağlantılıdır. Boccara bunu inkâr etmektedir, çünkü mevcut toplumsal ilişkilerin ortadan kaldırılması yerine, bu ilişkilerin “yükü paylaşmak” yoluyla uyarlandığı politikasını meşrulaştırmak için “bilgi teknolojileri devrimi” adını verdiği şeye ihtiyacı vardır.

Şöyle yazmaktadır:

Yine burada da üretim ilişkileri ve kapitalist düzenlemeler, tüm güçleriyle, artık mümkün hale gelmiş olan yaygın paylaşımaya dayalı bir başka toplum için gerekli olan kabarığa karşı durmaktadırlar. Bu paylaşan toplum araştırma geliştirmenin yanı sıra, işçilerin eğitiminin, becerilerinin, yaratıcılıklarının ve yetkilerinin de gelişmesine olanak verecektir.

Takdir edilecek şekilde formüle edilmiş: “*yaygın paylaşımaya dayalı bir toplum*”. Kim kimle paylaşacak? Bilmiyoruz. Ancak, bu toplumda işçilerin kimi “yetkileri” olacaktır. (Hangi yetkiler? Patronların istihdamı düşürme planları çerçevesi içerisinde kalarak “alternatif çözümler” önerme yetkisi mi? Hükümet tarafından öne sürülen “reformlara” alternatif önerme yetkisi mi?) Anlaşıyor ki aynı üretim araçlarının mülkiyeti gibi, **esas** yetki (iktidar) de kapitalist sınıfın elinde kalacaktır.

Boccara’nın savunduğu stratejik eksen korporatizmdir. Kitabının son sözleri de bunu teyit etmektedir: “*Bu nedenle yürüttüğümüz kültürel tartışmanın perspektifi (...) tüm insanlık için bir başka paylaşımçı*

medeniyete doğru ilerleyebilmek için tüm gezegenin krizine ve başka bir toplumsal inşa için ihtiyaçlara odaklanmıştır.”

Amin!

Yeni bilgi teknolojileri: Üretici güçler mi? Yıkıcı güçler mi?

Bir an için durup Boccara'yı şaşkına çevirmiş olan şu “bilgi teknolojileri devrimine” yakından bakalım. 1970'lerin sonları/1980'lerin başlarında internetle ilişkili teknolojiler yaygınlaşmaya başladığında bir sorun ortaya çıktı: İletişim masraflarını sifira indiren ve dolayısıyla çokuluslu şirketler için büyük bir kâr kaynağının ortadan kalkmasını teşvik eden bir sistemin, kapitalist sistem içerisinde yaygınlaşmasını nasıl tasarlamalıydık? Yanıtın bulunması gecikmedi. Elbette teknolojik düzeyde hemen hemen anlık olarak dolaşıma giren bilginin yaygın şekilde (ve neredeyse sıfır maliyetle) kullanılabilirliği, üretici güçler üzerinde önemli bir itki sağlayabilirdi – bunu kullanmaktaki dürtü kâr arayışı olmasaydı. Ancak bu yeni teknolojiler kapitalist bir sistemde elbette, öncelikle ve her şeyden çok, canlı emeği ortadan kaldırmaya dayalı olan yeni kârlılık kaynaklarını desteklemeye yönlendirilmekteydi (internet veya başka biçimde olsun, bunlar hala Marx'ın tanımladığı gibi artı-değer kaynaklarıydı, ama aynı zamanda da sermayenin organik bileşiminin, sermaye sınıfının her zaman azaltmaya çalıştığı bir bileşenydi).

Son 35 yıl için çıkartılabilecek bir bilanço, yeni teknolojilerin büyük şirketlerin reklamları ve bu şirketlerin artı-değerin önemli bölümlerini zimmetlerine geçirmesi yönünde kullanıldığını ortaya koyacaktır. Devasa şirketler (Microsoft, Apple, vb.) ve yanı sıra bunların ardından gelen (birçoğları hemen batan) binlerce ve on binlerce yeni kurulan şirket, sermayenin kanunlarına harfiyen uygun davranmaktadır. 2000'li yılların başında ortaya çıkmış olan devasa dot.com balonu, trilyonlarca dolar sermayeyi yok etmiş ve daha doğuşunda ücretli nüfusun geniş kesimlerini işsizliğe itmiştir. Bu yeni bilgi teknolojilerinin yaygın kullanımının zincirleme etkisine de değinmemiz gerekmektedir, özellikle de –o ana kadar– değişken sermaye olmuş olanın artan şekilde sabit sermayeye dönüşmesiyle ilgili olarak. Bu durum, canlı emeğin payının ölü emek lehine yıkıma uğramasının bir parçası olarak yaşanmakta, dolayısıyla Marx tarafından açıklanan kâr oranlarının düşmesi eğilimi yasadını doğrulamaktadır. Bu yeni teknolojilerin en aşırıya götürdüğü otomasyonun ücretli istihdamın vasıfsızlaşmasını ve milyonlarca işin ortadan kalkmasını, aynı zamanda işlerin başka ülkelere taşınabilmesini ve bireyselleştirmeyi, dolayısıyla toplu güvencelere yönelik tehdidi, kimi gelişmiş kapitalist ülkelerde mevcut olan çalışma koşullarının

elde edilebilmesini sağlayacak sınıf mücadelesinin mevcut olmadığı ülkelerde çağrı merkezlerinin yaygınlaşmasını, haklara, güvencelere sahip olmayan işçilerden oluşan bir işgücünün sömürsünü ve işlerin kitlesel biçimde Serbest Ticaret Bölgelerine aktarılmasını beraberinde getirdiği gerçeğini vurgulamak zorundayız.

Üretici güçlere hangi sınıf egemen?

Kapitalist sistemde, üretici güçleri kitlesel bir şekilde imha etmeye hizmet etmeyen bir “bilgi teknolojileri devrimi” mevcut değildir. Marx, makine ve paranın yıkıcı güçlere dönüşme eğilimi olan üretici güçler olduğunu yazmıştı. Makine otomasyona ve daha sonra da bilgisayarlaşmaya ve yeni bilgi teknolojilerine dönüştü. Kimse potansiyel olarak bu teknolojilerin bir gün üretici güçlerin gelişmesini destekleyeceğinden şüphe duyamaz. Ama her şey üretici güçlere hangi sınıfın egemen olduğuna bağlıdır. Ve bugün her zamankinden de daha fazla üretici güçlere egemen olan ve onları işlerin, vasıfların ve toplu güvencelerin –yani ana üretici gücün: işçi sınıfının- kitlesel biçimde ortadan kaldırılması için kullanan sınıf, kapitalist sınıftır. İşçi sınıfı için, kendisini kurtarmak ve iktidarı almak üzere örgütlenmekten özgürleşmesini sağlayacak herhangi bir “bilgi teknolojileri devrimi” söz konusu değildir.²⁰

Görmüş olduğumuz gibi Boccara, Marx tarafından kaleme alınmış olan *Ekonomi Politikinin Eleştirisine Katkı*'ya nadiren değiniyor:

1859 tarihli bu metin üretici güçlere ve üretim ilişkilerine ya da ekonomik yapıya değiniyor. (...) Ancak bizim bakış açımıza göre bunlar [bu terimler - Editör] bir ekonomik sistemin üç boyutundan sadece ikisi ile ilintilidir ve Marx, *Kapital*'i hemen hemen tümüyle üçüncü boyuta tahsis etmiştir: sistemin düzenlenişi, piyasa kuralları ve kâr oranını veya faiz oranını düzenleyenler ve özellikle üretimi düzenleyen fiyat olarak kâr oranını içeren fiyatlar.

Boccara kapitalist sistemin “düzenlenmesinden” Marx'a atfettiği “çözümlere” geçiyor:

Üçüncü Ciltte Marx, kârlılığın ya da kârlılık ve sermaye birikiminin sınırlılığına ilişkin eksik bir çerçeve öne sürüyordu (...) Ve sermayenin ekonomik gelişme dönemindeki dalgalanmaları ve dönüşümleri aracılığıyla yaşadığı bu aşırı birikime yanıt verecek çözümlerin taslaklarını sundu.

Boccara'nın kaleminden *Kapital*'in nasıl kapitalist sistemi rehabilite etmek için bir tarif kitabına dönüştüğüne bakın! Düzenleme? Tam

---

²⁰ Bakınız Pierre Lambert tarafından yazılmış Otomasyon ve Devrim başlıklı broşür. Mayıs 1966'da [Fransızca haftalık olarak yayınlanan] *Informations Ouvrières* ile *Révoltes* yayımları tarafından ortaklaşa basılmış, 2000 yılı Temmuz ayında *La Vérité/ Gerçek* 133, 134 ve 135. sayılarında yeniden (Fransızca olarak) yayımlanmıştır. 2008 yılı Mart ayında *La Vérité/Gerçek* 60-61. özel sayısında aynı broşürden kapsamlı alıntılar (İngilizce olarak da) yayımlanmıştır. (Bakınız “Marksizmi Savunurken: Üretici Güçler ve Emperyalizm Sorunu”).

olarak *Kapital*'in Üçüncü Cildinde Engels'in bu konuda ne yazdığına bakalım:

Bugün, üretken güçlerdeki hızlı ve muazzam genişleme olgusu, kapitalist meta değişme biçimine egemen olduğu sanılan yasaların denetiminden çıktı ve kapitalistlerin zihinlerinde bile gitgide daha fazla yer etmeye başladı. Bu, özellikle iki belirti ile kendisini göstermektedir. Birincisi (...) yeni ve genel bir koruyucu gümrük düşkünlüğü ile. Ve ikincisi, bütün üretim alanlarında üretimi ve dolayısıyla da fiyatları ve kârı düzenlemek üzere fabrikatörlerin kurdukları tröstler ile. Söylemeye gerek yoktur ki, bu denemeler ancak ekonomik ortamın nispeten elverişli olması halinde uygulanabilir. İlk fırtınanın bunları altüst etmesi ve üretimin mutlaka bir düzenlemeye gereksinmesi olmakla birlikte bu iş için kapitalist sınıfın hiç de uygun olmadığını tanıtlaması kaçınılmazdır.²¹

Dolayısıyla yine aynı soruya dönüyoruz: Üretici güçlere hangi sınıf egemen? Hangi sınıf iktidara sahip?

“Siyasi ve ideolojik mücadeleler”

Haksız davasını müdafaa etmek için Boccara, kâr oranlarının düşmesi yasası konusunda istisnai bir teorik çarpıtmaya başvuruyor. Marx açısından bu yasanın, kapitalist sistemin en önemli çelişkilerinden birini oluşturduğunu biliyoruz. Marx, birkaç bölümü bu konuya ayırarak, aralarındaki rekabetin bir parçası olarak sermayedarların sürekli olarak metaların değerini düşürmeye ve bu amaçla da emeğin üretkenliğini artırmaya çalıştıklarını ortaya koyar. Ama bu her aşamada değişken sermaye (v: emek gücü) aleyhine sabit sermayenin payının artmasına neden olur (c: makineler, teknolojiler, hammaddeler, vb.). Artık tek artı-değer (s) kaynağı emek gücünün sömürülmesidir. Dolayısıyla sermayedarların üretimlerini geliştirmek ve piyasaları ele geçirmek arayışında izledikleri yollar kâr oranının (s/(c+v)) kalıcı olarak düşmesine; bir başka deyişle yatırılan sermaye ile emek gücünü sömürerek elde edilen yeni değer arasındaki ilişkinin kalıcı olarak bozulmasına neden olur. Marx açısından kâr oranının düşme eğilimi üretici güçlerin belirli bir noktaya kadar gelişmesine bağlıdır; bu noktadan sonra “artı” üretici güçlerin yıkımına yol açan bir faktöre dönüşme eğilimindedir (sermayenin kıymetlenmesi bakış açısına göre “artı”); bu ise bundan böyle hızlanmaya ve büyümeye devam eden krizleri besler.²²

²¹ *Kapital*, 3. Cilt 6. Bölüm “Fiyat Dalgalanmalarının Etkileri” Engels tarafından eklenmiş olan not.

²² Üçüncü Cildin 14. Bölümünde Marx, “artan sömürü yoğunluğu”nu kârın düşme eğilimi yasanının ana “önleyici etkileri” arasında sayar; kadın ve çocuk emeğinin kullanılmasını ve daha genel olarak sömürüyü artırmak için kullanılan tüm süreçleri buna dâhil eder; “*ücretlerin emek gücünün değerinin altına bastırılması*” ve “*kullanılabilir ve işsiz ücretli emekçilerin bolluğu ve ucuzluğuna*” yol açan “*görece nüfus fazlası*”. Sınıf Mücadelesi ve Küreselleşme’de (Class Struggle and Globalisation, San Francisco, APIO Publishing, 2000) bu eğilimin bugünün çürüten emperyalizmi çerçevesinde nasıl işlediğini ve nasıl buna karşı koyacak araçların ana üretici gücün

Boccara ise *Kapital*'in Üçüncü Cildini –ve özellikle kâr oranının düşme eğilimine ayrılmış bölümleri– kapitalizmin krizine getirilecek “çözümler” için bir elkitabına dönüştürmeye çalışıyor. Boccara şunları teslim ediyor: “*üretim araçlarının üretimi için gereken emekteki kitlesel düşüş eğilimi (...) en başta çok büyük oranda bir aşırı üretime ve kitlesel işsizliğe yol açar*”. Ancak, daha sonra görüyoruz ki bu “*kârlılığın daha sonra artması ve sermaye birikimi*” için bir koşuldur. Ama Boccara kitlesel işsizliğin yeterli olmadığına işaret ediyor. Bir koşul daha vardır: “*Toplumsal zorluklara karşı verilen siyasi ve ideolojik mücadeleler; sistemin yapısında ve düzenlenmesinde bundan böyle gerçekleştirilecek değişimlerle sonuçlanmalıdır.*”

Kapitalizmin krizini açacak “çözümlerin” taşıyıcıları

Bu laf kalabalığını doğru anlıyorsak, bir dizi kazanım elde edilen “mücadeleler” kapitalist sistemin işlemlerini ve krizini aşmasını sağlayan araçlardır. Boccara çerçevesini ortaya koyuyor (esasen bu çerçeve 40 yıl önce geliştirdiği “devlet tekeli kapitalizmi” teorisinin de kalbinde yer alıyordu):

Bu, sistemin kimi kısımlarında kârlılık ya da sermayenin kâr aracılığı ile değerlendirilmesi (veya sermayenin yapısal olarak değersizleşmesi) talebini azaltmak sorunudur. Bu tamamen toplumsal talebi artırmak için ve bunun yanı sıra işçilerin kalkınmasını sağlayacak şekilde harcamaların artırılması için yapılacaktır. Bu, yeni bir uzun dönemli birikim aşamasının başlatılmasını sağlayacaktır.

Bunu okuduğumuzda daha önce dile getirilen “paylaşma” kavramını daha iyi anlayabiliyoruz. Kapitalizmin krizini aşabilmesi için zaman zaman üretilen zenginliği işçi sınıfıyla biraz daha iyi paylaşması gereklidir, karşılığında bu yeni bir sermayenin değerlendirilmesi alanına girmeyi sağlayacaktır... Ve sistemin kurtulmasını sağlayacaktır!

Öyleyse “toplumsal zorluklara karşı verilen siyasi ve ideolojik mücadeleler” diğer kısımların kârlılığına daha iyi katkıda bulunmak için sistemin kimi kısımlarının kârlılık ve sermayenin kâr aracılığı ile değerlendirilmesi talebinin dışında kalmasını sağlayacak araçlar mı olmalıdır? O zaman mesele, üretim araçlarının mülkiyetini ele geçirme meselesi değil, getirilecek bir sosyal düzenleme ögesi ile işçi sınıfını kapitalist sınıfın krizini aşmasına olanak sağlayan bir yardımcı haline getirmektir. Örneğin, sendikaların “vatandaş girişimleri” ile entegre “sosyal ortaklara” dönüşmesi yoluyla mı? Bu sebeple mi bugün tümüyle finans sermayesinin kurumlarına ve Avrupa Birliği’ne tabi olan ve (tümüyle sermaye sınıfının ve onun kurumlarının hâkimiyeti altında

---

–proleterlerin emek gücü- yıkımında birleştiğini analiz ettik.

olan) Hollande hükümetinin arkasında duran Fransa Komünist Partisi, Boccara'nın bu kitabını desteklemektedir?

Sosyal Güvenlik Sistemi ile neo-sömürgeci talan: aynı işleve mi sahip?

Boccara şöyle yazıyor:

Zarar eden (SNCF gibi) veya karsız ya da düşük karla işletilen (EDF gibi) kamu iktisadi teşekkülleri özel teknelci sermayenin kâr oranlarının artırılabilmesini ve bunların daha fazla artı-değer elde etmelerini sağlar, bu özellikle kamu işletmesinin satış tarifeleri aracılığıyla ya da satın alma fiyatlarıyla gerçekleşir. Bu sermayenin yapısal değersizleşmesi sorunudur.²³

Yazar şunları ekliyor:

Yine kamu tüketici harcamalarındaki ve kamu hizmetlerindeki (eğitim, sağlık, vb.) veya Sosyal Güvenlik sistemindeki önemli yükselişe de değinilebilir. 'Sosyal devlet teknelci kapitalizmi' terimi bu nedenle kullanılmaktadır. Metalarn ve özel sermayenin emperyalist ülkelerden hâkimiyet altında tutulan ülkelere ihracını ve yine emperyalist ülkelerin düşük maliyetle ithalatını destekleyen ('yardım' adı altında) kamu sermayesi ihracı, yani neo-sömürgeci talan da ele alınabilir.

Böylelikle Fransa'da işçi sınıfının İkinci Dünya Savaşı sonrasında elde ettiği en önemli kazanım olan Sosyal Güvenlik sistemi Boccara tarafından, sermayenin değerlendirilmesi için yeni marj açan enstrümanlardan biri olarak, neo-sömürgeci talan ile aynı kefeye konuyor!

Boccara daha da ileri gidiyor ve "yepyeni bir çerçevedeki 'maliyetlerin' rolüne, artı-değer üzerindeki yüküne ve kâr oranıyla ilgili zorlukları daha da ağırlaştırmasına" değinerek bunu kapitalizmin mevcut kriz aşamasının faktörleri arasında sayıyor. Bunu şöyle açıklıyor:

Marx Kapital'in İkinci Cildinde, salt tedavül masrafları ile ilgili olarak, kapitalist üretimin 'yanlış maliyetlerinin' üretimin geliştirilmesi için gerekli olmalarına karşın, "artı-değeri azaltıyor oluşunu" analiz etmişti. Bugün silah harcamalarını ve pazarlama ve reklam masraflarını da hesaba katmalıyız. Ama aynı zamanda araştırma, eğitim, sağlık, şehir planlama, vb. yapılan harcamaları da dikkate almalıyız.

İnanılmaz ama gerçek! Daha önce üretici güçlerin yıkıcı güçlere dönüşmesindeki vektörlerden biri olarak makinelere işaret eden Marx'ın tersine, Boccara'nın "bilgi teknolojileri devrimini" – modern makineleri – kapitalizme yeni ufuklar açan anahtar olarak gördüğüne tanık olmuştuk. Demek buraya varacaktık: Rosa Luxemburg ve Lenin (Marx'ı izleyerek) silahlanma ekonomisini krizdeki kapitalist ekonominin parazit motor dişlisi olarak adlandırırken, Boccara onu, araştır-

²³ SNCF: Ulusal kamusal demiryolu şirketi. EDF: Dünyanın en büyük elektrik üreticilerinden biri. 1946'da yaklaşık 1700 daha küçük enerji sektörü şirketinin millileştirilmesi yoluyla kuruldu. EDF 2004 yılına kadar kamu şirketi olarak kaldı, 2004 yılında ise bir limited şirket haline geldi (çoğunluk hissesi devlette olacak şekilde).

ma, eğitim, sağlık ve şehir planlama için yapılan harcamalara benzer şekilde “sermayenin yanlış maliyeti” olarak görüyor!

Kasıtlı şaşkırtma!

Kasıtlı bir şaşkırtma! Sosyal Güvenlik sistemi, eğitim ve sağlık için harcamalar büyük ölçüde işçi sınıfının sınıf mücadelesi ile (ve kısmen de demokratik mücadele ile) elde edilen kazanımlardan kaynaklanır ve emek gücünün değerinin yükseltilmesini sağlar. Diğer yandan, bu kazanımların bir yan etkisinin – işçi sınıfı için yeni tüketim alanları açarak – meta üretimini genişleten bir etken oluşturması, sınıf mücadelesinin ortaya çıkardığı bir gerçekliktir; patronların kendi sermayelerinin değerlendirilmesi için yeni marjlar açmak üzere kararlaştırdıkları bir şey değildir! Dahası tüm karşı reformları boyunca kapitalist sınıfın her zaman Sosyal Güvenlik sistemini, böylelikle ertelenmiş ücreti, dolayısıyla da emek gücünün değerini tehdit etmiş olmasının sebebi de budur.

Özelleştirme politikalarının tehdidi altındaki kamu hizmetleri için de aynı durum söz konusudur. Elbette Boccarda'nın liderlerinden olduğu Komünist Parti hükümete iki bakan vermiş (Fiterman ve Gayssot) ve bu bakanlar da demiryollarının özelleştirilmesinde önemli bir rol oynamışlardır. Aynı parti 2000 yılında, Jospin hükümeti içerisinde, EDF-GDF'nin özelleştirilmesi için Avrupa Birliği direktiflerinin “iç hukuka sol-kanattan aktarılmasına” da destek vermişti. 2013 yılında ise ulusal eğitim sistemindeki Peillon reformu lehine oy kullanmıştır. Bu reform ile kamu eğitiminin ulusal niteliği yok edilmekte, özelleştirilmesi-yıkımı doğrultusunda bir adım atılmakta ve kamusal eğitim bölgeselleştirilmektedir. Ancak tüm bunlar kamu hizmetleri ve işçi sınıfı kazanımlarını silahlanma ekonomisi ile aynı kefeye koymayı meşrulaştırabilir mi?

Eğitim sistemi ve silahlanma ekonomisi: sermayenin iki “yanlış maliyeti” mi?

Dergimiz çeşitli kereler²⁴ emperyalist aşamada silahlanma ekonomisinin işlevini analiz etmeyi uygun görmüştür. Rosa Luxemburg bu konuda şunları yazmıştı: “belli bir aşamadan sonra yurtiçinde ve dışındaki sermaye birikim koşulları tam zıtlarına dönüşürler: kapitalizmin çöküşünün koşulları haline gelirler”²⁵ Bu tahlili burada yeniden inceleyecek değiliz, sadece silahlanma ekonomisinin kamu hizmetlerinin ve işçi haklarının yıkımı ve büyüyen kamu borcu aracılığıyla sağlanan

---

²⁴ Özellikle: “Silahlanma ekonomisine dönüş” Pierre Cise (*La Vérité/Gerçek*, sayı 32, Mart 2003), “Silahlanma Ekonomisi ve Kapitalizmin Çözülme Krizi” Pierre Cise, Daniel Gluckstein ve Jean-Pierre Raffi (*La Vérité/Gerçek*, sayı 73, Mart 2012).

²⁵ Rosa Luxemburg, *Sermayenin Birikimi*.

geniş devlet destekleri sunulursa, kapitalizm için yapay ve parazit bir motor dişlisi işlevi görebileceğini vurgulayacağız; bu politikaların sonuçlarını ise biliyoruz... Silahlanma ekonomisinin ayırt edici özelliğinin onun “tüketimi” olduğunu unutmadan: Bugün eğilim emperyalist savaşın dünyanın dört bir yanına yayılması yönündedir.

Elbette son dönemde kamu maliyesi üzerindeki, kamu borçlarındaki artıştan kaynaklanan basınçlar ve diğer yandan da işçilerin kemer sıkma politikalarına karşı direnci karşısında –ABD Hükümetinden başlayarak- emperyalist hükümetler silahlanma harcamalarını bir parça düşürdüler. Bunu ideolojilerinden dolayı ya da seçerek yapmadılar ya da kapitalist ekonomiyi bu şekilde parazitçe sürüklenme yolundan vazgeçemediler; sadece işler bir parça çığırından çıkmış olduğu için yaptılar. (Ne kadar mütevazı olursa olsun harcamaları kısma kararı ABD emperyalizmi ve onun ortakları arasında krizin en üst düzeyde daha keskin bir şekilde dışa vurulmasına yol açıyor.) Ancak tekrar etmemiz gerekirse bu kesintiler hâlihazırda çok sınırlıdır: 2011 ile 2012 arasında küresel silahlanma harcamalarında yüzde 0,5 azalma yaşanmıştır. Bu rakam Soğuk Savaşın sonunda 1980’lerde ulaşılmış olduğu zirvenin oldukça altında seyretmektedir. ABD’de 2012 yılında askeri harcamalar yüzde 6 düşmüştür ama halen on yıl öncesindeki askeri harcamaya göre yüzde 69 fazladır.²⁶ Kısaca söylersek kapitalist sınıf ekonomisini çürüme krizinde yapay bir şekilde sürükleyen bir faktör olarak silahlanma ekonomisinden/savaş ekonomisinden vazgeçemez.

Küçülmenin destekçileri

Kamu hizmetlerini, kamusal eğitim sistemi, Sosyal Güvenlik sistemi ve silahlanma ekonomisini aynı kefeye koyarak Boccara üretici güçleri herhangi bir sınıfsal içerik taşımadan ele alan bir mantığı uyguluyor. Bunlardan birinde Sosyal Güvenlik sistemi, kamu hizmetleri ve kamusal eğitim sistemi ana üretici güç olan işçi sınıfının değerini yükseltir ve onun sömürü sistemine son vermek üzere örgütlenme kapasitesini artırır. Diğerinde ise silahlanma ekonomisi, otomasyon, “bilgi teknolojileri devrimi” ve mali spekülasyon üretici güçlerin ve özellikle de işçi sınıfının imhasının birçok araçlarından bazılarıdır.

Sorunla ilgili kavramları tersine çevirerek Boccara şunları söylüyor: *“Sistemli bir kriz esnasında yeni üretici güçlerin gelişmesi teknolojik gelişmenin biçiminde temel bir değişimi gerektirir.”* Bugün için “yeni

²⁶ Bu azalmanın önemli bir oranının daha önce doğrudan devletin sorumluluğunda olan harcamaların özel sektörden alt-yüklenicilere aktarılmış olması ile elde edilmiş olduğunu kaydedelim: Araştırma-Geliştirmenin bir bölümünün özel üniversite vakıflarına ve çokuluslu şirketlere ihale edilmesi, sivil teknolojilerin askeri amaçlarla kullanılması (telefon, kayıt, vb.) lojistik desteğin özel şirketlere ihale edilmesi vb.

üretici güçlerin gelişmesi” konusunu bir kenara bırakalım... Üretici güçlerin **gelecekteki olası** gelişimi için önkoşul bir “teknolojik değişim” değil, temelli bir **sosyal** değişimdir: Ücretli emeğin sömürüsünün ortadan kaldırılması ve üretim araçlarının kolektif mülkiyete geçmesi ve böylelikle üretici güçlerin işçi sınıfının siyasal öncülüğünde insanlığın ihtiyaçlarının hizmetinde gelişmesine olanak verilmesi.

Bu perspektife sırtını dönen Boccara işi çözümlerin en gericisini türetmeye kadar vurduruyor: Küçülme. “*Bundan böyle sorun maddi üretim araçlarına yapılan harcamayı artırmak değil, insanları ve onların serbest zamanlarını geliştirmeye yapılacak harcamayı artırmak olacaktır.*” Maddi üretim araçlarına yapılan harcamaya artık baskın bir rol vermemek? Bu şekilde toplum tüm maddi ihtiyaçlarını karşılayabilecek derecede bir refaha ulaşacak mıdır? İnsanları doğru bir şekilde doyurmak, barınma ihtiyacını gidermek, giydirmek ve bakımını gerçekleştirmek için üretim ihtiyacı artık olmayacak mıdır? Artık apartmanlar, okullar, hastaneler inşa etmek, makine-araçlar üretmek, ilaçlar üretmek ve tarımı geliştirmek gerekmeyecek midir? “İnsanları ve onların serbest zamanlarını geliştirmek”: Bu abuk sabuk sözler Stalinizmin kalıntıları (ve Pablocular) arasında birçoklarının sahiplendiği üretim karşıtı mantığı desteklemek anlamına gelmiyorsa, ne anlama geliyor olabilir?

... ve “piyasa ilkelerinin esneklikleri”

Marx’ın tersine (“*Mevcut nüfusa oranla, çok fazla yaşam gereksinmesi* üretilmemiştir. *Tam tersine. (...) Öte yandan, emekçilerin belli bir kâr oranı üzerinden sömürülmelerini sağlayan araçlar olarak kullanılmak üzere, zaman zaman gereğinden fazla emek aracı ve yaşam gereksinmesi* üretilir.”) Boccara maddi üretim araçlarının büyümesine karşı olduğunu açıklıyor; çünkü üretici güçleri boğan mülkiyet ilişkilerini sorgulamayı bir yana bırakmış durumda. Boccara’nın tersine Marksistler insanlığın geleceğinin üretici güçlerin hızlı gelişiminde yattığını düşünürler (maddi üretim araçları dâhil olmak üzere). Bu ise işçi sınıfının siyasal, ekonomik ve toplumsal liderliği kazanarak ekonomiye ve topluma egemen olması ve üretimi en geniş sayıda insanın ihtiyaçlarıyla ilişkili olarak yeniden düzenlemesi ile mümkün olacaktır. Bu işçi sınıfının kendisini üretim araçlarının özel mülkiyetine dayalı sistemden özgürleştirmesini gerektirir.

Boccara bu hedefi reddediyor: *Kapital* “*kapitalizmi şeytanlaştırmamakta, onun muazzam tarihi ilerlemesini göstererek daha sonra toplumsal egemenlikten özgürleşmiş bir topluma olanak tanınmasını ortaya koymaktadır.*” “Onun tarihi ilerlemesi... daha sonra...” basit bir devamlılık, bir ilerleme noktasından diğerine geçiş, barışçı, güllerle

kaplanmış bir yol izleyerek? Hayır: Kapitalizmden –gerileyen, çürüten ve sürekli bir “ilerleme” içerisinde olmayan” “toplumsal egemenliklerden özgürleşmiş bir topluma” geçmek bir devamlılığı değil bir kopuşu, iktidarın proletarya tarafından zaptedilmesini gerektirir. Boccara bu noktaya hiç değinmemektedir, çünkü *Kapital* “*kapitalist sistemin yabancılaşmış özgürlüklerinin, gücünü ortaya koymakta ve bunu onun sebep olduğu toplumsal hastalıklar aracılığı ile yapmaktadır; dolayısıyla da Hegel’in “Aufhebung” kavramı uyarınca gerçekten “modasının geçmesi” gerektiğini ortaya koymaktadır.*” Ah evet modası geçmek... Kapitalizmin yıkılması değil de ortadan kalkması... Modasının geçmesi. Boccara açısından *Kapital*’in amacı

[Kapitalist sistemin-Editör] özgürlükler yönündeki gücünü korur ve bunların çok daha ilerisine giderken diğer yandan toplumsal hastalıklarını ortadan kaldırarak ama tarihi gelişme yönünden gücünden geriye gitmeden ya da bir otoriter inşa ile bu gücü kendi piyasa ilkelerine ters biçimde reddetmeden, bunun yerine “bunları demode hale getirirken” diğer yandan bunun esnekliklerini çok farklı bir şekilde koruyarak, yaşayabilir bir başka sistem ile olası yer değiştirmesini

göstermektedir.

Ne kadar güzel ifade ediyor. Daha önceleri Stalinizmin gayretli bir savunucusu olan yazar şimdi de Marksizm = Stalinizm = “otoriter inşa” demek istiyor.²⁷ Otoriter? Sosyalizm için mücadele eden hiç kimse işçi sınıfının otoritesinin sermaye sınıfı üzerinde empoze edilmek durumunda kalacağını ifade etmekten korkmamalıdır. Bu hiçbir şekilde Stalinizmi meşrulaştırmaz. Stalinizm tam da özgürleştirici mücadeleyi ve kapitalizmi yıkmaya hedefini terk ettiği için işçiler üzerinde bir diktatörlük olarak inşa edilmiştir. En son olarak da SSCB’yi –ilk muzaffer işçi devriminin sonucunu- kapitalist sistemin yıkıcı güçlerine sunma noktasına gelmiştir. Ama zaten Boccara sosyalizm için mücadele etmiyor, “*piyasa ilkelerinin esnekliklerini korumak*” istiyor.

Boccara “işten çıkarma yetkisini korumak” istiyor

Boccara’nın bahsettiği esneklikler hangileridir? Piyasa ilkesinin temel esnekliği işsizlik biçimindeki daimi yedek işgücü ordusunda ve işçi sınıfına dayatılan iş-esnekliğinde özetlenebilir. Boccara’nın savundu-

²⁷ Fransızların dediği gibi “*Gençken hafifmeşrep olan, yaşlanınca sofuluk taslar*”. On yıllar boyunca Boccara Stalinizmin uluslararası aygıtının politikalarını körü körüne savundu. “Tek ülkede sosyalizm” adına her türlü bağımsız işçi hareketine karşı çıkmak zorunda kaldı. Dolayısıyla Boccara Fransız Komünist Partisi’nin politikalarının her türlü sonlandırılmalarının, etrafında dolanmalarının, kıvrımlarının ve dönüşlerinin savunucusu oldu. Yine de böyle yapmaya devam ediyor. Çünkü Boccara, Stalinizmden en küçük bir ders çıkarmış değildir.

ğu bu mudur? Ama tabii! “Kapital’in modasının geçmesi” konusuna adanmış kitabında yazar örneğin “*bir İş Güvenliği sistemi veya eğitim sistemi önerisi*” formüle ediyor. Önerdiği bu sistem sayesinde “*işsizliğin kökünü kazımayı başarabileceğiz, çünkü faaliyetlerde teknolojik ve sosyal değişimleri teşvik etmeye katkıda bulunacak şekilde işten çıkarma yetkisi devam edecek, ancak sosyal ve ahlaki zararlara yol açmadan.*” Mükemmel! “*İşten çıkarma yetkimiz devam edecek*” – buradaki “biz” kimdir? Burada Boccara bir patron gibi konuşuyor, ancak çok yakından tanıdığımız gibi “teknolojik ve sosyal değişimleri teşvik eden” bir patron, ama lütfen: “*sosyal ve ahlaki zararlara yol açmadan*”. Bu mucize nasıl gerçekleşebilir? Yanıtı şöyle: “*Bu işten iyi ücret alınan bir mesleki kursa ve nihayetinde daha iyi bir işe geri dönüşün, iş/eğitim rotasyonu ile birlikte sosyal güvenlik tedbirlerinin ve mesleki faaliyetlerin, işlerin ve eğitimin teşvik edilmesinin sonucunda olacaktır*”. Mükemmel! O halde patronlar işçilerin işten iyi ücret alınan mesleki kurslara geçmelerinin maliyetini üstlenecekler ve sonra da onları daha iyi işlere alacaklar? Peki, hangi mucize onları bunu yapmaya ikna edecek? Evet, sorun “**nihayetinde**” bir başka iş bulmak için “**işten çıkarma yetkisini**” korumakla ilgilidir. Nihayet patronları ikna edebileceğiz! Burada işleri korumak ve iş sözleşmesine dayalı kolektif güvenceler kazanmak için işçilerin iki yüzyıllık mücadeleleri ile elde edilmiş olan her şeyin Boccara tarafından ayaklar altına alındığını görüyoruz. Ve Boccara bunun Fransız Komünist Partisi tarafından ortaya atılan “Mesleki Güvenlik Sistemi” önerisinin içeriğini oluşturduğunu ifade ediyor!

Patronlara “işletmelerin yönetimde başka sosyal verimlilik kriterleri” önerisi

Ne kadar inanılmaz görünürse görünsün bu saçmalıklar belli bir amaç için dile getiriliyor: Emeğin sermaye ile işbirliği yapması. Boccara bunu saklamıyor: “*Bugün işçilerin her iki tarafta bir rol oynamalarını savunabiliriz, yani emek-gücünün sadece arz tarafında olmakla yetinmeyip, yeni bir kredi temelinde yeni işlerin yaratılması yönündeki önerileri ile emek-gücünün talep tarafına da katılabilirler.*”

İstihdam önerecek olan işçi sınıfı mıdır? Bu tam da Avrupa Birliği’nin ve buna yanıt veren tüm hükümetlerin tavsiyesidir; Fransa’da işverenler ve ardarda gelen hükümetler “istihdamın ve vasıfların ileriye dönük planlanması” (GPEC) başlığı altında bunu dayatmaya çalışmışlardır. Bu politika ile işçi sendikaları patronlarla istihdamın yönlendirilmesine katılmaya teşvik edilmektedir, elbet ücretlilerin maddi ve manevi çıkarlarından değil, “işletmenin ihtiyaçlarından”

yola çıkararak. Boccara'nın şu sözlerindeki ısrarını böylece daha iyi anlıyoruz:

Kapital'deki tahlil, sistemin düzenlenmesinde ve geçiş biçimlerinde ısrar etmesi ile, etkin bir devrimci sürecin tek seferde sermayedarların tümüyle kamulaştırılmasını gerektirmediğini ya da sadece mülkiyetle ilgili olmadığını göstermektedir. Bu toplumsal araçlara, üretim araçlarına ve dolaşım aracı yaratma araçlarına toplum olarak el koyulması yönündeki kararlı adımlar ile, piyasa kanunları ve kâr oranlarını ve faiz oranını düzenleyen faktörlerin demode hale gelişi ile ilgilidir.

Hadi bakalım, bu demode hale geliyor, şu demode hale geliyor... Kamulaştırma var ama *“tek seferde değil”*. *“Toplum olarak el koyma yönündeki adımlar”* var ama kapitalistler üretim ve değişim araçlarının özel mülkiyeti aracılığıyla ekonominin tüm manivelalarını kontrolleri altında tutmaya devam ederken bu ne anlama geliyor? Ve her şeyden önce: Piyasa kanunlarının demode hale gelişi; kâr oranlarını ve faiz oranını düzenleyen faktörlerin demode hale gelişi, herşey demode hale geliyor. Okuyucu metnin içinde kayboluyor. *“Bu işletmelerin idaresinde başka kriterlerle ilgilidir”*. Bunu savunurken Boccara şunları da ifade ediyor: *“kâr oranının bir düzenleyen olarak demode hale gelişi (...) işletmelerini idaresinde sentetik ve ademi-merkezi sosyal verimlilik kriterleri üzerinden sağlanacak ilerleme ile”* İşletme işletme uygulanacak başka kriterler? Yani patronlar kâr kriterinden vazgeçerek “sosyal verimlilik kriterlerinin” arkasına mı dizilecek?

“Düzenleme”

Boccara bu tipik korporatist yönelimin kaynağını Marx olarak gösterme yüzüzlüğünü gösteriyor. Kapital'in *“düzenleme konusundaki katkılarına”* *“ve dolayısıyla kâr oranı ve dolayısıyla da işletmelerin idaresinde yeni kriterler için farklı bir tür düzenleme konusundaki katkılarına”* değiniyor. Hangi katkılar? Örneğin Avrupa Merkez Bankası'nın kapatılması mı? İşçi sınıfının hizmetinde dolaşım araçlarının ve kredilerin kontrolünü eline alacak bir hükümet mi? Elbette değil: Marx adına... Boccara *“IMF'nin özel çekme haklarına sahip olduğu gerçek bir dünya para birimi”* için çağrı yapıyor; yani ABD emperyalizmi tarafından oluşturulacak (ve denetlenecek) bir aracı savunuyor. Yarım yüzyıldır dış borç geri ödemeleri ve “yapısal reformlar” için dünya halklarının kanını akıtan, onları ezen, yağmalayan ve ezen dehetli planları dayatmak için kullanılacak bir aracı öneriyor!

Sonra da bu demode hale geliyor, şu demode hale geliyor, falan filan... Elbette yaklaşımını meşrulaştırmak için Boccara şurada bura-

da görünüşte Marx'ın yöntemi ile daha uyumlu bir şeyler de yazmak zorunda. Bu nedenle şunları da yazıyor:

Daha önceki toplumların tarihi nasıl imtiyazlı sınıfların imtiyazlarına sıkı sıkıya sarıldıklarını ve onları ne pahasına olursa olsun korumaya çalıştıklarını gösterir. (...) Çözümün yolu ancak kitlelerin, işçi sınıfının ve tüm ücretlilerin, kadınlar ve erkeklerin, insanlığın farklı uluslarının ve kültürel arkaplanlarının, toplumsal olarak ezilen herkesin mücadeleleri ile açılabilir – insanların her türlü toplumsal özgürleşmesi için verilen her türlü mücadele. Bu sosyal ve siyasal mücadeleler sistemin radikal bir eleştirisine ilişkin ortak kültürel ilerlemelere ve sistemi demode hale getirmek için yollara dayanabilmelidir; bu şimdi mümkündür.

Çok iyi o zaman. O halde kitlelerin, sistemin eleştirisine dayalı en geniş mücadelesine ihtiyaç var. Peki, bu mücadelelerle ne kazanacağız?

Boccara şöyle devam ediyor:

Kapitalist sistemin krizinin yarattığı zorluklar, kapitalist üretim ilişkilerinin ilerlemenin ortasında kötüleşmesi ile, regresyon ve durgunluk ile sonuçlanabilir. Sistemin iç çelişkileri ve karşıtlıkları insanlık için ciddi risklere yol açabilir.

Tüm bunlar dikkatli bir şekilde dengelemeye çalışarak söyleniyor – *“kötüleşmeye yol açabilir (...) ciddi risklere yol açabilir”* – ama yine de söyleniyor. O zaman ne yapmalıyız? İnsanlığı uçuruma sürükleyen kötüleşmeye engel olmak için işçi sınıfına iktidarı alması ve üretim araçları üzerinde denetim kurması için yardımcı olmak mı?

“...yeni demokratikleşmiş IMF'nin” himayesinde...

Elbette değil:

Marksistler ve sol kanat Keynesçiler bugün, dolaşım araçları yaratılmasının bir başka şekilde kullanılması yoluyla, sadece yatırımlar aracılığıyla değil ama kamu hizmetlerine yapılan tüm harcamalar yoluyla, kamu talebi ile istihdam yaratılmasını desteklemek konusunda bir araya gelebilirler.

Ama Boccara anahtar sözün kemer sıkma olduğu, kamu harcamalarının ve istihdamın her sektörde kısıldığı bir dönemde yaşadığımızı gayet iyi biliyor. Bu hastalıklar sadece sistemin kötü yönetilmesinin sonucu mudur? Nihayetinde başka bir politika izlenerek başka tür bir kapitalizm, insani bir yüzü olan, istihdam yaratan bir kapitalizm mümkün müdür? Bunu iddia etmek Kapital'in içeriğini tümüyle inkâr etmektir. Burada Marx üretim araçlarının özel mülkiyetine dayalı sistemin iç yasalarının nasıl çürüme, çıkmaz ve yıkım dışında bir perspektife geçit vermediğini ortaya koymaktadır... İşçi sınıfı üretim araçlarına el koymadığı sürece.

Bize “Marksist dogmatik bir yoruma” karşı çıkma olanağı veriyor

Tasasız bir şekilde Marx’ı demode ilan etmekten hoşnut olmasa gerek ki Boccara bizi “*Marksist dogmatik bir yoruma*” karşı çıkmaya çağırıyor. Yazara göre bu yorum “*fena halde daraltılmıştır, açıkça, herhangi bir karma geçiş olmaksızın, tümüyle farklı bir sisteme geçilebileceği yanılışmasını muhafaza etmektedir*”. O halde “tümüyle farklı bir sistem” kurmak istemek bir yanılışma oluyor. Öncelikle “karma geçiş” isimli meydana geçmemiz gerekecek. Ama “karma geçiş” ne anlama geliyor? Sosyal sektör ile özel kapitalizmin bir karışımı mı? Boccara’nın tüm bu yazdıklarını okuduktan sonra bize sunduğu tam bir tuhaf düş kırıklığı. Bize “*hem mevcut sistemin kimi unsurlarını değiştirerek korumayı, hem de radikal yeni unsurları devreye sokmayı amaçlayan son derece kapsamlı radikal formlardan*” istifade etmemiz gerektiğini söylüyor. Bu yeni radikal unsurlar “*çok uzun bir geçiş aşamasından sonra nihayet farklı bir tür ekonomik sisteme ve başka tür bir uygarlığa geçişle sonuçlanabilir.*” Buradan yola çıkan Boccara’nın pratik önerileri uluslararası kurumları yeniden paketleyip sunmaktan ibaret: küçük bir değişimle Avrupa Merkez Bankası’nı korumak, “*yeni demokratikleşmiş bir IMF*”, vb.

Demokrasi ve proletarya diktatörlüğü: bir gerçeğe itibarını iade etmek

Korporatist bir “sosyal boyut” kazanacak şekilde değiştirilmiş, işçi sınıfı ve örgütlerinin kendisiyle ilişkilmesine izin veren bir kapitalizm önerisini öne sürerken Boccara bir yandan da kurumları –Beşinci Cumhuriyetin, Avrupa Birliği’nin ve hatta IMF’nin kurumlarını- nötr gösteren eski nakarata tekrarlıyor. Bu teze dayanarak *Kapital*’i çarpıtmalarının kapsamını Marx’ın Paris Komünü tahliline kadar genişletme cüretini de gösteriyor. Özellikle de Marx’ın “*diğer çalışmalarında özellikle de Paris Komünü deneyimi üzerine fikirlerini izleyen yeni perspektifler ileri sürdüğünü ve bu perspektifler ile modası geçmiş olan daha eski pozisyonlarındaki çelişkilerden vazgeçtiğini (özellikle de 1848 tarihli Manifesto’daki “demokrasi savaşını kazanmak” ile proletarya diktatörlüğü arasındaki)*” iddia ediyor. Çelişkiler? Siyasal aktivist olarak yaşamlarının başından en son ana kadar Marx ve Engels işçi sınıfının siyasal demokrasiyi savunma ve kazanma mücadelesinde en önde olması gerektiğini düşündüler. Siyasal demokrasi bir kapitalist sistemde proletaryanın örgütlenmesi, güçlenmesi ve kendisini bir sınıf olarak inşa etmesi için en elverişli sistem idi. Bu nedenle bu bakış açısından siyasal demokrasi, işçi sınıfının toplumun denetimini ele

geçirmek üzere kullanması gereken bir araç idi. Marx ve Engels işçi sınıfının topluma bu şekilde egemen olmasına proletarya diktatörlüğü adını vermişlerdi. Örneğin Engels şunları yazmıştır: “*Kesinliği açık olan bir şey varsa o da partimizin ve işçi sınıfının egemen duruma ancak demokratik cumhuriyet biçimi altına gelebileceğidir. Hatta demokratik cumhuriyet (...) proletarya diktatörlüğünün özgül biçimidir de.*”²⁸ Engels’in bu sözlerini alıntılamanın Lenin ise bunları şu şekilde yorumlamıştı:

Engels burada, Marx’ın tüm eserlerinde kızıl bir şerit gibi baştan sona geçen temel düşünceyi, yani demokratik cumhuriyetin proletarya diktatörlüğüne en yakın giriş olduğunu (...) tekrarlıyor. Çünkü hiçbir biçimde sermayenin egemenliğini ve böylece kitlelerin ezilmesini ve sınıf mücadelesini ortadan kaldırmayan bu cumhuriyet, kaçınılmaz olarak bu mücadelenin öylesine genişlemesine, gelişmesine, ortaya çıkmasına ve keskinleşmesine yol açar ki, bir kez ezilen kitlelerin temel çıkarlarını tatmin etme olanağı doğar doğmaz, bu olanak kaçınılmaz olarak ve yalnızca proletarya diktatörlüğünde, bu kitlelerin proletarya tarafından yönetilmesinde gerçekleşir.²⁹

Boccara’nın proletarya demokrasisi/diktatörlüğü üzerine uydurularak derlediği görüşlerinin bugün önemli ve özel bir işlevi vardır. Devlet sorununun etrafından dolanmak. Marx’ın “*üreticilerin kendi kendilerini yönetmeleri*” için “*(devlet-merkezli olmayan) ademi-merkezi siyasal biçimlerde ısrar ettiğini*” öne sürmektedir. Elbette, elbette, elbette. Ama Marx her şeyden önce Paris Komününün, proletaryanın iktidarı elinde tutmasına olanak verecek tüm araçları, özellikle de Versailles yanlısı burjuvaziye karşı baskı araçlarını kullanmadığını düşünüyordu! Marx ve Engels Komünün bastırılmasının ardından şunları yazıyordu: “*Özellikle Komün işçi sınıfının hazır devlet mekanizmasını basitçe ele geçirip, onu kendi amaçları için harekete geçiremeyeceğini*’ kanıtlamıştır.”³⁰ Birkaç ay sonra Paris’te bir ayaklanma yaşanırken Marx şunu vurguluyordu: “*Fransız devriminin bir sonraki girişimi olarak, artık şimdiye kadar olduğu gibi bürokratik-askeri mekanizmayı bir elden diğerine geçirmeyi değil, bilakis onu paramparça etmeyi*” [Vurgu Marx’ın - Editör]³¹ Paramparça etmek Boccara, reforme etmek, iyileştirmek, ademi merkezileştirmek veya demokratikleştirmek değil, paramparça etmek!

“Modası geçmiş” olan para basma yetkisidir

Nihayet şu da çok ilginçtir ki Boccara tarafından çeşitli kereler savunulan ana “çözümlerden” bir tanesi IMF’nin (yukarıda) veya Avrupa

²⁸ Engels, 1891 Sosyal-Demokrat Program Tasarısının Eleştirisi, *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi* içinde, Sol Yayınları, 2002.

²⁹ Lenin, *Devlet ve Devrim*, İnter Yayınları, Mart 1999.

³⁰ akt. age.

³¹ Ludwig Kugelmann’a mektup, 12 Nisan 1871 akt. age.

Merkez Bankası'nın denetiminde para basmaktır (Örneğin: “Yeni işçi sınıfı fikirlerinde dolaşım aracı yaratılmasını destekleyen görüşler ağırlık kazanmaktadır, özellikle de Avrupa Merkez Bankası ile ilgili olarak.”) Burada önerilen hangi yenilik var? 2013'ten bugüne kadar her ay ABD Merkez Bankası Başkanı Bernanke piyasalara yaklaşık olarak 100 milyar ABD doları “tatlı para” enjekte etti. Amaç sermayenin krizinde açılmış olan gedikleri tıkamaya çalışmak. Ancak bunu yaparken kamu borcu sınırsızca artırılıyor ve bu nedenle de işçilere, işçi haklarına ve işçi örgütlerine öldürücü darbeler indiriliyor. Elbette dolaşım aracı yaratılması, üreticiler sınıfı tarafından, çoğunluğun ihtiyaçları için planlanan ve örgütlenen bir ekonomide bir rol oynayabilir. Ama kapitalist sistem içerisinde bunun borç ekonomisini ve spekülatif piyasaları daha da fazla beslemek dışında nasıl bir önemi olabilir? Yunanistan'da, Avrupa Birliği'nin tüm ülkelerinde ve ABD'nin kendisinde bunun sonuçlarını görüyoruz. Bugün yaşanan durum, yığınlarca fiktif sermayenin, toplumun üretici güçlerinin artan yıkımı temelinde kâr oranlarını sağlayabilmek için çabalarken çaresiz darboğazlar içerisinde kıvranan sermaye sınıfı tarafından sınırsızca şişirilmesidir. Sınırsızca... bir sonraki spekülatif balonun pek yakında yaşanacak patlamasına kadar... Bu makale yazılırken Yunanistan iflas etmiş durumda, Detroit iflas etmiş durumda, İspanya iflas etmiş durumda, başka Avrupa ülkeleri iflas etmek üzereler... Avrupa'da 1.000 milyar Euro'dan fazla para “sorunlu bankalarda” toplanmış durumda ve bugüne kadar görül-müş olan en büyük spekülatif balonu besliyor. Dünya çapındaki türev piyasasının 2012 yılındaki tutarı 600 trilyon ABD doları seviyesindeki astronomik rakamı, bir başka deyişle dünyanın toplam gayrisafi hasılasının dokuz katını geçti.

Bu arada...

Bu arada... Dünya çapında işsiz olan gençlerin sayısı şimdiye kadar hiç olmadığı kadar yüksek. Aynı zamanda çürüyen kapitalizm dünya çapında ölüm, perişanlık ve savaşları ekmeye devam ediyor. Bu bizi başladığımız noktaya getiriyor: Üretici güçler sorunu Marksistler için her zaman ana konu olmuştur ve olmaya da devam edecektir. Bu konu Leon Trotsky'nin 1938'de kaleme aldığı Dördüncü Enternasyonal'in kurucu programının ilk satırlarında formüle edilmiştir; Marx ve Lenin'in tahlillerinin devamlılığının bir parçasını teşkil eder. “İnsanlığın üretici güçleri durgunluk içindedir.”, “Proleter devrim için gerekli nesnel önkoşullar sadece olgunlaşmakla kalmayıp, neredeyse çürümeye yüz tutmuştur.” ve “sosyalist devrimin gerçekleşmemesi halinde bütün insanlık kültürü bir yıkım tehdidi altındadır”³²

³² Troçki, *Geçiş Programı*, Kardelen Yayınları, 1992.

Sosyalist devrim için, “devrimci önderliğin bunalımı” çözümlenmelidir; “insanlığın tarihsel bunalımı” bu önderlik bunalımına indirgenmiştir. Bu üretici güçler sorunu Dördüncü Enternasyonal’i yeniden ilan etmek üzere karar vermek üzere Dördüncü Enternasyonal Seksiyonları Dünya Kongresini hazırlamak üzere sunulan raporun kalbinde yer almaktaydı ve şunlara işaret ediyordu:

Resmi işçi hareketinin pozisyonunu ve Troçkizm’i temsil ettiklerini iddia eden akımların pozisyonunu sosyal devrim temel kriterine (üretici güçler durgunluk içindedir, çürüyen kapitalizm çağında yıkım güçlerine dönüştürülmektedirler) göre değerlendirebiliriz.³³

Her zamankinden de fazla, Marx ile sosyalizm için mücadele edelim!

SSCB’nin yıkılışından yirmi beş yıl sonra, kapitalizmin çürüyüşü her zamankinden de fazla sosyalizm mücadelesini gündeme yerleştirirken, her bir ülkede işçilerin “sol-kanat” liderlerin can çekişen üretim araçlarının özel mülkiyetine dayalı sistemin bekçi köpekleri gibi davrandıkları politikaları ile karşı karşıya oldukları şu günlerde, Marx’ın *Kapital*’i çok büyük önem taşımaktadır. Olayları anlamak için, korporatizme karşı çıkış dâhil işçi sınıfı mücadelesini örgütlemek için ve parti inşası için keskin bir silahtır. Bunun yanında burjuva düzeninin savunulması ile bağlantılı tüm güçler de Marx’ın kitabını ya yok etmek ya da çarpıtmak istemektedir. Hatta bu çarpıtmayı Boccara (ve kimi diğerleri) gibi emeği sermaye ile işbirliğine sokacak korporatist bir düzeni savunmak için *Kapital*’e başvurduklarını savunacak kadar ileri götürmektedirler!

İşçi sınıfının yine işçi sınıfı tarafından kurtuluşu için mücadele eden Dördüncü Enternasyonal ve onun seksiyonlarının genç nesillerin Kapital’i ve genel olarak Marx’ın eserlerini özümsemesi gibi bir sorumluluğu vardır. Çünkü bu eserler –Marx’ın kendi ifadesi ile söylersek– “*burjuvazinin kafasına fırlatılmış en korkunç mermi*”dir³⁴ Bu, öncüyü oluşturarak tüm dünya işçi sınıfına, ezilenlerine ve sömürülenlerine önderlik edecek olan yeni nesil sınıf mücadelelerini, çürütmesi ve çözülmesi kendi yasalarının sonucunda olan bir sisteme son verecek muzaffer mücadelelerinin yolunda silahlandırmak meselesidir. Bunlar, Marx’ın zekice tahlil ettiği ve bizim hangi arkaplandan gelirlerse gelirsinler onları çarpıtmaya çalışanların tüm çabalarına karşı savunmamız gereken yasalardır.

1971’de Nixon’un ABD dolarının altın standardından bağımsız dalgalanmasına karar verdiği dönemde Enternasyonalist Komünist Örgüt’ün (OCI) yapmış olduğu açıklamanın ve yine Gérard Bloch, François de Massot ve Michel Dauberny tarafından 1970’lerde kaleme alınmış çeşitli analizlerin merkezinde yer alıyordu.

³³ *La Vérité/Gerçek*, sayı 7 (yeni dizi, sayı 613) Ağustos 1993, sayfa 26: “Dördüncü Enternasyonal seksiyonları Dünya Konferansı Dördüncü Enternasyonali yeniden ilan etmeli mi?”

³⁴ Johann Philipp Becker’a mektup, 17 Nisan 1867.